

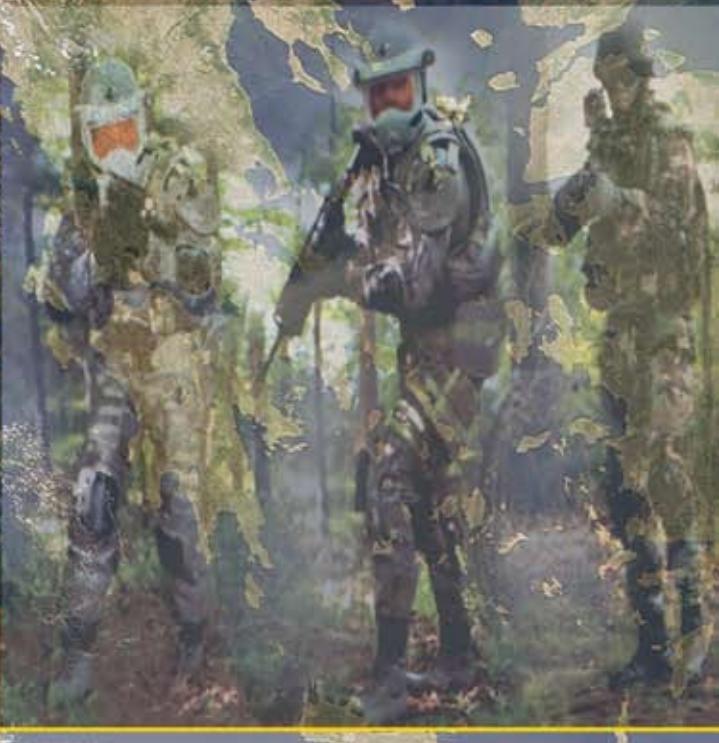
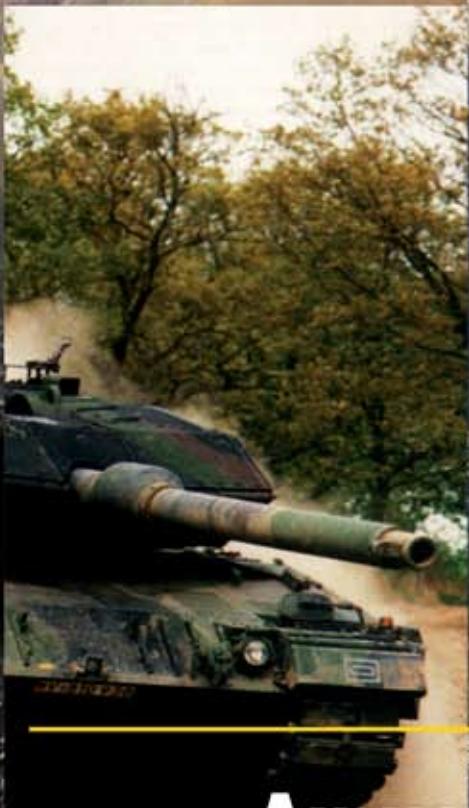

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Οι Ένοπλες Δυνάμεις στον 21ο Αιώνα

Διημερίδα 2006

15 & 16 Φεβρουαρίου ΛΑΦΘ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Έτος : 40

Τεύχος 6/2006
ΙΟΥΝ 2006

ΓΡΑΦΕΙΑ

ΚΤΙΡΙΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ
Γεωργικής Σχολής 29, ΤΚ 55134
Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310 472603, FAX 2310 471710
e-mail: grammateia@adispo.auth.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ

Τμήμα Μελετών Ερευνών της Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Σμήνος (Ι) Γεώργιος Κωτσίδης
Σχην. (ΠΒ) Παναγιώτης Σταυρέας
Πάχος Καθρέπτης Αριστείδης ΠΝ
Σμήνος (Ε) Στέφανος Τσακίρης
Αντχος (Μ) Εμμανουήλ Τσουρδαλάκης ΠΝ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΝΤΥΠΟΥ

M.Y Θεοδώρα Χατζηδάκη

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ιωάννης Θ. Μάζης
Κων/νος Κολιόπουλος
Γεράσιμος Καραμπελιάς
Αθανάσιος Δρούγος
Τχης(ΠΖ) Λεωνίδας Αντωνάκος
Ασμυχος(Ι) Παναγιώτης Γεωργακόπουλος
Ανχης(ΠΖ) Στυλιανός Καβούρη
Πχης Δημήτριος Ξιφαράς ΠΝ
Ασμυχος(Ι) Γεώργιος Κυριακού
Τχης(ΕΠ) Νικόλαος Μπέλλιας
Πχης Αναστάσιος Μιχέλης ΠΝ

ΔΙΑΝΟΜΗ

Υπουργεία, Γενικά Επιτελεία,
Στρατιωτικοί Σχηματισμοί, ΓΕΕΦ, ΣΕΘΑ,
Στρατιωτικές Σχολές,
Σπουδαστές Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ.,
ΑΕΙ, Ινστιτούτα και Ερευνητικά Ιδρύματα

Διανέμεται Δωρεάν

ΟΡΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη Διακλαδική Επιθεώρηση δημοσιεύονται:

α. Επιστημονικές εργασίες και διαλέξεις των σπουδαστών της Σχολής, ομιλίες της Ηγεσίας του ΥΕΘΑ, που αφορούν τις ΕΔ, καθηγητών Πανεπιστημίων και γενικά πνευματικών προσωπικοτήτων για θέματα Διακλαδικού ενδιαφέροντος, Στρατηγικής, Γεωπολιτικής και Διεθνών Σχέσεων.

β. Συμπεράσματα ή αποσπάσματα από σεμινάρια, ημερίδες και διημερίδες που διοργανώνει η Σχολή.

γ. Εκπαιδευτικές και λοιπές δραστηριότητες της Σχολής.

Οι εργασίες δε θα υπερβαίνουν τις 4.000 λεξεις, πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση-βιβλιογραφία και να αναφέρουν πλήρως τα στοιχεία του συγγραφέα.

Δε δημοσιεύονται εργασίες που περιέχουν διαβαθμισμένες πληροφορίες, δεν τεκμηριώνεται το περιεχόμενό τους και έχουν αιχμές πολιτικής φύσεως ή μη ευπρεπείς εκφράσεις.

Δημοσίευση εργασίας δε σημαίνει αποδοχή απόψεων του συντάκτη της από την ΑΔΙΣΠΟ.

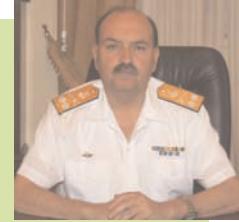
Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις πρέπει να έχουν ενιαία αρίθμηση, να βρίσκονται στο τέλος του άρθρου και να δίνονται ως εξής: Ονοματεπώνυμο συγγραφέα, Τίτλος βιβλίου και υπότιτλος, Εκδοτικός οίκος, Έτος έκδοσης, Σελίδα.

Οι μελέτες στρατηγικού και γεωπολιτικού περιεχομένου πρέπει να συνοδεύονται και από σχετικούς χάρτες και σχεδιαγράμματα. Φωτογραφίες δημοσιεύονται μόνο εάν το περιεχόμενό τους κρίνεται αναγκαίο για την πληρέστερη κατατόπιση του αναγνώστη.

Η οποιαδήποτε συνεργασία πρέπει να παραδίδεται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Δεν επιστρέφεται το υλικό, ανεξάρτητα αν δημοσιευθεί ή όχι.

πρόλογος

του Υποναυάρχου Αριστείδη Φασούλα ΠΝ

Η Ανωτάτη Διακλαδική Σχολή πολέμου, στα πλαίσια του προγράμματος εκπαίδευσεως της 3ης Εκπαιδευτικής Σειράς, διοργάνωσε Διημερίδα με κεντρικό θέμα "ΟΙ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ", που έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη, στο αμφιθέατρο της λέσχης αξιωματικών του Γ' ΣΣ, τη 15 και 16 Φεβρουαρίου 2006.

Σκοπός της διημερίδας ήταν η ανταλλαγή απόψεων με τοποθετήσεις από διακεκριμένους ομιλητές για το σημερινό περιβάλλον ασφάλειας, την παγκόσμια κατάσταση και τους νέους πόλους ισχύος, τις διαφαινόμενες νέες απειλές για την ειρήνη και ασφάλεια και τη θέση της χώρας μας στο νέο αυτό περιβάλλον. Πολλοί παράγοντες έχουν επιδράσει και συνεχίζουν να επιδρούν και να επηρεάζουν σημαντικά τις Ένοπλες δυνάμεις, παγκοσμίως, προκαλώντας νέες τάσεις στρατιωτικής στρατηγικής με άμεσες επιπτώσεις στη φύση των στρατιωτικών επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων. Οι ελληνικές ΕΔ οφείλουν να εξελίσσονται και να εκπαιδεύονται έτσι, ώστε να είναι σύγχρονες για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις στον 21ο αιώνα.

Στην πρώτη ενότητα αναλύθηκε το σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον ασφάλειας και οι διαφαινόμενες απειλές για την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια. Συζητήσαμε για τον έλεγχο των ενεργειακών πηγών και τη δυνατότητα ανάπτυξης νέων πόλων ισχύος στο παγκόσμιο περιβάλλον, εξετάζοντας παράλληλα τη θέση της Ελλάδας μέσα σε αυτό το περιβάλλον, είδαμε τον περίγυρό μας και τις δυνατότητες ή πιθανότητες που έχει η χώρα μας να επηρεάσει ή να εκμεταλλευτεί το περιβάλλον αυτό, ειδικά μέσω των οργανισμών και συμμαχών που συμμετέχει.

Στη δεύτερη ενότητα με κεντρικό θέμα "Η Διακλαδικότητα των Ενόπλων Δυνάμεων στον 21ο Αιώνα", εξετάστηκε η εφαρμογή της διακλαδικότητας στις ΕΔ, υπό το πρίσμα των καινοτόμων τεχνολογιών, του νέου επιχειρησιακού περιβάλλοντος και των νέων δογμάτων. Τέλος, έγινε αναφορά στις Πολιτικο - Στρατιωτικές Σχέσεις, στις Πολυεθνικές - Ειρηνευτικές Αποστολές και αποτίμηση της ελληνικής συμμετοχής.

Η ΑΔΙΣΠΟ, αξιολογώντας θετικά τα αποτελέσματα και αυτής της διημερίδας θα συνεχίσει να οργανώνει παρόμοιες εκδηλώσεις που προσφέρουν πολλά στους σπουδαστές της Σχολής.

e
d
i
t
o
r
i
a

4

Άρθρα Έρευνας και Μελέτης

Πρόλογος

1

Η Τουρκική Αμυντική Διπλωματία στα Βαλκάνια:
Νέες Διαμορφώμενες Αμυντικές Συνεργασίες
ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΑΔΙΣΠΟ
από τον **I.Θ. Μάζη**
Καθηγητή Οικονομικής Γεωγραφίας / Γεωπολιτικής,
Πρόεδρο Επιστημονικού Συμβουλίου ΙΑΑ 4

Οι Μεγάλες Δυνάμεις στο Διεθνές Σύστημα, 2005-2025
ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΑΔΙΣΠΟ
από τον **Κων/νο Κολιόπουλο**
Δρ Στρατηγικών Σπουδών-Λέκτορα Παντείου Παν/μίου

10

Ο Ρόλος του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης (MHP) στην
Πολιτική Ζωή της Τουρκίας
ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΑΔΙΣΠΟ
από τον **Γεράσιμο Καραμπελιά**
Επίκουρο Καθηγητή Πάντειου Πανεπιστημίου 18

Τρέχουσα Συμμετοχή των Ελληνικών Ε.Δ.
σε Πολυεθνικές Επιχειρήσεις
ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΑΔΙΣΠΟ
από τον **Τχη(ΠΖ) Λεωνίδα Αντωνάκο**
ΓΕΕΘΑ/ΔΕΠΙΧ 23

Η Πειθαρχία στον Σύγχρονο Ημεταγγελματικό
Στρατό της Χώρας μας
Περιληφή της Διατριβής των
Ασμαχου(Ι) Παναγιώτη Γεωργακόπουλου
Ανχη(ΠΖ) Στυλιανού Καβούρ
Πχη Δημητρίου Ξιφαρά ΠΝ 30

έρευνες μελέτες

Defence Logistics

Διατριβή των
Ασμαχου(Ι) Γεώργιου Κυριακού
Τχη(ΕΠ) Νικόλαου Μπέλλια
Πχη Αναστάσιου Μιχέλη ΠΝ 38

Πιθανές Μελλοντικές Συγκρούσεις :
Η Διεθνής Ασφάλεια Μετά την 9/11
από τον **Αθανάσιο Δρούγο**
Δρ Στρατιωτικό Αναλυτή-Διεθνολόγο 79

Δραστηριότητες Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ.

85

Επίσκεψη Προξένου της Ρωσίας,
στην ΑΔΙΣΠΟ

85

Επίσκεψη Αντγου κ. Π. Κωνσταντόπουλου
Δντή ΓΕΣ/ΔΙΣ, στην ΑΔΙΣΠΟ

85

Επίσκεψη κ. Σ. Κυριακόπουλου
Γενικού Διευθυντή ΕΠΥΕΘΑ, στην ΑΔΙΣΠΟ

86

Επίσκεψη Υπνησου κ. Ι. Νάνου ΠΝ
ΓΕΠΝ, στην ΑΔΙΣΠΟ

86

Επίσκεψη του Πρέσβη των ΗΠΑ κ. Τσάρλς Ράϊς,
στην ΑΔΙΣΠΟ

87

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ

88

Επίσκεψη του ΑΚΑΜ Γερμανίας κ. Πολ Ούλριχ,
στην ΑΔΙΣΠΟ

90

Επίσκεψη του Διοικητού και Σπουδαστών ΑΔΙΣΠΟ,
στην έδρα του ATA

90

Παράδοση - Παραλαβή Διοικήσεως ΑΔΙΣΠΟ

91

Επίσκεψη και ομιλία Α/ΓΕΕΦ κ. Κων/νου Μπισμπίκα,
στους σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ

93

Επίσκεψη και ενημέρωση στην ΑΔΙΣΠΟ Δκτού και
Επιτελείου της SNMG-2

94

Ομιλία κ. Α. Ανδριανόπουλου στους σπουδαστές της
ΑΔΙΣΠΟ

95

Επίσκεψη του του Δκτού και αντιπροσωπείας της
Σχολής Πολέμου Κροατίας στην ΑΔΙΣΠΟ

96

'Έρευνες-Μελέτες

**"Η τουρκική αμυντική
διπλωματία στα Βαλκάνια:
Νέες Διαμορφούμενες
Αμυντικές Συνεργασίες"
ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΔΙΣΠΟ, Φεβρουάριος 15 -16.**

Από τον **I.O. Μάζη, Καθηγητή Οικονομικής
Γεωγραφίας / Γεωπολιτικής, Πρόεδρο
Επιστημονικού Συμβουλίου I.A.A**

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η Τουρκία έχει ακολουθήσει μία συστηματική, όσο και αθόρυβη πολιτική βελτίωσης των σχέσεων της με όλους τους βόρειους γείτονες της Ελλάδας - Αλβανία, ΠΓΔΜ, Βουλγαρία. Αναπόσπαστο κομμάτι της Τουρκικής πολιτικής στα Νότια Βαλκάνια - πέρα από την οικονομική και πολιτική της διάσταση - αποτελεί η άσκηση Αμυντικής Διπλωματίας. Η Τουρκία αξιοποιούσα την Νατοϊκή της ιδιότητα και τη στρατιωτική της ισχύ, αλλά και την πολιτική ισχύ του Στρατού, στο σύνολο του πολιτικού της γίγνεσθαι, αναβαθμίζει συστηματικά τη στρατιωτική της σχέση με τα βαλκανικά εκείνα κράτη, τα οποία συνιστούν και την συνοριακή γεωγραφικώς ταινία στα βόρεια σύνορα της Ελλάδος και συγκεκριμένα με την Αλβανία, τη FYROM και τη Βουλγαρία. Η Στρατιωτική Διπλωματία της Τουρκίας στα Βαλκάνια έχει ως σκοπό να δημιουργήσει συνθήκες πολιτικο-οικονομικής απομόνωσης της Ελλάδας στο Νοτιο-βαλκανικό γεωπολιτικό Υποσύστημα, ακυρώνοντας οποιαδήποτε οσμοτική προσπάθεια της Ελλάδος στους τομείς της οικονομικής, πολιτικής και αμυντικής συνεργασίας της χώρας μας, στο επίπεδο των διαβαλκανικών της σχέσεων.

Εξετάζοντας τις περιπτώσεις των τριών χωρών, εν συντομίᾳ, έχουμε να παραπρήσουμε τα εξής:

1) Τουρκική Αμυντική Διπλωματία προς την Αλβανία¹.

Η Τουρκία, από το 1991 μέχρι σήμερα, έχει δαπανήσει περί τα 120 εκατομμύρια δολάρια για την ανασυγκρότηση των Αλβανικών ενόπλων δυνάμεων και την ανάπτυξη μιας στοιχειώδους αμυντικής υποδομής στην Αλβανία². Μέχρι σήμερα οι δύο χώρες έχουν υπογράψει μία σειρά από σημαντικές στρατιωτικές συμφωνίες. Ο βαθμός ανάπτυξης της στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών είναι πράγματι εντυπωσιακός³. Ήδη, το 2004, Αλβανία και Τουρκία συναποφάσισαν να θεσμοθετήσουν μία -τουλάχιστον- ετήσια συνάντηση σε επίπεδο Υπουργών Άμυνας (υπεγράφη από τους δύο ΥΕΘΑ, τον αλβανό Παντελί Μάικο και τον Τούρκο Βεσντί Γκιονούλ την 5 Νοεμβρίου του 2004, στα Τίρανα). Τα κύρια σημεία της συμφωνίας είναι τα εξής⁴:

1. Συνέχιση και εμβάθυνση της στρατιωτικής συνεργασίας των δύο χωρών και ετήσια συνάντηση σε επίπεδο Υπουργών Άμυνας.
2. Τουρκική υποστήριξη του Αλβανικού αιτήματος για εισδοχή της χώρας στο NATO.

1. Υπηρεσιακό Υπόμνημα I.A.A., No 132, 16 Νοεμβρίου 2005, Επιστημονικός Υπεύθυνος I.O. Μάζης, Εισηγητής: Χριστόφορος Ψηλός.
2. Louis Zanga, 'Albania and Turkey Forge Closer Ties', RFE/RL Research Report 12 March 1993, 30-33.
3. Mirko Dakovic and Boro Miseljic, 'US and Albanian Defense Cooperation in the 1990s. The Turkish Connection', (Belgrade: Independent Center for Geopolitical Studies), 22 March 2001.
4. Albanian Telegraphic Agency, 6 November 2004.

3. Διαρκής τουρκική αναπτυξιακή συμβολή στις αλβανικές αμυντικές υποδομές δια της προσφοράς στρατιωτικής τεχνογνωσίας, αλλά και προμήθειας στρατιωτικού υλικού στις υπό ανασυγκρότηση Αλβανικές ένοπλες δυνάμεις

4. Τουρκική οικονομική ενίσχυση για την αναβάθμιση και ανάπτυξη της ναυτικής υποβρυχιακής βάσεως της Αυλώνος. Σε αντάλλαγμα της βοήθειας της αυτής προς τη Τίρανα, η Τουρκία απέκτησε το δικαίωμα ελλιμενισμού των πολεμικών πλοίων της τόσο κατά την περίοδο ασκήσεων, όσο και σε περίοδο κρίσης⁵ (Χάρτης 1)

5. Εκπαίδευση των Αλβανικών ειδικών δυνάμεων (special forces) από Τούρκους εκπαιδευτές.

6. Τουρκική οικονομική ενίσχυση για την αναβάθμιση της Αλβανικής Σχολής Πεζοναυτών

7. Εκπαίδευση αξιωματικών και στελεχών του Αλβανικού στρατού από Τούρκους εκπαιδευτές.

5. Για τον ρόλο της Τουρκίας στην κατασκευή της Ναυτικής Βάσης του Αυλώνα βλ. Adrea Della Rovere, 'An Albanian Base for the Turkish Navy', in www.analisisdresa.it/numero6/eng/albturceng.htm και Global Beat, 'Albania Drawn into Two Balkan Conflicts' in www.nyu.edu/globalbeat/Kosovo/GIU032798.html

8. Παροχή από την Τουρκία οικονομικής βοήθειας, τεχνογνωσίας και προσωπικό για τον εκσυγχρονισμό του Αλβανικού στρατιωτικού αεροδρομίου του Κούτσεβο, αναβάθμιση βάσεως επισκευής και συντηρήσεως αεροσκαφών, όπως και ανασυγκρότηση του Στρατιωτικού Νοσοκομείου "Σκεντέρμπεη"

Την 16 Μαρτίου 2005, Τουρκία και Αλβανία υπέγραψαν στα Τίρανα συμφωνία για την υλοποίηση ενός ακόμη προγράμματος στρατιωτικής συνεργασίας, το οποίο περιλαμβάνει:

1. Την ανασυγκρότηση της στρατιωτικής βάσης του Πασαλιμανίου (Αυλώνα) και την αναβάθμιση της Ναυτικής Ακαδημίας της Αυλώνας
2. Τουρκικό στρατιωτικό προσωπικό θα προσφέρει τεχνική και λογιστική βοήθεια σε Αλβανούς αξιωματικούς
3. Ολοκλήρωση της ανακατασκευής του αεροδρομίου Κούτσεβο⁶ (Χάρτης 1)

Αμέσως μετά την ανάληψη της εξουσίας από το Δημοκρατικό Κόμμα του κ. Σαλί Μπερίσα, στις αρχές Σεπτέμβρη του 2005, η Άγκυρα προχώρησε σε μία ακόμη κίνηση στο επίπεδο της στρατιωτικής διπλωματίας, επιδεικνύοντας τη σταθερή θέλησή της να συνεχίσει τη συνεργασία της με τα Τίρανα, ανεξάρτητα από το ποιος βρίσκεται στην εξουσία στη χώρα αυτή. Έτσι, αρχικά Τούρκοι στρατιωτικοί επισκέφθηκαν την Αλβανία και είχαν συνομιλίες με Αλβανούς ομολόγους τους για την πρόοδο της ανασυγκρότησης των Αλβανικών ενόπλων δυνάμεων.

Στη συνέχεια, την 30 Σεπτεμβρίου 2005, οι Τουρκικές ένοπλες δυνάμεις δώρισαν στρατιωτικό υλικό και εφόδια στον Αλβανικό στρατό ύψους 1.3 εκατ. δολαρίων. Το συγκεκριμένο υλικό θα χρησιμοποιηθεί από τους Αλβανούς κομάντος, την Ομάδα Ειδικών Επιχειρήσεων και τους Δημοκρατικούς Φρουρούς της Αλβανίας (οι τελευταίοι αποτελούν τη λεγόμενη

6. Anatolia News Agency, 17 March 2005.

Προεδρική Φρουρά⁷.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημανθεί ότι στη Βαλκανική Στρατιωτική Διπλωματία της Τουρκίας υπάρχουν σοβαρά στοιχεία που μπορούν να θεωρηθούν εν δυνάμει προβληματικά για τα ελληνικά συμφέροντα: Η αναβαθμισμένη στρατιωτική συνεργασία Τουρκίας - Αλβανίας πρέπει να δημιουργήσει σοβαρό πεδίο προβληματισμού για την Ελλάδα. Η μεγάλη οικονομική βοήθεια που προσφέρει η Τουρκία στην ανάπτυξη των Αλβανικών ενόπλων δυνάμεων, η ενεργή συμμετοχή της Τουρκίας στην εκπαίδευση Αλβανών αξιωματικών, το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της Τουρκίας για την αναβάθμιση και ενίσχυση των Αλβανικών ειδικών δυνάμεων και κυρίως τα δικαιώματα χρήσης της Ναυτικής Βάσης του Αυλώνα από την Τουρκία σε περιόδους ασκήσεων, αλλά και κρίσεων συντελούν στη βαθμιαία δημιουργία σημαντικού βαθμού εξαρτήσεως των Αλβανικών ενόπλων δυνάμεων από τις αντίστοιχες τουρκικές".

2) Η τουρκική αμυντική Διπλωματία προς την Π.Γ.Δ.Μ⁸.

Μετά την ανακήρυξη της ΠΓΔΜ σε ανεξάρτητο κράτος, το 1991, η Τουρκία ήταν μεταξύ των πρώτων χωρών, οι οποίες αναγνώρισαν τα Σκόπια και μάλιστα ως "Μακεδονία". Έκτοτε οι δύο χώρες οριοθέτησαν τους συντελεστές και το πλαίσιο πολιτικής, οικονομικής και στρατιωτικής συνεργασίας. Η Τουρκία και σε αυτήν την περίπτωση υποστηρίζει την αίτηση της ΠΓΔΜ για ένταξη στο ΝΑΤΟ. Παρατηρούμε όμως ότι η περίπτωση των Σκοπίων αντιμετωπίζεται πλέον επιφυλακτικά από την Άγκυρα, στον τομέα της στρατιωτικής συνεργασίας.

Οι τουρκικοί δισταγμοί εξηγούνται αφενός μεν από την απροθυμία της Άγκυρας να δυσαρεστήσει το Αλβανικό στοιχείο εντός, ή

7. SEE Security Monitor, 'Turkey Sends Military Aid to Albania', 30 September 2005. BBC Monitoring/Anatolia News Agency, 30 September 2005.

8. Υπηρεσιακό Υπόμνημα Ι.Α.Α., Νο 132, 16 Νοεμβρίου 2005, Επιστημονικός Υπεύθυνος Ι.Θ.Μάζης, Εισηγητής: Χριστόφορος Ψηλός.

εκτός ΠΓΔΜ (Αλβανία, Κόσοβο), ενισχύοντας τις ένοπλες δυνάμεις και τις δυνάμεις ασφαλείας της ΠΓΔΜ τις υποκείμενες στον έλεγχο της χριστιανοσλαυικής πλειοψηφίας και αφετέρου διότι η διεθνοτική δομή της ΠΓΔΜ, με το σλαυικό πλειοψηφούν και το αλβανικό μειοψηφούν στοιχείο, δημιουργούν στην Άγκυρα τουρκο-κουρδικά σύνδρομα. Επίσης, το διεθνοτικό πρότυπο του Κοσόβου με αντίστροφες αυτήν τη φορά τις πλειοψηφίες μεταξύ αλβανικού και σλαυικού στοιχείου συμβάλλει αποφασιστικά στην εξαιρετικά προσεκτική στάση της τουρκικής στρατιωτικής συνεργασίας με τα Σκόπια.

Παρόλα αυτά, η Τουρκία έχει κάνει κάποια πρακτικά βήματα στην κατεύθυνση της εμπέδωσης ενός θετικού κλίματος στον τομέα της άμυνας μεταξύ των δύο χωρών. Στη δεκαετία του '90, Άγκυρα και Σκόπια υπέγραψαν συμφωνίες στρατιωτικής συνεργασίας, περιορισμένης όμως σημασίας και εκτάσεως (1992, 1995)⁹. Η πιο σημαντική κίνηση στρατιωτικής ενίσχυσης, στην οποία προέβη η Τουρκία σε σχέση με την ΠΓΔΜ στη δεκαετία του '90 (1998), ήταν η απόφασή της να παραχωρήσει στη χώρα 20 αεροσκάφη F-5 από τα προς διάθεση αποθέματά της, ώστε να ενισχύσει τα Σκόπια στην προσπάθειά τους να έρθουν σε επαφή με Νατοϊκά οπλικά συστήματα και τις δυτικές αμυντικές δομές¹⁰.

Η "ήπια" στρατιωτική συνεργασία των δύο χωρών συνεχίστηκε και στη νέα δεκαετία. Πιο πρόσφατα, το Μάρτιο του 2005, ο πρωθυπουργός της ΠΓΔΜ Βλάντο Μπουτσκόφσκι επισκέφθηκε την Άγκυρα και είχε συνομιλίες με τον Τούρκο πρωθυπουργό Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Στη συγκεκριμένη επίσκεψη επιβεβαιώθηκαν το άριστο επίπεδο των διμερών σχέσεων και η πρόθεση της Τουρκίας να διευρύνει την συνεργασία της με τα Σκόπια και στον οικονομικό τομέα.

Δύο μήνες μετά τη συνάντηση Ερντογάν-Μπουτσκόφσκι, την 27 Ιουνίου 2005,

9. Turkish Press Review, 17 April 1995.

10. Umit Enginsoy, 'Turkey to Give F-5s to Macedonia', Defense News, 13 July 1998.

υπεγράφη μεταξύ των δύο χωρών Συμφωνία παραχώρησης στρατιωτικής βοήθειας ύψους 1 εκατομμυρίου δολαρίων από την Τουρκία στο στρατό των Σκοπίων, ενώ σε συνάντηση μεταξύ του Αρχηγού του Τουρκικού Γενικού Επιτελείου, Στρατηγό Ίλκερ Μπασμπούγκ, με τον αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων της ΠΓΔΜ, υποστράτηγο Γκιόργκι Μποζαντζίεφ, στα Σκόπια (22 Ιουνίου 2005) τέθηκαν και τα ζητήματα:

1. Της εκπαίδευσης των ανώτερων και ανώτατων στελεχών (senior officers) του στρατού των Σκοπίων από την Τουρκία.
2. Της συμμετοχής Τούρκων στρατιωτικών στην εκπαίδευση των ειδικών δυνάμεων του στρατού των Σκοπίων.

Ο Τούρκος στρατηγός Μπασμπούγκ επεσήμανε ότι η Τουρκία θα συνεχίσει να προσφέρει στρατιωτική βοήθεια στα Σκόπια και ότι η αμυντική συνεργασία των δύο χωρών θα συνεχιστεί.

Μέχρι σήμερα, το ύψος της στρατιωτικής βοήθειας που έχει προσφέρει η Τουρκία στην ΠΓΔΜ ανέρχεται στα 13 εκατομμύρια δολάρια.

3) Η τουρκική αμυντική Διπλωματία προς τη Βουλγαρία¹¹.

Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η Τουρκία ακολούθησε μία πολιτική “προσεκτικής προσέγγισης” με τη Βουλγαρία. Τα τελευταία δεκαπεντε χρόνια, η Τουρκική πολιτική ηγεσία έχει ακολουθήσει μία πολιτική σταθερούς βελτίωσης των σχέσεών της με τη Σόφια σε όλους τους τομείς: στον τομέα της οικονομικής-εμπορικής συνεργασίας, της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, της ασφάλειας και βέβαια στον τομέα της άμυνας. Μάλιστα, όπως είχε πράξει και με την Αλβανία και την ΠΓΔΜ, η Άγκυρα υπήρξε πρόθυμη να στηρίξει την υποψηφιότητα της Βουλγαρίας για ένταξη στο NATO - βασική προτεραιότητα της Βουλγαρικής πολιτικής ηγεσίας μετά το

11. Υπηρεσιακό Υπόμνημα Ι.Α.Α., Νο 132, 16 Νοεμβρίου 2005, Επιστημονικός Υπεύθυνος Ι.Θ.Μάζης, Εισηγητής: Χριστόφορος Ψηλός.

1990.

Η Τουρκική βοήθεια όμως συνδέθηκε άμεσα με τη βελτίωση της θέσης της Τουρκικής-Μουσουλμανικής μειονότητας που διαβιεί στη Βουλγαρία (9% του πληθυσμού) και με την πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων της και των δικαιωμάτων των πολιτικών φορέων που την εκπροσωπούν - ιδιαίτερα του Κινήματος για τα Δικαιώματα και τις Ελευθερίες (ΚΔΕ). Η βελτίωση της θέσης της μειονότητας, η ανάπτυξη της πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας και βέβαια η σύμπραξη στο στρατιωτικό τομέα έχουν αυξήσει την Τουρκική διείσδυση και επιρροή στη Βουλγαρία. Η αύξηση της Τουρκικής επιρροής δεν είναι ορατή μόνο στον τομέα της οικονομίας, αλλά κυρίως στο πολιτικό επίπεδο [το Τουρκικό κόμμα ΚΔΕ συμμετέχει στην κυβέρνηση κατέχοντας (3) θέσεις υπουργών και υφυπουργών, στο Κοινοβούλιο (34 Βουλευτές) και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (5 Regional Governors είναι Τούρκοι)] και βέβαια στο στρατιωτικό. Από το 2001 και μετά η Άγκυρα εντατικοποίησε τη στρατιωτική διπλωματία της σε σχέση με τη Σόφια, στο πλαίσιο της προσεχούς εισδοχής της Βουλγαρίας στο NATO (2004). Έτσι, οι δύο χώρες έχουν συνάψει συμφωνίες στον αμυντικό τομέα και έχουν προχωρήσει σε κοινές στρατιωτικές δραστηριότητες σε ξηρά και θάλασσα.

- Το 2002, Βουλγαρία και Τουρκία διεξάγουν κοινά στρατιωτικά γυμνάσια σε Βουλγαρικό έδαφος. Μικρά τμήματα του Τουρκικού και Βουλγαρικού στρατού εξασκούνται σε χρήση ελαφρών όπλων (πολυβόλων, ημι-αυτόματων όπλων). Σκοπός της συγκεκριμένης διμερούς στρατιωτικής άσκησης ήταν η “βελτίωση της αμυντικής συνεργασίας στη συνοριακή γραμμή” (border interoperability).

1. Ήδη, από το 2001, η Τουρκία και η Βουλγαρία συμμετέχουν ενεργά στη συγκρότηση και δραστηριοποίηση της Κοινής Ναυτικής Δύναμης BLACKSEAFOR (μετέχουν επίσης οι Ρουμανία, Ουκρανία, Γεωργία και Ρωσία). Η συγκεκριμένη ναυτική δύναμη έχει στόχο τη διενέργεια επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης στη Μαύρη Θάλασσα (search and rescue opera-

tions). Η κοινή ναυτική δύναμη εξειδικεύεται σε αποστολές περισυλλογής ναρκών (minesweeping) και σε αποστολές διάσωσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος από οικολογικές καταστροφές (ατυχήματα με πετρελαιοφόρα κλπ.). Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας, το 2004 Τουρκία και Βουλγαρία υπέγραψαν νέα συμφωνία σε θέματα Έρευνας και Διάσωσης στη Μαύρη Θάλασσα και διεξάγουν ετήσια ναυτικά γυμνάσια στη συγκεκριμένη περιοχή¹².

2. Από το 2002, Βουλγαρία και Τουρκία συνεργάζονται σε επίπεδο αμυντικών οίκων για την παραγωγή πολεμικού υλικού, για το στρατιωτικό προσωπικό των δύο χωρών, που παίρνει μέρος σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις¹³. Η παραγωγή του πολεμικού υλικού περιλαμβάνει μηχανές τεθωρακισμένων οχημάτων, ελαφρά μέσα μεταφοράς προσωπικού, διόπτρες νυχτερινής όρασης και συστήματα επικοινωνίας.

3. Από τις αρχές του 2004, οι δύο χώρες συνεργάζονται στο ζήτημα της καταστολής της τρομοκρατίας, της αντιμετώπισης ασύμμετρων απειλών και σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Τουρκία δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οργάνωση και τις τακτικές των Βουλγαρικών ειδικών δυνάμεων. Στη συγκρότηση του Νέου Ειδικού Επιχειρησιακού Κέντρου για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας που δημιουργήθηκε στην Τουρκία (κυρίως ως ειδικό κέντρο για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων κατά των Κούρδων του PPK/KADEK) έχει συμμετάσχει και η Βουλγαρία (και η Ρουμανία) με εξειδικευμένο προσωπικό και τεχνογνωσία.

Η αναβάθμιση της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ Βουλγαρίας και Τουρκίας αποτελεί μία πραγματικότητα. Οι συχνές επισκέψεις ανώτατων Τούρκων και Βούλγαρων πολιτικών και στρατιωτικών αξιωματούχων στις δύο χώρες απλά επιβεβαιώνουν το νέο κλίμα που επικρατεί στις διμερείς σχέσεις (“οι σχέσεις μας

βρίσκονται στο καλύτερο σημείο τα τελευταία 50 χρόνια”, δήλωσε ο πρώην ΥΠ.ΕΞ. της Βουλγαρίας Σόλομον Πάσι, όταν επισκέφθηκε την Τουρκία στα τέλη Μάη του 2004)¹⁴.

Ανταποδίδοντας την επίσκεψη του Βούλγαρου Επιτελάρχη στρατηγού Νίκολα Κόλεφ στην Τουρκία, το 2004, κλιμάκιο ανώτατων Τούρκων στρατιωτικών με επικεφαλής το Διοικητή των Χερσαίων Δυνάμεων στρατηγό Μπασάρ Μπουγιουκανίτ πραγματοποίησε τριήμερη επίσημη επίσκεψη στη Βουλγαρία, την 16 Μαΐου του 2005. Σκοπός της επισκέψεως ήταν η εντατικοποίηση των κοινών προσπαθειών των δύο στρατών για τη βελτίωση και αναβάθμιση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων τους. Ο στρατηγός Μπουγιουκανίτ είχε διαδοχικές συναντήσεις με τον υπουργό Άμυνας Νικολάι Σβινάροφ, τον Βούλγαρο Επιτελάρχη στρατηγό Κόλεφ και τον ομόλογό του υποστράτηγο Ζλάταν Στόικοφ.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι κατά την επίσκεψή του ο Τούρκος στρατηγός (από τους πιθανούς διαδόχους του στρατηγού Οζκιόκ) έδειξε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του στρατιωτικού κατεστημένου της Άγκυρας για τις ειδικές δυνάμεις του Βουλγαρικού Στρατού και τις τακτικές ανορθόδοξου πολέμου που χρησιμοποιεί. Η τουρκική στρατιωτική αντιπροσωπεία επισκέφθηκε τη Διοίκηση των Επιχειρησιακών Δυνάμεων (Operative Forces Command) και τη Βουλγαρική Ταξιαρχία Ειδικών Επιχειρήσεων, που εδρεύει στο Πλόβντιβ (Χάρτης 2)¹⁵.

-Η προϊόντα συνεργασία με τη Βουλγαρία (αν και δεν έχει πάρει τη μορφή μεγάλης κλίμακας διεύσδυσης όπως στην περίπτωση της Αλβανίας) και η συμμετοχή της Τουρκίας στην ανάπτυξη της αμυντικής υποδομής της χώρας αυτής είναι στοιχεία που πρέπει να αξιολογηθούν από την Ελλάδα. Οι κοινές στρατιωτικές ασκήσεις στα Τουρκο-Βουλγαρικά σύνορα, η τακτική

12. Bulgarian Telegraphic Agency, 24 August 2005.

13. Anatolia News Agency, 27 May 2004.

14. Anatolia News Agency, 26 May 2004.

15. Bulgarian Telegraphic Agency, 17 May 2005

ναυτική συνεργασία στη Μαύρη Θάλασσα και η στενή σύμπραξη στον τομέα καταπολέμησης της τρομοκρατίας (σε σχέση με την Τουρκική πολιτική στο Κουρδικό), συνιστούν ουσιαστικές παραμέτρους στην (από το 2001) αναπτυσσόμενη στρατιωτική συνεργασία Τουρκίας - Βουλγαρίας.

Χάρτης 2.

Η Τουρκία επιδεικνύει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οργάνωση, αναβάθμιση και ενίσχυση των ειδικών δυνάμεων της Αλβανίας, της ΠΓΔΜ και της Βουλγαρίας. Το ενδιαφέρον του στρατιωτικού κατεστημένου της Άγκυρας για τις Νοτιο-Βαλκανικές ειδικές δυνάμεις αποδεικνύεται τόσο με την οικονομική και τεχνική βιοήθεια που προσφέρει στις Βαλκανικές χώρες για την ανάπτυξη των ειδικών τους δυνάμεων, όσο και με τις πολύ συχνές επισκέψεις Τούρκων στρατιωτικών αξιωματούχων στα κέντρα εκπαίδευσης και τακτικών, αλλά και στις μάχιμες μονάδες των ειδικών δυνάμεων της Αλβανίας, της ΠΓΔΜ και της Βουλγαρίας.

“Οι Μεγάλες Δυνάμεις στο Δεθνές Σύστημα, 2005-2025.” ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΑΔΙΣΠΟ, Φεβρουάριος 15 - 16.

Από τον Κωνσταντίνο Κολιόπουλο
Δρ Στρατηγικών Σπουδών-Λέκτορα
Παντείου Παν/μίου

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εισήγηση θα αποπειραθεί να διαγνώσει τη μορφή που θα έχει το παγκόσμιο γεωπολιτικό περιβάλλον σε χρονικό ορίζοντα είκοσι ετών. Αναμφίβολα, ο κίνδυνος λάθους σε τέτοιου είδους προσπάθειες είναι αυξημένος, ενώ ορισμένες φορές ο αναλυτής βρίσκεται σε αδυναμία να προβεί σε αξιόπιστες εκτιμήσεις. Παρά ταύτα, η παρούσα εισήγηση-μελέτη έχει το πλεονέκτημα να γράφεται μετά την παρέλευση πλέον της μίας δεκαετίας από τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, γεγονός που καθιστά ευχερέστερο το έργο της εξακρίβωσης των τάσεων στη διεθνή κατανομή ισχύος.

Η εισήγηση ξεκινά με την παρουσίαση του κεντρικού της επιχειρήματος, που είναι ότι η διεθνής αμερικανική πρωτοκαθεδρία θα συνεχιστεί. Στη συνέχεια, εξετάζεται η θέση των άλλων Μεγάλων Δυνάμεων (Ιαπωνίας, Ρωσίας, Κίνας και Ευρωπαϊκής Ένωσης - κατά αύξουσα σειρά δυνητικής ισχύος) στο παγκόσμιο γεωπολιτικό περιβάλλον. Επειτα εξετάζονται οι πιθανότητες δημιουργίας αντιαμερικανικού εξισορροπητικού άξονα και η εισήγηση κλείνει με την εξέταση των συνεπειών της παγκόσμιας κατανομής ισχύος για την Ελλάδα.

2. Η Αμερικανική Πρωτοκαθεδρία θα Συνεχιστεί.

Κατά την επόμενη εικοσαετία, οι ΗΠΑ θα παραμείνουν η μοναδική Υπερδύναμη του πλανήτη. Και αυτό, επειδή θα είναι ο μόνος διεθνής δρων που θα διαθέτει όλους τους αναγκαίους συντελεστές ισχύος (έκταση, πληθυσμό, φυσικούς πόρους, οικονομική και στρατιωτική ισχύ, πολιτική σταθερότητα και

ικανότητα) στο βαθμό που είναι απαραίτητος για τη διατήρηση του ρόλου της Υπερδύναμης.

Ιστορικά, η πρωτοκαθεδρία μίας χώρας στο διεθνές σύστημα έχει χαθεί για δύο λόγους: Πρώτον, εσωτερικές εξελίξεις (π.χ. επαναστάσεις, αποσχίσεις, κλπ.), που επιδρούν αρνητικά στη διεθνή θέση της χώρας. Δεύτερον, ανάδυση νέων, ανταγωνιστικών Δυνάμεων. Αναφορικά με την παρούσα πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ, μπορεί ίσως να υποτεθεί ότι η πρώτη διεργασία βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη. Η μαζική διείσδυση ισπανόφωνων μεταναστών, οι οποίοι δεν αφομοιώνονται και δεν ενσωματώνονται πλήρως στην αμερικανική κοινωνία, είναι δυνατό να περιέχει τα σπέρματα της εσωτερικής σύγκρουσης και της δημιουργίας φυγόκεντρων τάσεων στις ΗΠΑ. Ακόμη όμως και αν οι σχετικές τάσεις δεν ανακοπούν, δεν αναμένεται να επηρεάσουν τη διεθνή θέση των Ηνωμένων Πολιτειών κατά την επόμενη εικοσαετία.

Ως προς τη δεύτερη πιθανή αιτία απώλειας της διεθνούς αμερικανικής πρωτοκαθεδρίας, κατά την επόμενη εικοσαετία, δεν αναμένεται να εμφανιστεί κάποιος διεθνής δρων ικανός να αφαιρέσει την πρωτοκαθεδρία από τους Αμερικανούς ή έστω να τους ανταγωνιστεί σοβαρά στον τομέα αυτό. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από την εξέταση, σε αύξουσα κλίμακα δυνητικής ισχύος, των υπόλοιπων Μεγάλων Δυνάμεων: Ιαπωνίας, Ρωσίας, Κίνας και Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Ιαπωνία

Η σημαντική οικονομική (αλλά και κοινωνική) κρίση στην οποία βρίσκεται εδώ και καιρό Ιαπωνία κατέδειξε τα όρια της ιαπωνικής ισχύος. Με απλά λόγια, η Ιαπωνία δεν είναι σε θέση να μετεξελιχθεί σε Υπερδύναμη. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένων, η άνοδος μίας χώρας σε θέση Υπερδύναμης απαιτεί την κατοχή από αυτήν μίας σειράς συντελεστών ισχύος σε ορισμένο βαθμό. Οι συντελεστές ισχύος της Ιαπωνίας δεν της επιτρέπουν να εξελιχθεί σε Υπερδύναμη πλανητικής εμβέλειας, πόσο μάλλον να ανταγωνιστεί τις Ηνωμένες Πολιτείες για την

παγκόσμια πρωτοκαθεδρία. Η Ιαπωνία δεν αποτελεί παρά ένα μικρό σχετικά σύμπλεγμα νησιών, χωρίς εγχώριους φυσικούς πόρους, ενώ τα 125 εκατομμύρια του πληθυσμού της είναι ήδη πολλά για την έκτασή της, γεγονός που αντανακλάται και στη μεγάλη μείωση των γεννήσεων.

Από την άλλη πλευρά, οι παρούσες δυσκολίες της ιαπωνικής οικονομίας δε θα πρέπει να οδηγούν τον αναλυτή στο άλλο άκρο, αυτό δηλαδή της υποτίμησης της ισχύος της Ιαπωνίας και του ρόλου που μπορεί να παίξει μελλοντικά στο διεθνή χώρο. Η ύφεση μακροπρόθεσμα θα ξεπεραστεί, ενώ η ιαπωνική οικονομία διαθέτει τόσο τα κεφάλαια, όσο και την τεχνογνωσία που θα της επιτρέψουν να πρωταγωνιστήσει ξανά. Επιπλέον, η Ιαπωνία ξοδεύει πολύ μεγάλα ποσά για την άμυνά της σε απόλυτες τιμές. Έτσι, κατά τη διετία 2004-2005 οι αμυντικές της δαπάνες ήταν κατά μέσο όρο περίπου 45 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Επομένως, σταδιακά η Ιαπωνία μετεξελίσσεται σε σημαντική στρατιωτική Δύναμη στην Ανατολική Ασία, ενώ δεν θα αργήσει και η εμφάνισή της ως προμηθευτή στη διεθνή αγορά εξοπλισμών.

4. Ρωσία

Το ένα από τα δύο μεγάλα ερωτηματικά του παγκόσμιου γεωπολιτικού περιβάλλοντος κατά την προσεχή εικοσαετία είναι η θέση της Ρωσίας στον παγκόσμιο συσχετισμό ισχύος. Η παρούσα ανάλυση την τοποθετεί μπροστά από την Ιαπωνία, αλλά πίσω από την Κίνα σε δυνητική ισχύ. Αυτό δεν αποκλείεται να διαψευστεί. Οι πιθανότητες όμως για μια θεαματική ανάκαμψη της Ρωσίας είναι μικρές: η κρίση στην οποία βρίσκεται η Ρωσία είναι πολύ βαθιά, έχει πολλές παραμέτρους και θα χρειαστεί πάρα πολύ χρόνο για να ξεπεραστεί.

Οι σημαντικότερες αιτίες για τις οποίες η Ρωσία δεν αναμένεται να είναι σε θέση να ανταγωνιστεί τις Ηνωμένες Πολιτείες κατά την επόμενη εικοσαετία, βρίσκονται στην κατάσταση της ρωσικής οικονομίας. Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, οι περισσότερες από τις αξιόλογες κρατικές

επιχειρήσεις ουσιαστικά εκποιήθηκαν για ένα κομμάτι ψωμί σε μία μικρή ομάδα επιχειρηματιών, οι οποίοι μετέρχονται κυριολεκτικά κάθε μέσο για να διατηρήσουν την ηγετική τους θέση στη ρωσική οικονομία. Η διαφθορά του κρατικού μηχανισμού είναι τεράστια, ενώ το οργανωμένο έγκλημα, εν πολλοίς, ανεξέλεγκτο. Την ίδια στιγμή, οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις καθυστερούν. Συγκεκριμένα το τραπεζικό σύστημα είναι διαλυμένο, ενώ ορισμένοι καίριοι τομείς της οικονομίας (π.χ. ο τομέας του φυσικού αερίου) εξακολουθούν να βρίσκονται υπό τον αντιπαραγωγικό έλεγχο του δημοσίου. Τέλος, σταδιακά θα πρέπει να αναμένεται περαιτέρω συρρίκνωση της ρωσικής οικονομίας, λόγω γήρανσης της υποδομής που δημιουργήθηκε επί εποχής ΕΣΣΔ.

Ο μόνος τρόπος για να ανακάμψει η ρωσική οικονομία είναι μέσω επενδύσεων από τις χώρες της Δύσης. Όμως, η κρατική διαφθορά και οι εκβιασμοί της Μαφίας κρατούν μακριά τους ξένους επενδυτές. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις στη Ρωσία μόλις ξεπερνούν τα 4 δισεκατομμύρια δολάρια, ενώ οι αντίστοιχες επενδύσεις στην Κίνα είναι πάνω από 50 δισεκατομμύρια δολάρια. Η υποτιθέμενη "σταυροφορία" της ρωσικής πολιτικής ηγεσίας κατά της διαφθοράς, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι είναι ειλικρινής και επιτυχημένη, συνοδεύεται από αυξανόμενο πολιτικό αυταρχισμό στο εσωτερικό. Το γεγονός αυτό δημιουργεί προβλήματα στις σχέσεις με τη Δύση και δυσχεραίνει δυτικές επενδύσεις στη Ρωσία.

Η τραγική κατάσταση της ρωσικής οικονομίας ασκεί παραλυτική επίδραση στη ρωσική στρατιωτική ισχύ. Η υλοποίηση των σχεδίων για τη δημιουργία επαγγελματικού στρατού έχει ουσιαστικά παραπεμφεί στις ελληνικές καλένδες, ενώ η αυξημένη έμφαση του ρωσικού στρατιωτικού δόγματος στις πυρηνικές δυνάμεις δείχνει ακριβώς την αδυναμία της Ρωσίας να εκσυγχρονίσει τις συμβατικές της δυνάμεις. Η παρούσα συμβατική ισχύς της Ρωσίας της επιτρέπει, δεδομένης της πολιτικής βιούλησης και της λαϊκής υποστήριξης να κερδίζει πολέμους σαν αυτόν της

Τσετσενίας, αλλά επ' ουδενί την καθιστά ικανή να απειλήσει τους γείτονές της ή τη Δύση.

5. Κίνα

Αναφορικά με τη μελλοντική θέση της Κίνας στο διεθνές σύστημα υπάρχει μια ευρέως διαδεδομένη αντίληψη, σύμφωνα με την οποία η Κίνα εξελίσσεται σε αναδυόμενη Υπερδύναμη και μελλοντικό ανταγωνιστή των ΗΠΑ. Οι οπαδοί της εν λόγω αντίληψης επισημαίνουν τρεις συντελεστές της κινεζικής ισχύος (πέρα από αυτούς της έκτασης και του πληθυσμού), οι οποίοι βαίνουν συνεχώς αυξανόμενοι.

Ο πρώτος είναι η οικονομική ισχύς. Η Κίνα εμφανίζει επί σειρά ετών δραματική οικονομική ανάπτυξη, με ρυθμούς ετήσιας αύξησης του ΑΕΠ που κυμαίνονται κατά μέσο όρο μεταξύ 8-10%. Ο δεύτερος είναι η στρατιωτική ισχύς. Αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε εξέλιξη ένα μεγάλο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού των κινεζικών ενόπλων δυνάμεων, που αποσκοπεί στη δημιουργία ενός στρατού μικρότερου μεν σε μέγεθος, αλλά τεχνολογικά εκσυγχρονισμένου. Επιπλέον, η Κίνα εκσυγχρονίζει το πυρηνικό της οπλοστάσιο. Εκτός από μία σειρά πυρηνικών δοκιμών, οι Κινέζοι εξελίσσουν διηπειρωτικούς και μέσου βεληνεκούς βαλλιστικούς πυραύλους, καθώς και βαλλιστικούς πυραύλους εκτοξεύμενους από υποβρύχια (αντίστοιχα ΙΟΒΜ, ΙΚΒΜ). Τέλος, επισημαίνεται η αύξηση της πολιτικής ισχύος της Κίνας πέρα από τα σύνορά της. Συγκεκριμένα η κινεζική επιρροή στη Νοτιοανατολική Ασία αυξάνεται, ενώ σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή μπορούν να παίξουν οι πλούσιες κινεζικές μειονότητες που βρίσκονται σε σημαντικούς αριθμούς στις χώρες της περιοχής.

Όμως, η παρούσα κατάσταση και οι μελλοντικές προοπτικές της κινεζικής ισχύος είναι δύο πολύ διαφορετικά πράγματα. Η Κίνα αυτή τη στιγμή είναι μια μεσαία Δύναμη της οποίας η ισχύς αυξάνεται. Σε μερικές δεκαετίες αναμένεται να έχει εξελιχθεί σε μεγάλη περιφερειακή

Δύναμη. Ομως, μέσα στο χρονικό ορίζοντα της παρούσας εισήγησης η Κίνα δεν προβλέπεται να μετεξελιχθεί σε Υπερδύναμη, η οποία θα μπορέσει να αμφισβητήσει σοβαρά την αμερικανική πρωτοκαθεδρία στο διεθνές σύστημα.

Πιο συγκεκριμένα:

Η Κίνα, για την ώρα, είναι μια μεσαίου μεγέθους οικονομική δύναμη της οποίας οι δομές δε μπορούν ακόμη να υποστηρίξουν ευρύ αναπτυξιακό οικονομικό φάσμα. Από την άλλη πλευρά, η μετεξέλιξη της σε μεγάλη οικονομική δύναμη συντελείται ταχύτατα. Πάντως, ο δρόμος προς την οικονομική ανάπτυξη δεν είναι στρωμένος με ροδοπέταλα και η περίπτωση της ανακοπής ή και αντιστροφής της αναπτυξιακής πορείας της Κίνας δε μπορεί να αποκλειστεί.

Η Κίνα αυτή τη στιγμή είναι μια μεσαίου μεγέθους στρατιωτική δύναμη. Αναμφίβολα είναι ισχυρή σε σχέση με τους νότιους και νοτιοανατολικούς γείτονές της, και καθώς διοχετεύονται πόροι στις ένοπλες δυνάμεις της θα ισχυροποιείται όλο και περισσότερο, αλλά απέχει πολύ από το να ανατρέψει την περιφερειακή - πόσο μάλλον την παγκόσμια - ισορροπία δυνάμεων. Οι προθέσεις για τη δημιουργία πολύ ισχυρών ενόπλων δυνάμεων υπάρχουν, αλλά σε τελική ανάλυση όλα εξαρτώνται από την οικονομική και τεχνολογική απογείωση της χώρας, η οποία θα καταστήσει διαθέσιμους τους κατάλληλους πόρους. Επομένως, η μετατροπή της Κίνας σε στρατιωτική δύναμη πρώτης γραμμής μετατίθεται στο απώτερο μέλλον.

Η Κίνα έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει ενδεχομένως τεράστια πολιτική ισχύ στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ασίας, χάρη στις οικονομικές και πολιτισμικές παραμέτρους που επικρατούν στην περιοχή. Από την άλλη πλευρά, ακριβώς λόγω αυτών των παραμέτρων, η πολιτική αυτή ισχύς αναμένεται να παραμείνει γεωγραφικά περιορισμένη στο προβλεπτό μέλλον.

Γενικά, η πορεία της Κίνας προς το ρόλο Υπερδύναμης εμφανίζει τρία προβλήματα: Πρώτον, η μεγάλη οικονομική ανάπτυξη δεν είναι σίγουρο ότι μπορεί να συνεχιστεί, ενώ

κάλλιστα μπορεί να οδηγήσει σε ενεργειακή εξάρτηση και εσωτερικές διαιρέσεις. Δεύτερον, το ζήτημα του εκδημοκρατισμού δεν μπορεί να αποφευχθεί επ' άπειρον (υπάρχει ένταση ανάμεσα στον αυξανόμενο οικονομικό φιλελευθερισμό και τον συνεχιζόμενο πολιτικό αυταρχισμό) και η ανακίνησή του μπορεί να οδηγήσει σε πολιτικές αναταραχές. Τρίτον, ακόμη και αν οι σοβαρές πολιτικές εκρήξεις αποφευχθούν και η οικονομική ανάπτυξη συνεχιστεί, η Κίνα θα συνεχίσει να είναι πολύ φτωχή με σχετικούς όρους.

6. Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΕ

Ο μοναδικός διεθνής δρων που κατά τα επόμενα είκοσι χρόνια είναι σε θέση να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά τις Ηνωμένες Πολιτείες για την πρωτοκαθεδρία στο διεθνές σύστημα είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), υπό την προϋπόθεση ότι θα μετεξελιχθεί σε μια οντότητα με κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας. Το εάν η μετεξέλιξη αυτή όντως λάβει χώρα είναι το μεγαλύτερο ερωτηματικό του παγκόσμιου γεωπολιτικού περιβάλλοντος κατά την προσεχή εικοσαετία.

Εκ πρώτης όψεως, φαίνεται ότι υπάρχουν σημαντικά κίνητρα ώστε οι χώρες-μέλη της ΕΕ να προχωρήσουν στην ολοκλήρωση στον πολιτικό και αμυντικό τομέα. Και τούτο διότι η οικονομική ολοκλήρωση που ήδη επιτυγχάνεται με την ΟΝΕ είναι πολύ πιθανό να παραμείνει μετέωρη, χωρίς την παράλληλη ανάπτυξη της πολιτικής διάστασης του ενοποιητικού εγχειρήματος. Παρά ταύτα, όπως προκύπτει από την ανάλυση που ακολουθεί, η μετεξέλιξη της ΕΕ σε μια οντότητα με κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας δεν είναι πιθανό να συντελεστεί στο χρονικό ορίζοντα της προσεχούς εικοσαετίας. Πέντε σοβαροί λόγοι τροχοπεδούν μια τέτοια εξέλιξη: α. Η εθνική-κρατική ετερότητα. β. Οι στρατηγικές επιλογές των τριών μεγάλων δυνάμεων της Ευρώπης (Γαλλία, Βρετανία, Γερμανία). γ. Το ευρωπαϊκό έλλειμμα στρατηγικής αυτοδυναμίας. δ. Η αμερικανική αντίθεση. ε. Η κατά παρέκκλιση

των ποιοτικών κριτηρίων της ολοκλήρωσης της συντελούμενης διεύρυνσης, που αποδυναμώνει την "ιδεολογική" διάσταση της ενοποιητικής διαδικασίας, υπό την έννοια της μετεξέλιξης της ΕΕ σε ένα ομοσπονδιακό μόρφωμα.

Ξεκινώντας με τον πρώτο από τους λόγους αυτούς, παραμένει γεγονός ότι η αφοσίωση των πολιτών των κρατών-μελών της ΕΕ εξακολουθεί να στρέφεται προς τις πατρίδες τους και όχι προς την ΕΕ. Παραμένοντας πρωτίστως Έλληνες, Δανοί, Ισπανοί, κλπ., παρά Ευρωπαίοι, είναι απίθανο να συναντέσουν στην απορρόφηση των κρατών τους από έναν ευρύτερο πολιτικό οργανισμό. Αν μη τι άλλο, η εισδοχή δέκα νέων κρατών στην ΕΕ αυξάνει τις ανομοιογένειες, τονίζει την ετερότητα και χαλαρώνει τη διαδικασία ολοκλήρωσης. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ορισμένοι κύκλοι στη χώρα μας στιγμάτισαν ως "προδοσία" την επιλογή ορισμένων ευρωπαϊκών κρατών να παρακάμψουν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και να συνταχθούν με τις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τη διάρκεια του πρόσφατου πολέμου στο Ιράκ, καταδεικνύει άγνοια της πραγματικότητας. Πολύ απλά, δεν υφίσταται μια "Ευρώπη", την οποία οι "Ευρωπαίοι" να θεωρούν ως "πατρίδα" τους, και συνεπώς κανείς δεν μπορεί να τους κατηγορήσει ότι την "προδίδουν".

Η βασική συνέπεια του ότι ζούμε - και, όπως όλα δείχνουν, θα εξακολουθούμε να ζούμε για πολλά χρόνια ακόμη - σε μια "Ευρώπη των πατρίδων", είναι ότι τα κράτη-μέλη της ΕΕ εξακολουθούν να έχουν διακριτά εθνικά συμφέροντα και διακριτές αντιλήψεις περί εξωτερικών απειλών. Ως εκ τούτου, η αλληλεγγύη μεταξύ των εταίρων της ΕΕ σε ζητήματα ασφαλείας δε θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη.

Η εθνική-κρατική ετερότητα αντανακλάται στις στρατηγικές των τριών ισχυρότερων ευρωπαϊκών κρατών, οι οποίες απομακρύνουν μάλλον παρά φέρνουν εγγύτερα το ενδεχόμενο πολιτικής ολοκλήρωσης της ΕΕ. Ξεκινώντας από τη Γαλλία, παρατηρεί κανείς ότι η χώρα αυτή επιδιώκει με μεγάλη συνέπεια τη διατήρηση

του ρόλου Μεγάλης Δύναμης. Προκειμένου να αυξήσει το ειδικό βάρος της στο διεθνή χώρο, η Γαλλία επιδίωξε και πέτυχε τη δημιουργία πυρηνικού οπλοστασίου, παρά τις διάφορες έξωθεν αντιδράσεις. Επιπλέον, προώθησε μεν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, κρατώντας την όμως σε διακυβερνητικά πλαίσια, σε μια προσπάθεια εξισορρόπησης της γερμανικής ισχύος και εξασφάλισης ηγετικού γαλλικού ρόλου στην Ευρώπη.

Σε αντίθεση με τη γαλλική προσπάθεια για αυτόνομο ρόλο στον διεθνή χώρο, η Μεγάλη Βρετανία βασίζει σε μεγάλο βαθμό το ρόλο της, ως Μεγάλης Δύναμης, στην ειδική σχέση που έχει με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Προκειμένου να αυξήσει το ειδικό βάρος της διεθνώς, η Μεγάλη Βρετανία συμπλέει συνειδητά με την Ουάσιγκτον. Ως εκ τούτου, επιδιώκει τη συνέχιση της αμερικανικής παρουσίας στην Ευρώπη.

Παράλληλα, προασπίζοντας την εθνική της κυριαρχία, επιδιώκει να αποτρέψει την ενίσχυση του υπερεθνικού χαρακτήρα της ενοποίησης, ή και να τον υπονομεύσει. Τέλος, υπήρξε υπέρμαχος της περαιτέρω διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πιστεύοντας ότι η εισδοχή νέων μελών θα απομακρύνει τον κίνδυνο υπερεθνικής συσπείρωσης.

Η Γερμανία γνωρίζει τα αντανακλαστικά που δημιουργεί η ισχυροποίησή της στους υπόλοιπους Ευρωπαίους, ενώ και οι ίδιοι οι Γερμανοί βαρύνονται σε μεγάλο βαθμό από τις μνήμες του παρελθόντος. Όλα αυτά έχουν δημιουργήσει δυσχέρειες στην άρθρωση εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής, δυσχέρειες που τουλάχιστον ως ένα βαθμό εμφανίζονται ακόμη και σήμερα (βλ. την περιορισμένη γερμανική συμμετοχή στους Πολέμους του Κόλπου και του Κοσσυφοπεδίου, καθώς και την άρνηση συμμετοχής στον πρόσφατο πόλεμο στο Ιράκ).

Τα παραπάνω δείχνουν ότι η πολιτική ολοκλήρωση της ΕΕ και η θέσπιση κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας δε βρίσκεται στην ατζέντα των τριών μεγάλων δυνάμεων της Ευρώπης.

Ως προς το ευρωπαϊκό έλλειμμα στρατηγικής αυτοδυναμίας, πολλές φορές

υπάρχει η τάση να κάνει κανείς εκτιμήσεις για την ισχύ της ΕΕ αθροίζοντας απλώς τους διάφορους επιμέρους συντελεστές ισχύος των κρατών-μελών. Στην πραγματικότητα, τέτοιου είδους υπολογισμοί μπορούν να χρησιμεύσουν αποκλειστικά και μόνο σα μέσα υπολογισμού της δυνητικής ισχύος της ΕΕ στην περίπτωση που η διαδικασία ολοκλήρωσης περατωθεί στον εκάστοτε υπό εξέταση τομέα. Μέχρι να συμβεί αυτό, ο κατακερματισμός της ΕΕ επιδρά έτσι ώστε το σύνολο να είναι στην πραγματικότητα μικρότερο του αθροίσματος των μερών του. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι ενώ το άθροισμα των πληθυσμών των κρατών-μελών της Ευρώπης των Δεκαπέντε αγγίζει τα 300 εκατομμύρια άτομα, δε σημαίνει αυτόματα ότι η ΕΕ αποτελεί "μια αγορά 300 εκατομμυρίων ατόμων", καθώς τα προβλήματα που προκύπτουν από τη χρήση διαφορετικών νομισμάτων" περιορίζουν κατά πολύ στην πράξη το εύρος της ευρωπαϊκής αγοράς. Μόνο με την εισαγωγή του κοινού νομίσματος στάθηκε δυνατό να ταυτιστεί - αν και ακόμη όχι πλήρως - το δυνητικό με το πραγματικό μέγεθος της ευρωπαϊκής αγοράς.

Το ίδιο ισχύει και στον αμυντικό τομέα. Συγκεκριμένα ενώ το προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων των ΕΕ υπερβαίνει σαφώς αυτό των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ (περίπου 1.800.000 προς 1.400.000 άτομα), η απλή παράθεση αυτών των αριθμητικών δεδομένων θα οδηγούσε σε τελείως λανθασμένα συμπεράσματα για την κατανομή στρατιωτικής ισχύος στις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Στην πραγματικότητα, ελλείψει μιας κεντρικής πολιτικής οντότητας που να κατανέμει πόρους και να ασκεί διοίκηση σε ευρωπαϊκή κλίμακα, ένας αυτόνομος ευρωπαϊκός οργανισμός ασφαλείας θα ήταν απελπιστικά αδύναμος στρατιωτικά. Καθώς δε, η δημιουργία μιας τέτοιας οντότητας δε φαίνεται πιθανή στο προβλεπτό μέλλον, η ευρωπαϊκή στρατηγική αδυναμία θα διαιωνιστεί.

Η αντίθεση των ΗΠΑ στην εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και της άμυνας

αποτελεί συνέπεια της στρατηγικής της Ουάσιγκτον να διασφαλίσει την ηγεσία της σε παγκόσμιο επίπεδο, με την αποτροπή της δημιουργίας ανταγωνιστικών δυνάμεων. Ως εκ τούτου, παρατηρούνται αμερικανικές αντιδράσεις στο ενδεχόμενο μετεξέλιξης της ΕΕ σε μια πολιτική οντότητα, η οποία θα αυτονομηθεί από τις Ηνωμένες Πολιτείες στα ζητήματα ασφαλείας.

Τέλος, η αποϊδεολογικοποίηση του ενοποιητικού εγχειρήματος, που εξαλείφει την ομοσπονδιακή οπτική του και συνακόλουθα εκμηδενίζει τις προοπτικές επέκτασής του στους ευαίσθητους, εξ απόψεως εθνικής κυριαρχίας, τομείς της εξωτερικής πολιτικής και της άμυνας, θα ενισχυθεί με την ένταξη στην ΕΕ κρατών που αποβλέπουν κυρίως στην άντληση πόρων για την ανάπτυξή τους.

7. Αντιηγεμονικός Άξονας:

Αν η παρούσα ανάλυση είναι σωστή, κατά την επόμενη εικοσαετία δε θα υπάρξει κάποιος διεθνής δρων ικανός να ανταγωνιστεί σοβαρά τις Ηνωμένες Πολιτείες για την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία. Από την άλλη πλευρά, η λογική της εξισορρόπησης, που συνήθως λειτουργεί στις διεθνείς σχέσεις, θα μπορούσε κάλλιστα να οδηγήσει ορισμένες ή και όλες τις υπόλοιπες Μεγάλες Δυνάμεις σε συνεργασία με στόχο τον περιορισμό και εν τέλει την αμφισβήτηση της αμερικανικής πρωτοκαθεδρίας.

Η παρούσα ανάλυση υποστηρίζει ότι, κατά την επόμενη εικοσαετία, η πιθανότητα δημιουργίας ενός διεθνούς αντιαμερικανικού άξονα είναι μικρή ενώ, σε περίπτωση που τέτοιος άξονας δημιουργηθεί, η αποτελεσματικότητά του θα είναι ελάχιστη.

Καταρχήν, αν και η αμερικανική πρωτοκαθεδρία ενίστε ενοχλεί τις άλλες Μεγάλες Δυνάμεις, άλλες περισσότερο, άλλες λιγότερο, την ίδια στιγμή συνοδεύεται από σημαντικά οφέλη γι' αυτές, όπως αμυντική προστασία και πολιτική σταθερότητα για Ιαπωνία και Ευρώπη και ζωτικής σημασίας οικονομικές συναλλαγές για Ρωσία και Κίνα. Αυτά είναι οφέλη που

καμία άλλη Μεγάλη Δύναμη δε μπορεί να παράσχει στο βαθμό που μπορούν οι Ηνωμένες Πολιτείες. Επιπλέον, η γεωγραφικά απομακρυσμένη θέση των Ηνωμένων Πολιτειών μειώνει τις αντιλήψεις απειλής των άλλων Μεγάλων Δυνάμεων, οι οποίες τείνουν να ανησυχούν περισσότερο για την αύξηση της ισχύος των άμεσων γειτόνων τους (Γερμανίας ή Ρωσίας στην περίπτωση των Ευρωπαίων, Κίνας στην περίπτωση των Ρώσων και των Ιαπώνων), παρά για την αμερικανική ισχύ. Η πιθανότητα δημιουργίας αντιαμερικανικού άξονα φαντάζει ακόμη πιο απόμακρη αν εξετάσει κανείς τους πιθανούς συνδυασμούς των μελών ενός τέτοιου άξονα. Είναι απίθανο να σκεφτεί κανείς ότι η Ευρώπη ή η Ιαπωνία θα συμπτήξουν αντιαμερικανικό άξονα σε συνεργασία με τη Ρωσία ή την Κίνα. Τακτικοί ελιγμοί αναμφίβολα δεν αποκλείονται, αλλά οι Ευρωπαίοι και οι Ιάπωνες έχουν πολύ περισσότερα κοινά συμφέροντα με τους Αμερικανούς από ό,τι με τους Ρώσους ή τους Κινέζους.

Ο μοναδικός συνδυασμός που απομένει, είναι αυτός μεταξύ Ρωσίας και Κίνας. Οι επισκέψεις στο Πεκίνο του Γιέλτσιν το 1996 και του Πούτιν το 2000 συνοδεύτηκαν από κοινές διακηρύξεις εναντίον της αμερικανικής ηγεμονίας και έδωσαν τροφή σε σχόλια για δημιουργία σινορωσικού άξονα με αντιαμερικανικό χαρακτήρα. Στην πραγματικότητα, ένας τέτοιος συνασπισμός θα ήταν ουσιαστικά μια συμμαχία μέρους του Τρίτου Κόσμου εναντίον των πιο πρωθημένων τμημάτων του Πρώτου Κόσμου. Μία ενεργός αντιαμερικανική συμπεριφορά θα αποξένωνε την Κίνα και τη Ρωσία από ζωτικής σημασίας δυτικά κεφάλαια και τεχνολογία. Στο στρατιωτικό τομέα, η Κίνα αποτελεί μεν εδώ και καιρό τη μεγαλύτερη αγορά ρωσικών οπλικών συστημάτων, αλλά πέραν αυτού είναι δύσκολο να δει κανείς τι είδους στρατιωτική συνεργασία μπορεί να επιτευχθεί μεταξύ των δύο χωρών, ιδίως ενόψει του δυνητικού ανταγωνισμού και των συνοριακών διαφορών τους.

Το τελευταίο αυτό σημείο συχνά υποτιμάται.

Παρότι η Κίνα έσπευσε να διευθετήσει τις συνοριακές διαφορές της με τη Ρωσία, σχετικά με ορισμένα νησιά του ποταμού Ουσούρι - διαφορές που στο παρελθόν είχαν οδηγήσει τις δύο χώρες σε πολύνεκρα μεθοριακά επεισόδια - ένα πολύ πιο σημαντικό ζήτημα φαίνεται ότι ανακύπτει: αυτό της κινεζικής μετανάστευσης στην Ανατολική Σιβηρία, σε συνδυασμό με την αποχώρηση του ρωσικού στοιχείου από την περιοχή. Ορισμένες αναφορές μιλούσαν για ύπαρξη μερικών εκατομμυρίων Κινέζων μεταναστών στην Ανατολική Σιβηρία, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1990. Σύμφωνα με τον Ρώσο καθηγητή Αντρέι Καραμπικόφ, στην παρούσα φάση η κινεζική μετανάστευση στην περιοχή δεν αποτελεί ακόμη πρόβλημα, όμως "σε είκοσι χρόνια θα αποτελεί πρόβλημα", ιδίως, καθώς οι Ρώσοι εγκαταλείπουν τη ρωσική Απω Ανατολή - για παράδειγμα, στις περιοχές του Μαγκαντάν και της Καμτσάτκα ο πληθυσμός έχει μειωθεί πάνω από 50%, από το 1990.

8. Συνέπειες για την Ελλάδα.

Οι δύο ασιατικές Δυνάμεις, Ιαπωνία και Κίνα, δε μπορούν να επηρεάσουν την ελληνική ασφάλεια. Η εμφάνιση της Ιαπωνίας, ως προμηθευτή αμυντικού υλικού, θα αυξήσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των εν λόγω προμηθευτών, γεγονός που θα έχει θετικές συνέπειες αναφορικά με την προμήθεια αμυντικού εξοπλισμού από τη χώρα μας. Η Κίνα, με τη σειρά της, δεν παίζει κανένα ρόλο στην Ευρώπη. Από την άλλη πλευρά, θα μπορούσε πιθανώς να αποτελέσει εταίρο για τη χώρα μας για συνεργασία στην παραγωγή αμυντικού υλικού σχετικά χαμηλής τεχνολογίας. Στον βαθμό που δεν σημειώνονται συγκρούσεις μεταξύ Κίνας και Ιαπωνίας, η χώρα μας έχει συμφέρον να διατηρεί ανοιχτές τις πόρτες για αμυντική συνεργασία και με τις δύο αυτές χώρες. Από την άλλη πλευρά, αν υπάρξει ανάγκη επιλογής, η επιλογή αυτή δεν μπορεί παρά να είναι η Ιαπωνία. Παρά το ότι η Ιαπωνία συγκριτικά υπολείπεται της Κίνας σε δυνητική ισχύ, αποτελεί ελκυστικότερο εταίρο για την Ελλάδα, καθώς πρόκειται για

Δύναμη ναυτική, ενταγμένη στο Δυτικό συνασπισμό και με πρόσβαση σε υψηλή τεχνολογία.

Από πλευράς ελληνικών συμφερόντων, φαίνεται ότι η Ρωσία θα έχει περίπου την ιδανική θέση στον παγκόσμιο γεωπολιτικό περιβάλλον κατά την επόμενη εικοσαετία. Με άλλα λόγια, η Ρωσία θα είναι αρκετά ισχυρή, ώστε να αντιμετωπίσει την τουρκική (αν και όχι την αμερικανική) προσπάθεια διείσδυσης στον Καύκασο και την Κεντρική Ασία, ενώ ταυτόχρονα θα είναι πολύ αδύναμη, ώστε να μπορεί να ασκήσει ενεργό αντιδυτική πολιτική πέραν των συνόρων της. Αυτός είναι ο ιδανικός συνδυασμός για την Ελλάδα, καθώς η υπέρμετρη ισχυροποίηση της Ρωσίας θα δημιουργήσει αντίληψη απειλής στη Δύση και ως εκ τούτου θα αυξήσει τη στρατηγική αξία της Τουρκίας. Επιπλέον, η κακή οικονομική κατάσταση της Ρωσίας και η μεγάλη ανάγκη της ρωσικής αμυντικής βιομηχανίας για εξαγωγές φαίνεται να παρέχουν στη χώρα μας ευκαιρίες για επωφελή συνεργασία στην παραγωγή αμυντικού υλικού και μεταφορά της σχετικής τεχνογνωσίας στην Ελλάδα.

Η δημιουργία ενός αυτόνομου και αποτελεσματικού ευρωπαϊκού οργανισμού ασφαλείας, ο οποίος θο υπερασπίζεται τα σύνορα της Ελλάδας, αποτελεί ένα σχεδόν ονειρικό σενάριο για την Ελλάδα. Δυστυχώς, το όνειρο αυτό δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί κατά την επόμενη εικοσαετία. Ούτως ή άλλως, είναι προφανές ότι σε περίπτωση μεγάλης κρίσης ή πολέμου μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας η αμερικανική παρουσία θα είναι έντονη και θα επισκιάσει οτιδήποτε κάνει η ΕΕ. Από την άλλη πλευρά, είναι προφανές ότι η ΕΕ προσφέρει τεράστιες ευκαιρίες στη χώρα μας στους τομείς της οικονομίας και της αμυντικής βιομηχανίας.

Ο αμερικανικός παράγοντας θα διατηρήσει την καθοριστική του σημασία για την ελληνική ασφάλεια. Η αμερικανική πολιτική "ίσων αποστάσεων" στα ελληνοτουρκικά, με ό,τι συνεπάγεται αυτή, θα διατηρηθεί. Η κατάσταση αυτή έχει τόσο θετικές, όσο και αρνητικές συνέπειες για τη χώρα μας. Αν και η αμερικανική πολιτική δε θέτει επαρκείς

φραγμούς στην τουρκική επιθετικότητα, τα πράγματα θα ήταν πολύ χειρότερα αν η αμερικανική παρουσία έλειπε εντελώς και δεν υπήρχε, παρά η (εκ των πραγμάτων αδύναμη) παρουσία ενός ευρωπαϊκού οργανισμού ασφαλείας.

Με βάση τα παραπάνω, το βασικό ζητούμενο για την ελληνική πολιτική κατά την ερχόμενη εικοσαετία είναι να βρει μια ισορροπία μεταξύ της ευρωπαϊκής θέσης της Ελλάδας και της σχέσης της με την ισχυρότερη δύναμη στο διεθνές σύστημα, τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η τωρινή συγκυρία είναι ευνοϊκή, καθώς υπάρχει μεγάλη ταύτιση μεταξύ των συμφερόντων των δύο χωρών στην περιοχή (εισδοχή των βαλκανικών κρατών στο NATO, ειρήνευση στη Μέση Ανατολή, αντιμετώπιση του ισλαμικού φονταμενταλισμου και της τρομοκρατίας). Αν μη τι άλλο, ελληνική σύγκλιση με τις ΗΠΑ θα δημιουργήσει στους Αμερικανούς μια εναλλακτική προοπτική σε περίπτωση προβλημάτων στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις (βλ. τα γεγονότα του Πολέμου του Ιράκ). Στο σημείο αυτό το φαινόμενο του ισλαμισμού δεν πρέπει να υποτιμάται.

Έρευνες-Μελέτες

“Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ (ΜΗΡ) ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ” ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΑΔΙΣΠΟ, Φεβρουάριος 15 -16.

Από τον Γεράσιμο Καραμπελιά, Επίκουρο
Καθηγητή Πάντειου Πανεπιστήμιου

Οι πρόσφατες βομβιστικές επιθέσεις στις τουριστικές περιοχές της Δυτικής Τουρκίας Cesme και Kusadası, σε συνάρτηση με την υποφαινόμενη αρνητική στάση αρκετών Ευρωπαϊκών κρατών, ως προς την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι φυσικό ότι θα αυξήσουν το αίσθημα ανασφάλειας του τουρκικού λαού, αλλά και των μεσαίων στρωμάτων του επιχειρηματικού, πολιτικού και στρατιωτικού της κόσμου. Το κλίμα της γενικής δυσαρέσκειας, που πιθανώς να αρχίσει να κάνει την εμφάνιση του στην Τουρκία από τον Οκτώβριο του 2005, θα έχει με τη σειρά του σοβαρές επιπτώσεις και στην εύθραυστη συνοχή του κυβερνώντος Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης του Recep Tayyip Erdogan, το οποίο στήριζε την πολιτική του κυριαρχία στην ευρωπαϊκή πορεία της χώρας. Σε συνάρτηση με τον εκκολαπτόμενο και αυξανόμενο αντι-αμερικανισμό, αντι-σημιτισμό (και ίσως αντι-ευρωπαϊσμό) στο εσωτερικό της χώρας, η επαναφορά του ακροδεξιού Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης (MHP) του Devlet Bahceli σε θέση πολιτική ισχύος πρέπει να θεωρηθεί δεδομένη. Ερωτήματα που θα πρέπει να μας απασχολήσουν σχετίζονται με την ταυτότητα του MHP και των ψηφοφόρων του και την πιθανή επιρροή των στην πορεία εξέλιξης των ελληνο-τουρκικών σχέσεων, στα επόμενα έτη.

Η Πρώτη Μεταπολεμική Περίοδος, 1948-1965

Πρόγονος του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης θεωρείται το Ρεπουμπλικανικό Αγροτικό-Εθνικιστικό Κόμμα (CKMP), που ίδρυσε το 1948 ο επί είκοσι-τρία συναπτά έτη Αρχηγός των

Γενικών Επιτελείων της Τουρκίας, φιλογερμανός Στρατηγός Fevzi Cakmak. Ο τελευταίος ήταν ο πιο γνωστός εκπρόσωπος της θρησκευτικής-εθνικιστικής ιδεολογίας στη χώρα και ίσως από τους πιο σημαντικούς παράγοντες της αυτονομίας των στρατιωτικών από τους πολιτικούς παράγοντες. Φιλοναζιστικές και φιλο-φρανκικές ομάδες της άρχουσας τάξης, υποστηρικτές του τρίπτυχου Στρατός-Θρησκεία-Κόμμα, αλλά και τουρανιστές, αναζήτησαν πολιτική ασφάλεια στο νέο αυτό κόμμα. Η άνοδος του Δημοκρατικού Κόμματος στην εξουσία και η αυξημένη απήχηση του μηνύματός του στις μάζες, λειτούργησε αρνητικά για το CKMP. Η άνοδος του Osman Bolukbasi στην ηγεσία του κόμματος, μετά το θάνατο του Cakmak, δεν ήταν δυνατό να αλλάξει την απήχηση των ιδεών του CKMP στους ψηφοφόρους. Άλλα ποια είναι η ιδεολογική τοποθέτηση των οπαδών του CKMP; Σύμφωνα με τον Nihal Atsiz, οι πραγματικοί Τούρκοι είναι αυτοί που πιστεύουν "στην ανωτερότητα της τουρκικής φυλής, σέβονται το εθνικό τους παρελθόν και είναι έτοιμοι να θυσιαστούν για τα τουρκικά ιδανικά". Όσοι δεν είχαν τουρκικό αίμα στις φλέβες τους, τόνιζε ο πρώην Υπουργός Δικαιοσύνης Mahmut Esat (Bozkurt) "είχαν μόνο ένα δικαίωμα στην πατρίδα των Τούρκων-να είναι υπηρέτες και σκλάβοι των πραγματικών Τούρκων". Επίσης, οι γνήσιοι Τούρκοι πρέπει να είναι φιλοπόλεμοι, καθώς, κατά τον Atsiz, τα έθνη μόνο μέσω του πολέμου μπορούν να επιβιώσουν, ενώ ο αδελφός του ο Sancar δήλωνε ότι "ο Τούρκος, ο Στρατός και ο Πόλεμος είναι άρρηκτα συνδεδεμένα". Σε μια γνήσια τουρκική κοινωνία επικρατεί η πειθαρχία, η τυφλή υπακοή και εξύμνηση του ηγέτη, καθώς και η αυτοθυσία για το κράτος. Με λίγα λόγια, στόχος του CKMP και των οπαδών του ήταν η ύπαρξη ενός εθνικά ομοιογενούς, μονοκομματικού, αυταρχικού, φιλοπόλεμου κράτους στα πρότυπα της φασιστικής σχολής του μεσοπολέμου.

Η Περίοδος του Alparslan Turkes, 1965 - 1997

Το 1964, οι παραπονούμενοι από τις εξελίξεις

τόσο στο στράτευμα, όσο και στην πολιτική μετά τη στρατιωτική επέμβαση του 1960 χαμηλόβαθμοι και μεσαίας βαθμίδας αξιωματικοί με επικεφαλής τον Τουρκοκυπριακής καταγωγής, τουρανιστή συνταγματάρχη του τουρκικού στρατού Alparslan Turkes αποφάσισαν να εισέλθουν στην κομματική ζωή της χώρας καταλαμβάνοντας την ηγεσία του CKMP. Έτσι την άνοιξη του 1965, ο Turkes και εννέα πρώην χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί του στρατού προσχώρούν στο Ρεπουμπλικανικό Αγροτικό-Εθνικιστικό Κόμμα και με αδίστακτη, αλλά αποτελεσματική τακτική δε θα αργήσουν να θέσουν το κόμμα υπό τον έλεγχό τους. Στο έκτακτο συνέδριο του κόμματος, τον Αύγουστο του 1965, οι παλιοί ηγέτες θα ήττηθούν και θα αποχωρήσουν. Ο Turkes θα εκλεγεί Πρόεδρος του Κόμματος, θα κατορθώσει με διάφορους τρόπους να παραγκωνίσει τις υπόλοιπες προσωπικότητες του ακροδεξιού-παντουρκικού-παντουρανικού χώρου και να επιβάλει την προσωπική του κυριαρχία σε αυτόν για τριάντα-δύο χρόνια. Το 1969, στο συνέδριο των Αδάνων θα προχωρήσει στη μετονομασία του κόμματος σε Κόμμα της Εθνικιστικής Δράσης, θα εγκρίνει το ισλαμικό σύμβολο των τριών ημισελήνων, ως το νέο έμβλημα του κόμματος (θα διατηρήσει όμως το παλιό, το έμβλημα του Γκρίζου Λύκου για τη νεολαία του κόμματος) και θα ισχυροποιήσει θεσμικά τον ρόλο του στην αρχηγία αυτού. Μάλιστα, θα λάβει το προσωνύμιο Basbug (ο Μεγάλος Αρχηγός), η οποία θα διατηρηθεί ως το θάνατό του το 1997.

Σε αντίθεση με την ηγεσία του CKMP, ο Turkes δε θα στηριχθεί μόνο στην εκκοσμικευμένη εθνικιστική ιδεολογία, αλλά θα προσπαθήσει να τη συνδυάσει με την ισλαμική θρησκεία. Συνήθιζε να λέει ότι "τα έθνη δε μπορούν να ζήσουν δίχως θρησκεία...η βάση και οι πηγές της ιδεολογικής ταυτότητας των οπαδών του MHP είναι η τουρκική συνείδηση και η ισλαμική πίστη και ηθική". Σε άλλη του αναφορά, υποστήριζε, ότι "είμαστε τόσο Τούρκοι, όσο και τα βουνά Tengri (Οροσειρά της Κεντρικής Ασίας, όπου οι τούρκοι εθνικιστές πιστεύουν ότι οι προγονοί τους κατοικούσαν πριν μετοικήσουν στη Μικρά Ασία) και τόσο Μουσουλμάνοι, όσο τα βουνά Hira (τα οποία

βρίσκονται στις ιερές περιοχές των μουσουλμάνων, στη Σαουδική Αραβία). Και οι δύο φιλοσοφίες-ιδεολογίες αποτελούν βασικές μας αρχές". Ο Turkes προσπάθησε να ερμηνεύσει και να αποδώσει το ισλαμικό θρήσκευμα ως πολιτιστικό χαρακτηριστικό το οποίο ενδυνάμωσε και συνέχιζε να στηρίζει σθεναρά την τουρκική εθνική ταυτότητα. Με τον τρόπο αυτό, έκανε μια σοβαρή προσπάθεια απήχησης του πολιτικού μηνύματος του νέου κόμματος στους συντηρητικούς-θρησκευόμενους κύκλους των ψηφοφόρων της κεντρικής και ανατολικής Τουρκίας.

Η ιδεολογική ταυτότητα των μελών του MHP στηριζόταν στην φιλοσοφία των "Ενέα Φώτων" (Dokuz Isik Doktrini) του Turkes. Τα εννέα φώτα είναι η αγάπη για το κράτος (ulkuculuk), η ηθική (ahlakcilik), η κοινωνική συναίνεση (toplumculuk), ο επιστημονισμός (ilmicilik), το κοινοτικό πνεύμα (koyculuk), η εγγύηση των ελευθεριών (hurriyetcilik), η εκβιομηχανιστική και τεχνολογία, (endistricticilik) η ανάπτυξη και το φιλο-λαϊκό πνεύμα (gelismecilik ve halkcilik) και ο εθνικισμός (milliyetcilik). Αν και τα οκτώ φώτα είναι πολύ κοντά στις αρχές της κεμαλικής ιδεολογίας, ο εθνικισμός ξεπερνά τα σύνορα του τουρκικού κράτους. Κατά τον Turkes, "ο δικός μας εθνικισμός σημαίνει τουρκισμός (Turkculuk) ... εναρμονίζεται πλήρως με το τουρκικό πνεύμα και τις παραδόσεις .. σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου υπάρχουν Τούρκοι, αυτό εντάσσεται στη σφαίρα των ενδιαφερόντων μας ... ο εθνικισμός στον οποίο πιστεύουμε εμείς διαμορφώνεται ... με την είσοδο στο δρόμο του ιδεώδους της Μεγάλης Τουρκίας". Σε άλλη χρονική στιγμή, επιφανές στέλεχος του MHP θα τονίσει ότι οι οπαδοί του "πιστεύουν σταθερά στη θεωρία της ανώτερης φυλής ... (και) η τουρκική φυλή αξίζει περισσότερο από κάθε άλλη". Με λίγα λόγια, η εθνικιστική ιδεολογία του MHP και των οπαδών του αρνείται την οιανδήποτε ύπαρξη μειονοτήτων εντός της Τουρκίας, υποστηρίζει σθεναρά τις τουρκικές αξίες της παραδοσιακής οικογένειας και του μονο-εθνικού κράτους και υπεραμύνεται των δικαιωμάτων των τουρκικών λαών έξω από τα σύνορα της χώρας.

Για την προστασία του τουρκικού εθνικισμού

εντός και εκτός της Τουρκίας, ο Turkes οργάνωσε τη νεολαία του κόμματος με βάση τη στρατιωτική εκπαίδευση που ο ίδιος είχε λάβει ως αξιωματικός του τουρκικού στρατού. "Οι οργανώσεις νεολαίας, οι σύνδεσμοι και τα ορα τους στα σχολεία, στις γειτονιές και στα κυβερνητικά γραφεία", αναφέρει τούρκος πανεπιστημιακός, "συνιστούν μια συγκεντρωτική, ολοκληρωτική πυραμίδα στην οποία βασίζεται η απόλυτη στρατιωτική πειθαρχία". Μάλιστα ο ίδιος ο Turkes θα δηλώσει ότι "οποιοσδήποτε έρθει μαζί μας και μετά μας εγκαταλείψει για λόγους μη αποδεκτούς από την ηγεσία, θα πρέπει να πεθάνει". Οι "κομάντο" του MHP θα μετονομαστούν σύντομα στους γνωστούς σε όλους "Γκρίζους Λύκους" και θα χρησιμοποιήσουν κρυφά ή και φανερά σε αποστολές εξουδετέρωσης πολιτικών αντιπάλων, εκφοβισμό ψηφοφόρων και φοιτητικών παρατάξεων δημιουργίας κλίματος αναταραχής και ανασφάλειας σε συγκεκριμένες περιοχές (κυρίως κουρδικές) και συνοικίες (κυρίως αλεβιτών), αλλά και σε επιχειρήσεις δολιοφθοράς και δολοφονιών (κλασική είναι η περίπτωση της απόπειρας δολοφονίας του Πάπα Ιωάννη-Παύλου II), εκτός των συνόρων της χώρας.

Αναπόφευκτα, ο φασιστικός-φυλετικός ρατσισμός του τουρκικού εθνικισμού, που πρωθυπότερος το MHP του Turkes, συντηρούσε ένα κλίμα έντονης δυσπιστίας προς τη Δύση γενικά και τα θεσμικά της όργανα (NATO, ΕΕ, ΟΗΕ, Παγκόσμια Τράπεζα) ειδικότερα. Οι οπαδοί του ήταν αντίθετοι σε πολλές αποφάσεις των παραπάνω οργάνων, καθώς θεωρούσαν ότι είχαν ως στόχο τη μείωση των παραγόντων ισχύος του τουρκικού κράτους. Αντίθετα, υποστήριζαν φανατικά τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας και τη δράση των μυστικών υπηρεσιών. Άλλωστε, δεν είναι λίγοι αυτοί που υποστηρίζουν ανοιχτά ότι το MHP του Turkes και η νεολαία του, οι Γκρίζοι Λύκοι, έτυχαν μεγάλης υποστήριξης από σημαντικά στελέχη των ενόπλων δυνάμεων, αλλά και του ευρύτερου κρατικού μηχανισμού της Τουρκίας. Η υπερεθνική ιδεολογική ταυτότητα του κόμματος, η αποστροφή του προς κάθε τι αντιτουρκικό σε συνάρτηση με το στρατιωτικό παρελθόν πολλών από των ηγετικών

φυσιογνωμιών, τη στρατιωτική δομή και λειτουργία του καθώς και την έξαρση του αριστερού και κουρδικού κινήματος στις δεκαετίες 1970 και 1990 αντίστοιχα, προσέφερε γόνιμο έδαφος για την ενσωμάτωση σε αυτό πολλών αποστράτων αξιωματικών και υπαξιωματικών, αλλά και για τη δημιουργία εγκαρδίων σχέσεων με εν ενεργεία στρατιωτικούς, όλων των βαθμίδων. Δεν είναι μυστικό ότι το MHP: (α) χαιρέτησε με ενθουσιασμό το πραξικόπημα του 1971 και ζήτησε από τις ομάδες του να βοηθούν τις ομάδες ασφαλείας στο έργο τους, (β) ήταν υπεύθυνο για την έκρηξη της βίας και των πολιτικών δολοφονιών που στιγμάτισαν τη χώρα τη δεκαετία του 1970, γεγονός που επέτρεψε στις ένοπλες δυνάμεις να επέμβουν άμεσα στην πολιτική ζωή της χώρας το 1980, (γ) ελαχιστοποίησε τις δραστηριότητες του στις περιοχές που είχε επιβληθεί στρατιωτικός νόμος για την διευκόλυνση των στρατιωτικών αρχών στην καταστολή της βίας από αριστερές-αποσχιστικές ομάδες, (δ) συνεργάσθηκε πολλές φορές με τη στρατοχωροφυλακή (Jandarma) της Τουρκίας, για την καταστολή και εκφοβισμό του κουρδικού πολιτικού κινήματος στη Νοτιο-ανατολική Τουρκία (σκάνδαλα του Σουσουρλούκ και του Μπάτμαν) και (ε) δημιούργησε φιλοτουρκικούς θύλακες μεταξύ των τουρκόφωνων πληθυσμών του Ιράκ, του Αζερμπαϊτζάν, της Ρωσίας, της Ουκρανίας, αλλά και των βαλκανικών κρατών. Επίσης, είναι πολύ συχνές οι αναφορές αριστερών Τούρκων, αλλά και Κούρδων πολιτών, πολιτικών και πανεπιστημιακών που κάνουν λόγο για συνεργασία των οπαδών του MHP και στελεχών των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων σε θέματα παράνομης διακίνησης όπλων και ναρκωτικών από την Τουρκία στη δυτικο-ευρωπαϊκά κράτη.

Η Περίοδος του Devlet Bahceli, 1997-2005

Το 1997 και σε ηλικία 80 ετών απεβίωσε ο Turkes και μια άλλη σελίδα άνοιξε στην ιστορία του MHP και ακροδεξιού χώρου γενικότερα. Η φαινομενική ομοιογένεια του κόμματος αποκαλύφθηκε στο συνέδριο του Μαΐου 1997

όπου οχτώ υποψήφιοι, μεταξύ αυτών και ο γιος του εκλιπόντος, Tugrul, εκπροσωπώντας διαφορετικά πελατειακά και ιδεολογικά συμφέροντα, διεκδίκησαν την αρχηγεία. Η άσκηση ωμής βίας και ταραχών δεν ήταν δυνατό να εκλείψει από το συνέδριο, με αποτέλεσμα όλα να κριθούν στο συνέδριο του Νοεμβρίου του ίδιου έτους. Ο Devlet Bahceli αναδείχθηκε νέος αρχηγός του MHP ενώ ο Tugrul Turkes απεχώρησε και με τους οπαδούς του δημιούργησε τη δική του παράταξη. Ενώ οι περισσότεροι πίστευαν ότι η δάσπαση αυτή θα οδηγούσε στον κατακερματισμό του ακροδεξιού χώρου, ο Bahceli όχι απλώς κατόρθωσε να αποτρέψει τις αποσχιστικές τάσεις εντός του κόμματος, αλλά το σημαντικότερο να αυξήσει δραματικά τους ψηφοφόρους του, σε σημείο που να αναδείξουν το MHP δεύτερο κόμμα στις εκλογές του 1999.

Από την πρώτη ημέρα της αρχηγίας του ο Bahceli προσπάθησε να δώσει μια διαφορετική εικόνα στον κόσμο για το κόμμα του. Ενώ ο Alparslan Turkes έδινε ιδιαίτερη προσοχή στην προάσπιση των συμφερόντων των "καθαρών" Τούρκων και του αρχηγικού του ρόλου και δε δίσταζε να εκδιώκει από το MHP σημαντικά στελέχη, τα οποία ένιωθε ότι απειλούσαν, είτε το μήνυμά του, είτε την πρωτοκαθεδρία του, ο Bahceli άφησε να φανεί ότι θα προασπιστεί τα πολιτικά, οικονομικά και στρατηγικά συμφέροντα της χώρας του, ακόμη και εάν αυτό γινόταν σε βάρος του κόμματός του, αλλά και του προσωπικού του οφέλους. Είναι χαρακτηριστικό το σλόγκαν του "πρώτα η Χώρα μου, μετά το Κόμμα μου και κατόπιν ο Εαυτός μου" (Once Ulkem, sonra partim, sonra ben). Καθώς η υποστήριξη των συμφερόντων της Τουρκίας προέχει αυτών της τουρκικής κοινότητας και του τούρκου πολίτη, ο Bahceli τόνισε ότι η υπεράσπιση των συμφερόντων του τουρκικού κράτους είναι ανώτερη αυτής των συμφερόντων του τουρκικού έθνους (των κοινοτήτων εκτός των συνόρων της χώρας). Μάλιστα, προσπάθησε να υποβαθμίσει την έννοια του "καθαρού" Τούρκου, καθώς οι αναφορές του για την Προάσπιση των συμφερόντων του κράτους περιλαμβάνουν όλους τους πολίτες της χώρας, ανεξάρτητα από τις πολιτικές τους πεποιθήσεις.

Ο Bahceli δεν έμεινε στάσιμος στο θέμα της ιδεολογικής ταυτότητας σε σχέση με την προηγούμενη ηγεσία του κόμματος, αλλά έκανε σοβαρές προσπάθειες για να αυξήσει την αποδοχή των μηνυμάτων του MHP στις λαϊκές μάζες. Έτσι, εκτός από την προώθηση στελεχών με πανεπιστημιακή εκπαίδευση, όπως και ο ίδιος, σε θέσεις κλειδιά του κομματικού μηχανισμού, είτε έθεσε στο περιθώριο άτομα που είχαν συνδέσει το όνομά τους με τις "μελανές" σελίδες του MHP στη δεκαετία του 1970, όπως για παράδειγμα ο Yavuz Ceylan που είχε συμμετοχή στη δολοφονία του επιφανούς αριστερού τούρκου δημοσιογράφου Abdi İpekci, είτε προχώρησε στην εκδίωξή τους από το κόμμα, όπως έκανε με το στενό φίλο και συνεργάτη του Ali Gungor το 2000. Επίσης, άλλαξε πολλά από τα εξωτερικά χαρακτηριστικά των μελών του κόμματος. Απαγόρευσε όλα τα εξωτερικά χαρακτηριστικά που διέκριναν τους οπαδούς και τα στελέχη του κόμματος κατά την περίοδο του Turkes, όπως την πεισματική άρνησή τους να φορέσουν γραβάτα, το μουστάκι που έφθανε έως και το σαγόνι, τις άσπρες κάλτσες και τον εγκάρδιο, συντροφικό χαρετισμό με το επαναλαμβανόμενο χτύπημα των κεφαλιών τους. Η νέα εικόνα περιελάμβανε έναν φρεσκοχυρισμένο, καθαρό, κατάλληλα ενδεδυμένο και πολλές φορές με γραβάτα εκπρόσωπο, ο οποίος έδειχνε ιδιαίτερα πειθαρχημένος και πολύ ήρεμος σε σχέση με τους προγόνους του.

Η αύξηση του εθνικιστικού ρεύματος με τη σύλληψη του κούρδου ηγέτη Abdullah Ocalan, η παρουσία "φθαρμένων" από το χρόνο και τις "καταχρήσεις" πολιτικών ηγετών, όπως οι Bulent Ecevit, Tansu Ciller και Mesut Yilmaz, σε συνάρτηση με το φρέσκο πρόσωπο των ηγετών του MHP και το μήνυμα του μοναδικού, αληθινού πατριωτικού κόμματος, έδωσαν τη δυνατότητα στον Bahceli να δει το κόμμα του να λαμβάνει στις εθνικές εκλογές του 1999 το 18% των ψήφων (αύξηση κατά 9.4 ποσοστιαίες μονάδες από τις εκλογές του 1995), δεύτερο στις προτιμήσεις των τούρκων πολιτών, πίσω από το Κόμμα της Δημοκρατικής Αριστεράς (DSP) του Bulent Ecevit. Η συμμετοχή του στην κυβέρνηση συνασπισμού ήταν πλέον δεδομένη. Ο Bahceli είχε κατορθώσει μέσα σε

δύο χρόνια αυτό που ο Turkes, ονειρευόταν ολόκληρη τη ζωή του. Παρά την τριετή παρουσία του στη διακυβέρνηση της χώρας, και την κατά πολλούς παρατηρητές άψογη συμπεριφορά του, το MHP δεν κατόρθωσε να ξεπεράσει το εκλογικό φράγμα του 10% στις εκλογές του Νοεμβρίου 2002 και να μείνει εκτός κοινοβουλίου. Αν αυτό συμβαίνει με το κόμμα, δεν είναι ούμως αληθές και σε ότι αφορά τους βουλευτές του. Πρώην στελέχη του MHP με επικεφαλής τους Atilla Basoglu, Kursat Tuzmen και Necdet Budak έχουν δημιουργήσει μια ισχυρή ομάδα μέσα στο κυβερνών Κόμμα της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης (AKP) και αποκομίζουν πολύτιμες εμπειρίες από τη συμμετοχή τους σε αυτό.

Αντί Επιλόγου

Παρά την ήπτα του στις εκλογές του 2002, το Κόμμα της Εθνικιστικής Δράσης παραμένει στα μάτια πολλών τούρκων ψηφοφόρων, ιδιαίτερα αυτών της κεντρικής Τουρκίας, αλλά και των ενόπλων δυνάμεων, ως το μοναδικά αληθινό πατριωτικό πολιτικό κόμμα. Η εξύψωση του τουρκισμού, η διακήρυξη του για έναν υπέρ πάντων αγώνα για το μεγαλείο του τουρκικού κράτους, η φιλική προς το ισλαμικό θρήσκευμα θέση του, σε συνδυασμό με την αυξημένη επιφυλακτικότητα, αν όχι αντι-δυτικά αισθήματα που κυριαρχούν στο ιδεολογικό του προφίλ, το καθιστούν σημαντικό παράγοντα στην πορεία εξέλιξης της πολιτικής ζωής στην Τουρκία, καθώς και στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις στη μετα-Οκτώβρη 2005 εποχή. Η πιθανή έως σίγουρη άρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια σύντομη, χρονικά, ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε συνάρτηση με τη δυσάρεστη για την Τουρκία πορεία εξέλιξης των θεμάτων στο Βόρειο Ιράκ και τη Γεωργία, καθώς και τα άλυτα προβλήματα της οικονομίας, της ανεργίας και της εθνικής ταυτότητας να ρίχνουν λάδι στο αυξανόμενο, αντι-αμερικανικό, αντι-σημιτικό και αντι-ευρωπαϊκό ρεύμα στη γείτονα χώρα. Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι πολύ πιθανό το ανανεωμένο MHP να κληθεί να διαδραματίσει και πάλι πρωταγωνιστικό ρόλο. Μπορεί φυσικά το κόμμα να έχει προχωρήσει σε πολλές ιδεολογικές αλλαγές, αλλά και αλλαγές

προσώπων και εξωτερικής συμπεριφοράς, όμως δεν πρέπει να υπερεκτιμήθούν οι προσπάθειες αυτές. Δε θα πρέπει να μας διαφεύγει η σημαντική κατά τα άλλα λεπτομέρεια ότι επιφανή στελέχη της "ανανεωτικής πτέρυγας" του MHP θεωρούν τον σεσημασμένο δολοφόνο και επιφανή στέλεχος των Γκρίζων Λύκων, Abdullah Catli, που σκοτώθηκε στο "αυτοκινητιστικό δυστύχημα" στο Σουσουρλούκ, πραγματικό πατριώτη και διακηρύττουν στα MME ότι ο Catli δεν είναι νεκρός, αλλά ζει και θα ζει για πάντα στις καρδιές όλων μας.

**“Τρέχουσα Συμμετοχή των
Ελληνικών ΕΔ σε Πολυεθνικές
Επιχειρήσεις”
ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΔΙΣΠΟ, Φεβρουάριος 15 - 16.**

Από τον **Τχη(ΠΖ) Λεωνίδα Αντωνάκο**
ΓΕΕΘΑ/ΔΕΠΙΧ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένας από τους αντικειμενικούς σκοπούς της πολιτικής εθνικής άμυνας, γνωστής ως ΠΕΑ, είναι η μεγιστοποίηση των πλεονεκτημάτων από τη συμμετοχή μας στις συμμαχίες και στα συλλογικά όργανα ασφαλείας. Η επίτευξη αυτού του σκοπού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την προσφορά δυνάμεων στις διεξαγόμενες πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Η ΠΕΑ επίσης καθορίζει ότι η **οποιαδήποτε συμμετοχή σε πολυεθνικές επιχειρήσεις αποφασίζεται σε όση έκταση οι εθνικές ανάγκες ασφαλείας επιτρέπουν.**

Σε αυτά τα πλαίσια έχει διαμορφωθεί μία δεξιαμενή στελεχών και δυνάμεων όλων των κλάδων, η οποία ορίζεται ως το **“Ανώτατο Επίπεδο Εθνικής Συνεισφοράς”** από το οποίο αντλούνται προσωπικό και δυνάμεις για τη συμμετοχή μας σε πολυεθνικές επιχειρήσεις όλων των συμμαχιών, οργανισμών και συνασπισμών.

Σήμερα, συμμετέχουμε σε 3 επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ, 2 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 4 του ΟΗΕ και 1 του ΟΑΣΕ, με συνολική συμμετοχή 1370 στελεχών.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΝΑΤΟ

Στις επιχειρήσεις αυτές περιλαμβάνονται η Joint Enterprise στα Βαλκάνια, η ISAF στο Αφγανιστάν και η Active Endeavour στη Μεσόγειο.

JOINT ENTERPRISE

Στην περιοχή επιχειρήσεων της Βαλκανικής η

επιχείρηση αυτή περιέλαβε την επιχείρηση JOINT GUARDIAN της "Δύναμης Κοσσόβου" (KFOR) και τις λοιπές αποστολές του ΝΑΤΟ στη Βαλκανική, από το Φεβρουάριο 2005.

KFOR

Η KFOR αναπτύχθηκε στο Κοσσυφοπέδιο μπό την αιγίδα του ΟΗΕ, μετά τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ, το 1999. Το Κοσσυφοπέδιο διαιρέθηκε σε τέσσερις τομείς, κάθε ένας από τους οποίους έχει ανατεθεί σε μία υφιστάμενη διοίκηση.

Η αποστολή της KFOR είναι:

"Να προβάλει στρατιωτική ισχύ στο Κοσσυφοπέδιο για τη διατήρηση σταθερού και ασφαλούς περιβάλλοντος, ώστε να διευκολυνθεί η επιστροφή των προσφύγων και των εκτοπισθέντων, καθώς και η δημιουργία συνθηκών τελικής διευθέτησης του προβλήματος".

Η KFOR στην παρούσα φάση **αναδιοργανώνει** τις υφιστάμενες διοικήσεις της, από τέσσερις, που ήταν μέχρι πρόσφατα, σε πέντε Ταξιαρχίες, με τον ίδιο αριθμό μονάδων ελιγμού (56 Λόχοι), αλλά με αύξηση της **ευκαμψίας** και των δυνατοτήτων συλλογής **πληροφοριών**. Η αναδιοργάνωση είναι προϊόν των γεγονότων του Μαρτίου 2004, τα οποία κατέλαβαν εξ απήντης τις συμμαχικές δυνάμεις στο Κοσσυφοπέδιο.

Με το πέρας της αναδιοργάνωσης, που τοποθετείται περί τον Ιούνιο τρέχοντος έτους, η KFOR θα έχει την εξής **συγκρότηση**:

Ο Νοτιοδυτικός Τομέας χωρίζεται σε Νότιο και Δυτικό και μοιράζονται αντίστοιχα οι δυνάμεις του, υπό γερμανική και ιταλική διοίκηση, ενώ οι υπόλοιποι τομείς παραμένουν ως έχουν. Βλέπετε ότι οι σχηματισμοί της KFOR διαθέτουν ικανό αριθμό μονάδων ελιγμού, υποστήριξης μάχης (Μηχανικό-Ελικόπτερα), και συλλογής πληροφοριών (τμήματα Ηλεκτρονικού Πολέμου, επιτήρησης και ομάδες συνδέσμων-παρατηρητών LMTs).

Δεν αναμένεται μείωση των δυνάμεων της

KFOR προ της τελικής διευθέτησης του προβλήματος.

Οι δυνάμεις που διαθέτουμε στην επιχείρηση είναι:

-Δύο Μ/Κ Τάγματα, ένα στο Βόρειο και ένα στον Ανατολικό Τομέα, υπό γαλλική και αμερικανική διοίκηση αντίστοιχα.

-Συμμετέχουμε στη συγκρότηση 2 ομάδων συνδέσμων - παρατηρητών στον αμερικανικό τομέα, οι οποίες ενεργοποιούνται στο δημοτικό διαμέρισμα του ΟΥΡΟΣΕΒΑΤΣ και στο άμεσο μέλλον θα διαθέσουμε προσωπικό για ανάπτυξη άλλων 2 ομάδων στο γαλλικό τομέα.

-Η Εθνική Τακτική Διοίκηση και το Εθνικό Στοιχείο Υποστήριξης στο ΟΥΡΟΣΕΒΑΤΣ.

-10 στελέχη στο επιτελείο της KFOR, στην ΠΡΙΣΤΙΝΑ.

Οι αποστολές των ταγμάτων περιλαμβάνουν

a. Την εκτέλεση πεζοπόρων και επιχούμενων περιπολιών στη ζώνη ευθύνης των.

β. Τη φύλαξη ή επιτήρηση, 6 αυτή τη στιγμή, Ορθοδόξων Ιερών Ναών και μοναστηριών:

(1) "Αγίου Ούρου" στο UROSE-VAC.

(2) "Αγίας Τριάδος" στο χωριό BABLIAK.

(3) "Προφήτη Ηλία" (κατεστραμμένη) στο χωριό VAROS SELO.

(4) "Γεννήσεως του Χριστού" (κατεστραμμένη) στο χωριό SOFTOVIC.

(5) "Πέτρου και Παύλου" (κατεστραμμένη) στο χωριό TALINOVAC.

(6) Του ορθόδοξου Μοναστηριού

"SOCOLICA"

γ. Την εγκατάσταση Σημείων Ελέγχου.

δ. Την επιπτήρηση Αλβανικών θυλάκων.

Οι ομάδες συνδέσμων - παρατηρητών (Liasion and Monitoring Teams - LMTs) δραστηριοποιούνται στη διεξαγωγή περιπολών και τις επαφές με τοπικούς παράγοντες, για συλλογή πληροφοριών.

Η ελληνική συμμετοχή αριθμεί 560 στελέχη, επί συνόλου 16.400 της KFOR.

Νατοϊκό Στρατηγείο Τιράνων (NHQ Ti) 11 / 28

Η κρίση που ξέσπασε στις αρχές Μαρτίου 1997, στην Αλβανία, λόγω κατάρρευσης του **τραπεζικού συστήματος**, πήρε απροσδόκητες διαστάσεις. Για αντιμετώπιση της κρίσης αρχικά αναπτύχθηκε δύναμη ασφαλείας του ΟΑΣΕ.

Η κατάσταση επιδεινώθηκε από το κύμα αλβανοφώνων προσφύγων με τα **γεγονότα του Κοσσυφοπεδίου**. Το NATO στα πλαίσια χειρισμού της κρίσης, ανέπτυξε τη Δύναμη Αλβανίας, σε εφαρμογή του Σχεδίου "ALLIED HARBOUR", **με αποστολή** τη συνδρομή στην κυβέρνηση της Αλβανίας και στους διεθνείς οργανισμούς που ενεργοποιούνταν στην περιοχή, καθώς και τον έλεγχο των συγκοινωνιών, επ' αφελεία της KFOR.

Μετά την απόσυρση της Δύναμης Αλβανίας παρέμεινε το Νατοϊκό Στρατηγείο Τιράνων, το οποίο πλέον συνίσταται σε ολιγομελή ομάδα συμβούλων, με αποστολή:

"Να συμβουλεύει την Κυβέρνηση σε στρατιωτικά θέματα αναδιάρθρωσης του τομέα ασφαλείας με σκοπό τη σύγκλιση στις ευρωατλαντικές δομές και να παρέχει υποστήριξη στην KFOR και τις λοιπές αποστολές του NATO στην περιοχή επιχειρήσεων της βαλκανικής".

Από τέλη Μαρτίου 2006 αναλαμβάνει Έλληνας Ταξίαρχος Ανώτερος Στρατιωτικός

Εκπρόσωπος NATO Αλβανίας και Διοικητής του Νατοϊκού Στρατηγείου στα Τίρανα. Από τέλη Μαΐου 2006 θα υπηρετούν στο Στρατηγείο 14 Αξιωματικοί και Υπαξιωματικοί και κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών.

NHQ Sk

Από τα μέσα Φεβρουαρίου του 2001, που άρχισε η δράση των αλβανόφωνων εξτρεμιστών στην ΠΓΔΜ και κατόπιν αιτήματος του Προέδρου της χώρας, στο Γενικό Γραμματέα του NATO, ξεκίνησε η επιχείρηση **Essential Harvest**, με σκοπό τον αφοπλισμό και την καταστροφή του οπλισμού και των πυρομαχικών του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού (NLA) των Αλβανοφώνων. Ακολούθησαν διαδοχικά οι επιχειρήσεις AMBER FOX και ALLIED HARMONY του NATO και CONCORDIA και PROXIMA της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η τελευταία έληξε το Δεκ 2005.

Το NHQ Skopje προέκυψε τον Απρίλιο 2002 από τη **συγχώνευση** του Στρατηγείου Μετόπισθεν της KFOR και της Ταξιαρχίας της Επιχείρησης "AMBER FOX", με αποστολή:

"Να συμβουλεύει την Κυβέρνηση σε στρατιωτικά θέματα αναδιάρθρωσης του τομέα ασφαλείας και ένταξης της χώρας στο NATO, τη σύγκλιση στις ευρωατλαντικές δομές και να παρέχει υποστήριξη στην KFOR και τις λοιπές αποστολές του NATO, στην περιοχή επιχειρήσεων της βαλκανικής".

Η ελληνική συμμετοχή συνίσταται σε 10 εκ των 71 στελεχών του Στρατηγείου, από τα οποία τα 6 υπηρετούν στο επιτελείο της Ζώνης Συγκοινωνιών Νότου (COMMZ(S)) στη Θεσσαλονίκη.

Με το νέο έτος εξετάζεται μείωση του προσωπικού του Στρατηγείου στο μέγεθος του Στρατηγείου Τιράνων.

NHQ Sa

Το Στρατηγείο **προέκυψε** ως παραμένον κλιμάκιο του NATO μετά τη μεταβίβαση στην

Ευρωπαϊκή Ένωση της επιχείρησης υποστήριξης της ειρήνης στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

Αποστολή του είναι:

"Να συμβουλεύει την κυβέρνηση σε θέματα αναδιάρθρωσης του τομέα της άμυνας και ένταξης της χώρας στον οργανισμό συνεργασίας για την ειρήνη Partnership for Peace, και σύγκλισης στις ευρωατλαντικές δομές, υποστηρίζοντας τον αντιτρομοκρατικό αγώνα και παρέχοντας συνδρομή στο Διεθνές Δικαστήριο για τα εγκλήματα στην πρώην Γιουγκοσλαβία, να κοινοποιεί πληροφορίες στην ΕΕ και να παρέχει υποστήριξη στην επιχείρηση KFOR και τις λοιπές αποστολές του NATO στην περιοχή επιχειρήσεων της βαλκανικής".

Στο στρατηγείο υπηρετεί 1 Έλληνας αξιωματικός.

Πέραν των ήδη αναφερθέντων κατά επιχείρηση, διαθέτουμε 2 πτήσεις Αεροσκάφους C-130 μηνιαίως επ' αφελεία του NATO, επί του δρομολογίου Ελευσίνα-Σκόπια-Σαράγιεβο-Ελευσίνα.

Είναι επίσης υπό έγκριση η διάθεση στο NATO ενός ΛΓΜ για μεταφορά στρατηγικών και επιχειρησιακών εφεδρειών του NATO επ' αφελεία της KFOR, για το έτος 2006.

ISAF

Με αφορμή τα γεγονότα της **11ης Σεπτεμβρίου** 2001, την 7 Οκτωβρίου του ίδιου έτους η συμμαχία των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου COMBINED FORCES COMMAND AFGHANISTAN, (CFC-A) ξεκίνησε τις επιθετικές της επιχειρήσεις εναντίον του καθεστώτος των Ταλιμπάν.

Προς το τέλος του ιδίου έτους και με απόφαση του ΟΗΕ, το NATO απέστειλε τη Διεθνή Δύναμη Ασφαλείας και Βοήθειας (International Security and Assistance Force - ISAF), με αποστολή την υποστήριξη των προσπαθειών της μεταβατικής κυβέρνησης

του Αφγανιστάν και τη συνεισφορά στην ασφάλεια της χώρας.

Η παρούσα **αποστολή** της ISAF μετά την ολοκλήρωση των προβλέψεων της συμφωνίας της Βόννης, με το πέρας των πρόσφατων βουλευτικών εκλογών, είναι:

"Να διεξάγει στρατιωτικές επιχειρήσεις στο Αφγανιστάν, σε συνεργασία και συντονισμό με τις αφγανικές δυνάμεις ασφαλείας και τις δυνάμεις του συνασπισμού υπό τις ΗΠΑ, με σκοπό τη συνδρομή της κυβέρνησης του Αφγανιστάν στη διατήρηση ασφαλούς περιβάλλοντος, στην ανάπτυξη των κυβερνητικών δομών και στην επέκταση του κρατικού ελέγχου και να συνδράμει στις προσπάθειες ανοικοδόμησης και παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας".

Η ISAF διαθέτει 1 "κλασσική" ταξιαρχία στην πρωτεύουσα ΚΑΜΠΟΥΛ και 2 περιφερειακές διοικήσεις ονομαζόμενες "REGIONAL AREA COMMANDS", στο βόρειο και δυτικό τμήμα της χώρας. Οι περιφερειακές διοικήσεις περιλαμβάνουν αριθμό ομάδων ανασυγκρότησης PRTs, μία δύναμη ελιγμού επιπέδου λόχου, ως **εφεδρεία** και δυνατότητες συλλογής **πληροφοριών με ηλεκτρονικά μέσα και ανθρώπινες πηγές**. Τα PRTs αρχικά ιδρύθηκαν από τις δυνάμεις του συνασπισμού των ΗΠΑ και Ηνωμένου Βασιλείου και εντάσσονται σταδιακά στην ISAF. Συνδράμουν μέσω της επιτήρησης, της επιφροής και της **μεσολάβησης μεταξύ των περιφερειακών ηγετών και της κεντρικής κυβέρνησης**, στην επέκταση του κυβερνητικού ελέγχου.

Στην παρούσα φάση εξετάζεται η επέκταση της ISAF στο νότιο και αργότερα στο ανατολικό τμήμα του Αφγανιστάν, που τώρα ελέγχεται από το συνασπισμό των ΗΠΑ - Ηνωμένου Βασιλείου.

Η Ελλάδα, μετά από απόφαση του ΚΥΣΕΑ, συμμετέχει με ένοπλες δυνάμεις στην ISAF, από τον Φεβρουάριο του 2002.

Η παρούσα συμμετοχή μας έχει, ως εξής:

a. Το ΤΕΣΑΦ, (Τάγμα Ειδικής Συνθέσεως Αφγανιστάν, - δύναμη 122 άτομα) επιχειρησιακό τμήμα του οποίου είναι ο Ελληνικός Λόχος Μηχανικού Ειρηνευτικών Αποστολών, που αναλαμβάνει ως αποστολές, κατασκευές οχυρωματικών έργων, διευθετήσεις δρομολογίων, έργα οδοποιίας, επισκευές και κατασκευές κτιρίων και σγκαταστάσεων και άλλα συναφή έργα.

b. Συμμετέχουμε με μικρό αριθμό επιτελών στο Στρατηγείο της ISAF και της Πολυεθνικής Ταξιαρχίας ΚΑΜΠΟΥΛ (KMNB), σήμερα 13.

γ. Η χώρα μας έχει αναλάβει τη διοίκηση του Διεθνούς Αεροδρομίου της Καμπούλ για το διάστημα από 1 Δεκ 2005 ως 31 Μαρ 2006, με τη συμμετοχή 39 στελεχών της Πολεμικής Αεροπορίας.

δ. Έχει επίσης διατεθεί από τον **Άγγουστο 2005**, το 299 KIXNE, νοσοκομείο ρόλου 2, που εδρεύει εντός του αεροδρομίου της ΚΑΜΠΟΥΛ. Έχει πολυεθνική επάνδρωση, με **ελληνική δύναμη 44 στελεχών** και θα λειτουργεί μέχρι το **Φεβρουάριο 2007**. Νοητολεύει εκτός από προσωπικό του NATO και αφγανούς ασθενείς, εντός των δυνατοτήτων του.

Όλες οι ελληνικές δυνάμεις δρούν μόνο στην **ΚΑΜΠΟΥΛ και στα περίχωρά της** και αριθμούν σε 227 άτομα επί συνόλου της ISAF 9.152.

ACTIVE ENDEAVOUR

Μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου, το NATO προχώρησε για πρώτη φορά στην ιστορία του στην ενεργοποίηση του **Άρθρου V** της Ιδρυτικής Διακήρυξης της Συμμαχίας, χαρακτηρίζοντας έτσι τις επιθέσεις εναντίον των ΗΠΑ, ως πολεμική ενέργεια εναντίον της Συμμαχίας. Σκοπός είναι η υποστήριξη των επιχειρήσεων στο πλαίσιο της παγκόσμιας αντιτρομοκρατικής εκστρατείας, από τις μόνιμες ναυτικές δυνάμεις του NATO. Στα πλαίσια αυτά, στις Δυνάμεις της Μεσογείου και του Ατλαντικού STANDING NRF MARITIME

GROUP 1 και 2, ανατέθηκε η εκτέλεση περιπολιών, αρχικά μόνο στην Ανατολική και από τον Οκτώβριο 2004 σε ολόκληρη τη Μεσόγειο.

Κύρια αποστολή της δύναμης είναι η διεξαγωγή ναυτικών επιχειρήσεων για την άμυνα κατά της διεθνούς τρομοκρατίας.

Η ελληνική συμμετοχή για το έτος 2006 έχει ως εξής:

a. **1 Φρεγάτα στα πλαίσια της SNMG- 2.**

b. **1 ταχύ περιπολικό σε ρόλο προτοποθετημένης μονάδας, στην περιοχή του Αιγαίου.**

γ. **1 υποβρύχιο σε καθορισμένα χρονικά πλαίσια.**

δ. **1 πετρελαιοφόρο ή πλοίο γενικής υποστήριξης, αναλόγως διαθεσιμότητας.**

ε. **Αριθμός αεροπορικών εξόδων Ναυτικής Συνεργασίας.**

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΛΘΑΙΑ

Η συμφωνία του Dayton της 14 Δεκ 1995 σφράγισε το τέλος της πιο καταστροφικής διαμάχης που είδε η μεταπολεμική Ευρώπη, τον εμφύλιο πόλεμο της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Για την εφαρμογή της συμφωνίας, αναπτύχθηκε αρχικά από το NATO η Implementation Force και κατόπιν η Stabilization Force.

Στη σύνοδο κορυφής της Κωνσταντινούπολης, την 28 Ιουνίου 2004, ελήφθη η απόφαση για μεταβίβαση της ευθύνης της επιχείρησης από την SFOR του NATO, στη Δύναμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης EU FOR. Η επιχείρηση ονομάσθηκε ΑΛΘΑΙΑ και η EUFOR ενεργοποιήθηκε την 4η Δεκεμβρίου 2004.

Αποστολή της EUFOR είναι:

"Να διεξάγει επιχειρήσεις στη Β-Ε για εξασφάλιση αποτροπής συγκρούσεων, συνεχούς συμμόρφωσης με την ευθύνη της εκπλήρωσης των καθοριζομένων στην Ειρηνευτική Συμφωνία του DAYTON και να συνδράμει στη δημιουργία σταθερού και ασφαλούς περιβάλλοντος".

Η EUFOR διαθέτει 3 υφιστάμενες διοικήσεις στις οποίες έχουν ανατεθεί αντίστοιχοι τομείς. Η ελληνική συμμετοχή επικεντρώνεται στο Βόρειο Τομέα. Η δύναμη της EUFOR είναι μειωμένη σε σύγκριση με την KFOR, αφού οι ταξιαρχίες διαθέτουν λόχους και όχι τάγματα.

Η ελληνική συμμετοχή είναι:

a. 7 στελέχη, στο Στρατηγείο της EUFOR, στο Σαράγιεβο.

β. 30 στελέχη, στην Πολυεθνική Στρατονομία.

γ. 9 στελέχη, στο Στρατηγείο Βορείου Τομέα στην Τούζλα.

δ. 5 στελέχη, στο Πολυεθνικό Τμήμα Στρατονομίας του Βόρειου Τομέα.

ε. 4 Ομάδες Συνδέσμων - Παρατηρητών με 22 στελέχη.

στ. 5 στελέχη, στην Πολυεθνική Μονάδα ΔΜ και στο τμήμα ΥΓ αυτής.

ζ. 4 στελέχη, στο Εθνικό Στοιχείο Πληροφοριών.

η. 5 στελέχη, στο Εθνικό Στοιχείο Υποστήριξης.

Η χώρα μας θα αναλάβει από 31 Δεκ 2006 τη διοίκηση του Πολυεθνικού Συγκροτήματος του Β. Τομέα, για 1 έτος.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΩΝ ΕΕ

6 / 110

H European Union Monitoring Mission (EUMM)

επιχειρεί στη Δυτική Βαλκανική από το 1991 και έχει το Στρατηγείο της στο Σαράγιεβο. Διαθέτει 110 παρατηρητές από τα κράτη μέλη, τη Νορβηγία και τη Σλοβακία και έχει ως αποστολή "τον έλεγχο της πολιτικής κατάστασης και της κατάστασης ασφαλείας, με έμφαση στον έλεγχο συνόρων, στα θέματα μεταξύ εθνοτήτων και επιστροφής των προσφύγων, την παροχή έγκαιρης προειδοποίησης επί των εξελίξεων και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, στα πλαίσια της εφαρμοζόμενης πολιτικής της ΕΕ".

Στην επιχείρηση συμμετέχουμε με 6 παρατηρητές.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΗΕ

Εκτός των προαναφερθέντων, συμμετέχουμε με επιτελείς και παρατηρητές στις αποστολές του ΟΗΕ και του ΟΑΣΕ.

Αποστολή του ΟΗΕ για το Δημοψήφισμα στη Δυτική Σαχάρα

Με την αποχώρηση της Ισπανίας από τη Δ.Σαχάρα το 1976, το Μαρόκο και η Μαυριτανία ήγειραν αξιώσεις επί της περιοχής, στις οποίες αντέδρασε το κίνημα POSISARIO με την υποστήριξη της Αλγερίας. Η Μαυριτανία παραιτήθηκε από τις βλέψεις της το 1979. Ο ΟΗΕ, που από την αρχή των εχθροπραξιών επεδίωκε ειρηνική διευθέτηση, συγκρότησε το 1991 την αποστολή MISSION FOR THE REFERENDUM IN WESTERN SAHARA (MINURSO), με έδρα το Ελ Αγιούν, προκειμένου να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για διενέργεια δημοψηφίσματος, για την ανεξαρτητοποίηση της χώρας ή την ένωσή της με το Μαρόκο. Οι διαφωνίες των ενδιαφερομένων στον τρόπο εξέτασης των ενστάσεων, τον επαναπατρισμό των προσφύγων και σε άλλα θέματα συνεχίζονται μέχρι τώρα.

Αποστολή του ΟΗΕ στη Γεωργία (UNOMIG)

Η επιχείρηση άρχισε τον Αύγουστο 1993. Προέκυψε από την εμφύλια διένεξη μεταξύ της κυβέρνησης της Γεωργίας και των

τοπικών αρχών της Αμπχαζίας, οι οποίες επιδίωξαν την ανεξαρτητοποίηση της επαρχίας. Η παρούσα αποστολή της είναι ο έλεγχος της συμμόρφωσης με τη συμφωνία εκεχειρίας που υπογράφτηκε την 14 Μαΐου 1994, μεταξύ των αντιμαχομένων μερών, εν αναμονή πολιτικής διευθέτησης της κατάστασης.

Αποστολή του ΟΗΕ στην Αιθιοπία-Ερυθραία (UNMEE)

Η επιχείρηση άρχισε τον Ιούλιο 2000. Ελέγχει τη συνθήκη κατάπauσης των εχθροπραξιών μεταξύ της Αιθιοπίας και της Ερυθραίας, οι οποίες προέκυψαν, λόγω συνοριακών διαφορών, μεταξύ των δύο κρατών.

Αποστολή του ΟΗΕ στο Σουδάν (UNMIS)

Η επιχείρηση ξεκίνησε το Μάρτιο. Έχει αποστολή τον έλεγχο εφαρμογής της συμφωνίας που υπογράφτηκε μεταξύ της κυβέρνησης και του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού του Σουδάν, για τερματισμό της εμφύλιας διένεξης στις νότιες επαρχίες της χώρας.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΟΑΣΕ ΓΙΑ ΤΟ ΝΑΓΚΟΡΝΟ ΚΑΡΑΜΠΑΧ

Το HLPG (High-Level Planning Group) ιδρύθηκε στη Βιέννη την 20 Δεκεμβρίου 1994, με σκοπό να μελετά τρόπους αποκλιμάκωσης της έντασης μεταξύ Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν για το Ναγκόρνο - Καραμπάχ, καθώς επίσης και τρόπους παρέμβασης για ειρήνευση στην περιοχή, ανάλογα με το είδος της πολιτικής λύσης που θα προκύψει.

Πέραν των προαναφερθεισών τρεχουσών πολυεθνικών επιχειρήσεων, οι ελληνικές ΕΔ έχουν συμμετάσχει σε όλες τις μείζονες διεθνείς προσπάθειες για την ειρήνη και την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών συμπεριλαμβανομένων και αυτών που πρόσφατα αναλήφθηκαν για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών στην Ινδονησία, το Πακιστάν και τις ΗΠΑ.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συμμετοχή της χώρας μας στις επιχειρήσεις αυτές είναι πολλαπλή τα δε αιτήματα βαίνουν αυξανόμενα.

Το προσωπικό των ΕΔ που έχει διατεθεί σε όλες αυτές τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, έχει προβάλει τη χώρα μας με τον επαγγελματισμό, το ήθος και τη δραστηριότητά του, και έχει καταστήσει την ελληνική σημαία που φέρει ως διακριτικό της στολής του το καλύτερο διαβατήριο στις περιοχές που αναπτύχθηκε.

Ερευνη·Μελέτη

“Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΗΜΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΣΤΡΑΤΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ”

Περίληψη της Διατριβής των :

**Ασμχου (Ι) Παναγιώτη Γεωργακόπουλου
Ανχη (ΠΖ) Στυλιανού Καβούρ
Πχη Δημητρίου Ξιφαρά ΠΝ**

Η πειθαρχία για τους αρχαίους Έλληνες ήταν ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες εύρυθμης λειτουργίας του πολιτεύματος (δημοκρατίας, ολιγαρχίας, αριστοκρατίας, μοναρχίας) και ηθική καταξίωση της ζωής (υπακοή στους άγραφους νόμους των θεών, σεβασμός στους γονείς και στους ξένους, αμέριστη συμπαράσταση στους φίλους, τήρηση όρκων).

Στη σημερινή εποχή, η έννοια της πειθαρχίας χρησιμοποιείται συχνά για να υποδηλώσει την απόλυτη επιταγή και τη μέθοδο υποταγής σε κάποια αρχή.

Στο στρατιωτικό επίπεδο, η πειθαρχία αποτελούσε πάντα τη βασική στρατιωτική αρετή και την πρωταρχική δύναμη που διατηρούσε ένα στρατό σε συνοχή.

Ο μεγάλος θεωρητικός του πολέμου Πρώσος στρατηγός Κάρολος Κλαούζεβιτς αναφέρει ότι "στον πόλεμο τίποτα δεν είναι υπεράνω υπακοής", ενώ ο Ιταλός στρατάρχης Λουδοβίκος Καντόνα, ότι "η πειθαρχία είναι το πρώτο στοιχείο ισχύος για ένα στράτευμα".

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ

Ετυμολογικά η λέξη πειθαρχία αποτελείται από τις λέξεις πείθω / -ομαι και τη λέξη αρχή / -ω, και σημαίνει υπακοή μέσω της πειθούς σε αυτόν, ο οποίος εκπροσωπεί κάποια αρχή. Η πειθαρχία είναι δυνατό να διακριθεί σε εσωτερική ή αυτοπειθαρχία, σε πειθαρχία που πηγάζει από κάποιο συμφέρον και στην υποχρεωτική πειθαρχία.

Η αυτοπειθαρχία προϋποθέτει βαθιά αφομοίωση των κανόνων και τηρείται χωρίς εξωτερικές κυρώσεις.

Η άσκηση αυτοελέγχου είναι αποτέλεσμα της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης που έχει προηγηθεί και είναι συνάρτηση της αποτελεσματικότητάς της. Σε διάκριση με την αυτοπειθαρχία οι άλλες κατηγορίες βασίζονται σε εξωτερικές κυρώσεις θετικές ή αρνητικές (ποινές - αμοιβές)¹.

Η κοινωνική πειθαρχία είναι συγκεκριμένος τρόπος ανθρώπινης συμπεριφοράς, που ανταποκρίνεται στους κανόνες δικαίου και ηθικής, οι οποίοι έχουν καθιερωθεί σε μια κοινωνία. Η πειθαρχία είναι απαραίτητος όρος για την ύπαρξη της κοινωνίας και καθορίζεται πάντοτε από τις επικρατούσες κοινωνικές θέσεις, τις οποίες και κατοχυρώνει.

Πρώτος ο Durkheim² εισήγαγε την έννοια της πειθαρχίας στη νεότερη κοινωνιολογική σκέψη σαν την έννοια κλειδί, που συνδέει την κοινωνία με το άτομο.

Ο Max Weber, ένας από τους κλασικούς κοινωνιολόγους, αναλύοντας το φαινόμενο της εξουσίας, υποστήριξε ότι η πειθαρχία είναι παράγωγο αυτής. Κατά το Weber, προκειμένου να οδηγηθούμε στη πειθαρχία, απαιτείται συνεχής και αδιαμφισβήτητη άσκηση της εξουσίας, η πειθαρχία δε ορίζεται ως "η πιθανότητα μια δεδομένη ομάδα να υπακούσει από συνήθεια σε μια προσταγή αμέσως και αυτόματα με στερεότυπους τρόπους. Η έννοια της πειθαρχίας περιλαμβάνει και τη συνήθεια που χαρακτηρίζει την άκριτη και παθητική μαζική υπακοή"³.

Γονέας - παιδί, δάσκαλος - μαθητής, διευθυντής - υπάλληλος, αστυνόμος - πολίτης, αξιωματικός - στρατιώτης, κόμμα - ψηφοφόρος είναι παραδείγματα σχέσεων κυρίαρχου /

1. Υποστράτηγος (εα) Δημήτριος Λιμνιάτης, Η Διοίκηση Χωρίς Θεωρητικούς Ορισμούς, σελ. 903.

2. E. Durkheim, Moral Education.

3. Max Weber, The Theory of Social and Economic Organization, σελ. 152-153.

καθοδηγητή υπακούοντα, με κοινό χαρακτηριστικό τους το στοιχείο της εξουσίας και την καλλιέργεια της πειθαρχίας, αλλά με διαφορετικό το σκοπό τον οποίο υποστηρίζει η κάθε σχέση.

Εξετάζοντας το παράδειγμα του στρατού, σαν κοινωνικό θεσμό αντίστοιχα με τους άλλους, θα παρατηρήσουμε ότι έχει σκοπό ύπαρξης, νομιμοποίηση, στοιχεία εξουσίας, μηχανισμούς πειθαρχίας και μηχανισμούς ελέγχου. Γιατί όμως ο στρατός είναι κοινωνικός θεσμός;

Το στοιχείο της κοινωνικότητας που εμπεριέχει προέρχεται από την αποστολή του στρατού. Υπεράσπιση της Πατρίδας. Ο στρατός, όπως και οι άλλοι κοινωνικοί θεσμοί, εμπεριέχει το μηχανισμό της εξουσίας και μάλιστα βασίζει την οργάνωση και τη δομή του σε αυτή. Η στρατιωτική πειθαρχία δεν αποτελεί ξεχωριστό τμήμα, αλλά μια προέκταση της πειθαρχίας μιας οργανωμένης κοινωνίας.

Κοινωνική και Συστημική Ενσωμάτωση - Σχέση τους με τη Στρατιωτική Πειθαρχία

- Προκειμένου να μελετήσει τα διάφορα κοινωνικά συστήματα ο κοινωνιολόγος Lockwood, διατύπωσε δύο μεθοδολογικούς κανόνες διαχωρίζοντας την κοινωνική από τη συστημική ενσωμάτωση. Σύμφωνα με τον Lockwood⁴, η κοινωνική ενσωμάτωση (social integration) επικεντρώνεται στις σχέσεις (σύγκρουσης ή ομαλές) ανάμεσα στα άτομα της κοινωνικής ομάδας υπό εξέταση, ενώ η συστημική ενσωμάτωση (system integration) επικεντρώνεται στις σχέσεις (λειτουργικές ή μη) ανάμεσα στα μέρη ενός κοινωνικού συστήματος υπό εξέταση.

- Η πειθαρχία στο πρόβλημα της συστημικής ενσωμάτωσης συνδέεται με αυστηρούς κανόνες και διαταγές που επιτάσσουν ή απαγορεύουν την εκτέλεση συγκεκριμένων ενεργειών, παράληψη των οποίων επιφέρει αυτόματα και την επιβολή πειθαρχικών ποινών. Ο υφιστάμενος εκτελεί τα καθήκοντά του, διότι

4. D. Lockwood, Social Integration and System Integration, στο G. K. Zollschan και W. Hirsh, Explorations in Social Change, σελ. 246.

φοβάται τις συνέπειες σε περίπτωση που αρνηθεί, δεν αναλαμβάνει καμιά προσωπική υποχρέωση για την πραγματοποίηση του έργου ή της αποστολής της μονάδας του και υπακούει μόνο για να μην τιμωρηθεί⁵.

- Σε αυτή τη μορφή ενσωμάτωσης υποβαθμίζεται ο κοινωνικός χαρακτήρας του ανθρώπου, καθώς η πειθαρχία, ως μηχανισμός εξουσίας, αποκτά ένα εξωανθρώπινο χαρακτήρα. Στην ουσία λόγω της έλλειψης του στοιχείου της κοινωνικότητας, η πειθαρχία έχει τη μορφή της υποταγής σε εξωτερικό εξαναγκασμό και είναι η λεγόμενη εξωτερική ή ετερόνομη πειθαρχία⁶.

- Η προσέγγιση της στρατιωτικής πειθαρχίας μόνο σαν κανονιστική διαδικασία, θα ήταν ελλιπής, καθώς θα παραλείπαμε το στοιχείο της κοινωνικότητας του θεσμού του στρατού. Η εξέταση της στρατιωτικής πειθαρχίας σε σχέση με τη κοινωνική ενσωμάτωση έρχεται να καλύψει το κενό της ανάλυσης.

- Η πειθαρχία πέρα από τον κανονιστικό χαρακτήρα των οποίο έχει, λόγω του γεγονότος ότι αφορά άτομα που καθημερινά αλληλεπιδρούν μεταξύ τους στο στράτευμα, εκλαμβάνεται και σα σχέση διαντίδρασης σε διάφορα επίπεδα. Με άλλα λόγια η πειθαρχία μελετάται και μέσω των διαπροσωπικών σχέσεων και της εσωτερικής επικοινωνίας ανωτέρων - κατώτερων και θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτό είναι και το ρεαλιστικό πεδίο εφαρμογής της στο στράτευμα.

- Γεγονός είναι, ότι στο στρατό η πειθαρχία παίρνει μια πιο αυστηρή και ανελαστική μορφή απ' ότι στους άλλους κοινωνικούς θεσμούς. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να θυμόμαστε ότι ο κατώτερος που θα υπακούσει στον ανώτερο μόνο επειδή υποχρεούται να το κάνει και όχι γιατί το νιώθει, δεν πειθαρχεί συνειδητά, διότι αντιλαμβάνεται τα καθήκοντά του στα στενά κανονιστικά πλαίσια του θεσμού του στρατεύματος, παραγνωρίζοντας τον

5. Θεόδωρος Γούλας, Εγχειρίδιο του Καλού Διοικητού, σελ. 15.

6. Δημήτριος Π. Διαμαντόπουλος, Λεξικό Βασικών Εννοιών, σελ. 296.

ιδιαίτερο κοινωνικό σκοπό που επιτελεί, την υπεράσπιση της πατρίδας.

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΗΜΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ

Οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν και απειλούν τα εθνικά συμφέροντα της Ελλάδας και τα κυριαρχικά της δικαιώματα, γίνονται συνεχώς μεγαλύτεροι. Η αντιπροσώπευση της χώρας μας σε πολυεθνικές επιχειρήσεις, η ειλημμένη απόφαση για δημιουργία Ευρωστρατού, τα προηγμένα τεχνολογικά συστήματα με την απαίτηση ειδικευμένων μόνιμων στελεχών και το πρόβλημα της υπογεννητικότητας, ήταν οι κυριότεροι παράγοντες οι οποίοι κατέδειξαν ότι η προσαρμογή και των ενόπλων δυνάμεων της χώρας μας στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται στο στρατιωτικό τομέα ήταν αναγκαία.

- Με δεδομένα τα ανωτέρω, προχώρησε η αναδιοργάνωση των Ελληνικών ενόπλων δυνάμεων με την υιοθέτηση ενός μοντέλου ημιεπαγγελματικού στρατού. Το μοντέλο αυτό δεν κατάργησε αλλά περιόρισε το προσωπικό στρατευμένης θητείας και αντικατέστησε μεγάλο ποσοστό αυτού με εθελοντές - επαγγελματίες στρατιώτες, προκειμένου να αξιοποιήσει τα οφέλη ενός σύγχρονου επαγγελματικού στρατού, αλλά παράλληλα να μην απολέσει και την πηγή στρατιωτικού δυναμικού, το οποίο ενδεχομένως να απαιτηθεί να χρησιμοποιήσει στο μέλλον σε δεδομένη ανάγκη.

Η Ψυχολογία των Στελεχών

- Η τεχνολογική εξέλιξη έχει επηρεάσει τον τρόπο της ζωής των νέων στην ιεράρχηση των αξιών και έχει να παρουσιάσει ένα μεγάλο μωσαϊκό προσωπικοτήτων με έντονη τη διαφορετικότητα στο μορφωτικό επίπεδο, στο χαρακτήρα, στην ψυχολογία, και στις συνθήκες ζωής και ανατροφής⁷. Είναι δεδομένο ότι, η ιδιοσυγκρασία, ο τρόπος σκέψης και η εν γένει συμπεριφορά των

στελεχών του στρατεύματός μας, διαφέρει ανάλογα και με την προέλευση και την ιδιότητα του καθενός (Αξιωματικός, Υπαξιωματικός, ΕΜΘ, ΕΠΥ, ΕΠΟΠ, στρατευμένος θητείας).

- Προκειμένου να καταστούν σχετικά προβλέψιμοι, ο τρόπος με τον οποίο κάθε στέλεχος αντιλαμβάνεται την πειθαρχία και η βέλτιστη μέθοδος ενσωμάτωσης αυτής, θα πρέπει να συζητηθεί και η ψυχολογία των στελεχών κάθε κατηγορίας ξεχωριστά:

- Οι Αξιωματικοί και Υπαξιωματικοί των Παραγωγικών Σχολών, είναι οι επαγγελματίες οι οποίοι έχουν σπουδάσει τη στρατιωτική τέχνη. Επέλεξαν το στρατιωτικό επάγγελμα γνωρίζοντας ότι θα είναι, όχι μόνο το βιοποριστικό τους μέσο, αλλά και ένα λειτούργημα το οποίο τους καλεί να είναι οι πρώτοι οι οποίοι ενδεχομένως θα απαιτηθεί να θυσιάσουν ακόμη και τη ζωή τους για την υπεράσπιση της Πατρίδας.

- Στις παραγωγικές σχολές, τα στελέχη αυτά απέκτησαν απαραίτητες ακαδημαϊκές γνώσεις και σπούδασαν τη στρατιωτική τέχνη, προκειμένου να εφοδιαστούν κατάλληλα και να είναι ικανοί να εκπληρώσουν την αποστολή τους, σαν ηγήτορες του στρατεύματος, ο κάθε ένας στο δικό του επίπεδο.

- Οι εθελοντές, (ΕΜΘ, ΕΠΥ, ΕΠΟΠ), είναι στελέχη τα οποία επέλεξαν το στρατιωτικό επάγγελμα, καταρχήν σαν βιοποριστικό τους μέσο⁸. Ως προς το μορφωτικό τους επίπεδο κυμαίνονται από απόφοιτοι λυκείου, έως και απόφοιτοι πανεπιστημίου. Ορισμένοι έχουν εκπληρώσει τη θητεία τους, ενώ άλλοι όχι.

- Επίσης είναι δεδομένο ότι προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά επίπεδα, με διαφορετικές εργασιακές εμπειρίες. Σημαντική διαφορά τους με τα στελέχη των παραγωγικών σχολών είναι, ότι δεν έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν, μέσα στις αναφερόμενες σχολές, την ιδιοσυγκρασία και τον τρόπο σκέψης τους σε σχέση με το στράτευμα και τη λειτουργία τους μέσα σε αυτό. Με άλλα λόγια οι διοικητές των στελεχών αυτών καλούνται να δουλέψουν

7. ΓΕΣ, Διοίκηση και Ηγεσία, σελ. 53-56.

8. ΓΕΣ, Διοίκηση και Ηγεσία, σελ. 103.

με ανθρώπους διαφορετικών επιπέδων και εμπειριών και είναι αναγκασμένοι να τους διαπαιδαγωγήσουν στην στρατιωτική νοοτροπία χρησιμοποιώντας διαφορετική μεταχείριση για τον κάθε ένα και παράλληλα να αποκομίσουν από αυτούς τα μέγιστα δυνατά.

- Από την άλλη πλευρά οι ίδιοι οι εθελοντές υπαξιωματικοί και οπλίτες δεν έχουν τη δυνατότητα, την οποία παρέχουν οι παραγωγικές σχολές, της ομαλής μετάβασης από τον "ανέμελο" τρόπο ζωής του μαθητή, σπουδαστή ή φοιτητή, στον "απαίτητικό" τρόπο ζωής του στρατιωτικού. Η απαίτηση δραστικής αλλαγής νοοτροπίας και η προσπάθεια απορρόφησης στο στράτευμα με ταχείς διαδικασίες επιδρά αρνητικά και στη διαδικασία ενσωμάτωσης της πειθαρχίας σε αυτούς.

- Οι στρατευμένοι θητείας είναι πολίτες της χώρας, οι οποίοι καλούνται προσωρινά υπό τα όπλα να εκπαιδευθούν και διαπαιδαγωγηθούν στρατιωτικά, ώστε να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο στρατό της χώρας κατά τη διάρκεια της θητείας τους ή μελλοντικά, εφόσον απαιτηθεί⁹. Έχουν κοινά χαρακτηριστικά με τους εθελοντές υπαξιωματικούς και οπλίτες. Βασική διαφορά τους είναι ότι δεν επέλεξαν να εκτελέσουν το βιοποριστικό τους επάγγελμα, έστω και προσωρινά, αλλά υπηρετούν υποχρεωτικά τη θητεία τους, την οποία θεωρούν σαν χρέος τους προς την πατρίδα στην καλύτερη περίπτωση ή σαν αγγαρεία στη χειρότερη περίπτωση.

- Πολλοί από τους στρατευμένους θητείας διακόπτουν την επαγγελματική τους καρέρα, προκειμένου να εκπληρώσουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις, γεγονός που επιδρά αρνητικά στη ενσωμάτωσή τους στη στρατιωτική οικογένεια. Ο μικρός χρόνος στρατιωτικής εκπαίδευσης ο οποίος διατίθεται γίγαντας, σε συνδυασμό με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω καθιστά τη συγκεκριμένη κατηγορία προσωπικού του στρατεύματος την πλέον προβληματική από πλευράς ψυχολογίας και

9. ΓΕΣ, Διοίκηση και Ηγεσία, σελ. 103.

ενσωμάτωσης της πειθαρχίας.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ

Το σύγχρονο περιβάλλον, μέσα στο οποίο η στρατιωτική πειθαρχία πρέπει να καλλιεργηθεί και οι παράγοντες που την επηρεάζουν γίνονται συνεχώς δυσμενέστεροι. Η μετατροπή των νεοεισερχόμενων στο στράτευμα στελεχών και στρατευμένων θητείας, σε πειθαρχημένες και αποτελεσματικές μονάδες, έχει άμεση σχέση με τη ψυχοπνευματική υπόσταση και προσωπικότητα του καθενός και απαιτεί μακρόχρονη, επίμονη και επίπονη προσπάθεια. Στην προσπάθεια αυτή παίζουν σημαντικό ρόλο παράγοντες που έχουν να κάνουν με την κατάλληλη προετοιμασία και καλλιέργεια του ατόμου πριν εισέλθει στο στράτευμα και με τη λειτουργία ενός συστήματος εμφύσησης, επιβολής και διατήρησης της πειθαρχίας μέσα σε αυτό.

Ως βασικοί παράγοντες, οι οποίοι δεν ευνοούν την προσαρμογή των ατόμων σε προκαθορισμένα πρότυπα στάσης και συμπεριφοράς και την υποταγή του "εγώ" στο "εμείς" και το "πρέπει" μπορούν να αναφερθούν οι ακόλουθοι:

- Η σύγχυση που επικρατεί μεταξύ της υπακοής και της εν γένει πειθαρχημένης συμπεριφοράς, των ατομικών ελευθεριών και της άσκησης των δημοκρατικών δικαιωμάτων ενός ανθρώπου. Η σύγχυση αυτή, έστω και αν δεν έχει λογική βάση, καθώς τα δικαιώματα και οι ελευθερίες του στρατιωτικού προσωπικού είναι συνταγματικά κατοχυρωμένα και καταγεγραμμένα στους στρατιωτικούς κανονισμούς, αποτελεί πραγματικότητα και δημιουργεί αντιστάσεις στην υποχώρηση της θέλησης του ατόμου στην εντολή του προϊσταμένου.

- Η παρακμή και η διάβρωση των ηθικών αρχών και αξιών, οι οποίες συνεχώς υποχωρούν έναντι της υλικής ευμάρειας η οποία παίρνει πρωτεύουσα θέση στο νου και τη συνείδηση των ανθρώπων. Η παρακμή αυτή, η οποία δεν είναι άσχετη με την άμβλυνση (μέχρι και

κατάργηση) των ιεραρχημένων και πειθαρχημένων δομών της κοινωνίας (οικογένειας, σχολείου, εκκλησίας), επηρεάζει αρνητικά την καλλιέργεια και την εφαρμογή της στρατιωτικής πειθαρχίας.

- Οι κοινωνικές, ψυχικές και σωματικές παθήσεις και αδυναμίες, οι οποίες προσβάλλουν συνεχώς μεγαλύτερες ομάδες του πληθυσμού της χώρας μας. Η χρήση ναρκωτικών ουσιών, η ομοφυλοφιλία, οι ψυχικές διαταραχές, ο προστηλυτισμός σε θρησκευτικές και φιλοσοφικές αιρέσεις και δοξασίες, η έλλειψη σωματικής αντοχής είναι μερικά από τα στοιχεία που το καθένα ξεχωριστά, αλλά χειρότερα σε συνδυασμό μεταξύ τους, δρουν αναστατωτικά στην αποδοχή της στρατιωτικής πειθαρχίας¹⁰.

- Ο συνεχής και έντονος επηρεασμός του στρατιωτικού προσωπικού από τις πηγές των μέσων μαζικής ενημέρωσης και πληροφόρησης, με τη χρήση χαμηλής ποιότητας εκπομπών και ειδήσεων λαϊκής κατανάλωσης. Η τεχνολογία των οπτικοακουστικών μέσων έχει εισβάλλει στη ζωή μας και σπάνια αφήνει ανεπηρέαστα τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων, ακόμα και την ώρα εκτέλεσης των καθηκόντων τους.

- Η μακροχρόνια ειρήνη που απολαμβάνει ο Ελληνικός λαός και το γενικό αίσθημα ασφάλειας που έχει αποκτήσει, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη φιλειρηνικών και αντιπολεμικών θεωριών και πεποιθήσεων. Οι αναφερόμενοι παράγοντες έχουν δημιουργήσει την εντύπωση και σε χειρότερες περιπτώσεις την πεποίθηση, ότι ο πόλεμος αποτελεί ένα απομακρυσμένο ενδεχόμενο, και στις περισσότερες περιπτώσεις δεν επιτρέπουν να είναι ορατή η άμεση απειλή της Τουρκικής επεκτατικότητας. Τα ανωτέρω, σε συνδυασμό με την εναγώνια βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την απόκτηση υλικών αγαθών και απολαύσεων, έχουν αμβλύνει την αίσθηση ανάγκης τίρησης αυστηρής πειθαρχίας και διατήρησης ισχυρών ενόπλων δυνάμεων.

10. Υποστράτηγος (εα) Δημήτριος Λιμνιάτης, Η Διοίκηση Χωρίς Θεωρητικούς Ορισμούς.

- Ο περιορισμένος χρόνος που διατίθεται για εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και ενσωμάτωση των μελλοντικών στελεχών των ενόπλων δυνάμεων, αλλά και των στρατευμένων θητείας. Η ανάγκη της αναπλήρωσης των κενών που προκαλούνται από τη μείωση της θητείας, και της ταχείας ενσωμάτωσης των νέων στελεχών στην παραγωγική αλυσίδα του στρατεύματος, βαίνει εις βάρος της διαπαιδαγώησής τους στη στρατιωτική νοοτροπία και εμπέδωσης της πειθαρχίας¹¹.

- Το χαμηλό ηθικό των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων, σε αντίθεση με το υψηλό ηθικό που είναι η κινητήριος δύναμη, η οποία απαιτείται για να αναπτυχθούν επιπρόσθετα χαρακτηριστικά για το στέλεχος όπως η διορατικότητα, η φαντασία, η πειθαρχικότητα και η γρήγορη προσαρμογή σε εναλλασσόμενες καταστάσεις. Έλλειψη ηθικού, αυτομάτως σημαίνει έλλειψη πρωτοβουλίας και κρούσματα απειθαρχίας.

- Οι παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στο ηθικό ενός μέλους των ενόπλων δυνάμεων, μπορεί να είναι εσωγενείς ή εξωγενείς:

- Οι εσωγενείς παράγοντες έχουν να κάνουν με την επιθυμία του στελέχους να δημιουργήσει και να αποδώσει ώστε να εκπληρωθούν οι στόχοι του συνόλου στο οποίο ανήκει. Για παράδειγμα, έλλειψη αξιοκρατίας και εμπιστοσύνης στις ικανότητες του ηγέτη συμβάλλουν αρνητικά στη διατήρηση υψηλού ηθικού στη μάχιμη μονάδα.

- Οι εξωγενείς παράγοντες έχουν να κάνουν με τις συνθήκες εργασίας και το αντιστάθμισμα των παροχών, άμεσων ή έμμεσων. Οι τελευταίοι είναι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν το βοιωτικό επίπεδο, το οποίο ο καθένας επιθυμεί να βελτιώσει.

- Η ενδεχόμενη έλλειψη επαγγελματισμού από πλευράς στελεχών του στρατεύματος και ειδικότερα στην περίπτωση κατά την οποία οι

11. Δημήτρης Πατσουλές, Επαγγελματικός Στρατός: Κίνδυνοι και Προϋποθέσεις.

ανώτεροι εφησυχάζουν και παραμελούν την άσκηση προληπτικού και εφόσον απαιτηθεί, κατασταλτικού ελέγχου στους κατωτέρους, τότε το στρατιωτικό σύστημα υπολειτουργεί και τα στελέχη δεν επιδεικνύουν τον επαγγελματισμό, ο οποίος αρμόζει στη θέση τους και τα καθήκοντά τους.

- Πέραν των ανωτέρω, η επίδειξη υπερβολικής αυστηρότητας και η έλλειψη μέτρου κατά την επιβολή πειθαρχικών ποινών, καθώς και η επίδειξη απρεπούς συμπεριφοράς και η έλλειψη σεβασμού προς τους κατωτέρους είναι δείγματα αντί-επαγγελματισμού και δε συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της πειθαρχίας στο στράτευμα.

Μέθοδοι προαγωγής της πειθαρχίας στο σύγχρονο Ημιεπαγγελματικό Στρατό

Η παρακάτω ανάλυση καταδεικνύει πώς είναι δυνατόν να επηρεαστούν θετικά οι αναφερόμενοι παράγοντες, προκειμένου να επιτευχθεί η βέλτιστη ανάπτυξη του μηχανισμού της πειθαρχίας και η διατήρηση αυτής μέσα στο οικοδόμημα του στρατεύματος:

- Το πολιτικό - κοινωνικό σύστημα μπορεί να βοηθήσει στην προπαρασκευή του ανθρώπου - στελέχους. Η οικογένεια σαν κύτταρο της κοινωνίας και φυτώριο των νέων υπάρξεων, στα πλαίσια της ψυχικής, ηθικής και πνευματικής διάπλασης των νέων πρέπει να καλλιεργεί μεταξύ άλλων τον σεβασμό και την αξία της προσφοράς προς την πατρίδα και να αναδεικνύει σαν ιδανικό την κοινωνική αποστολή του στρατεύματος, την υπεράσπιση της πατρίδας¹².

- Ακολούθως ο θεσμός της Παιδείας είναι αυτός που μπορεί να διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο στη διάπλαση της ορθής αντίληψης του νέου για τις ένοπλες δυνάμεις και το σκοπό ύπαρξής τους. Σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης θα πρέπει να διδάσκεται μεθοδικά και τακτικά, και όχι μόνο

12. Υποστράτηγος (εα) Δημήτριος Λιμνιάτης, Η Διοίκηση Χωρίς Θεωρητικούς Ορισμούς

κατά τη διάρκεια των Εθνικών Επετείων, η ιερή αποστολή των ενόπλων δυνάμεων.

- Επίσης, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (MME) είναι ένα εργαλείο, το οποίο εάν χρησιμοποιηθεί κατάλληλα, μπορεί να συμβάλει έμμεσα στην προετοιμασία ενσωμάτωσης ενός μελλοντικού στελέχους στο στράτευμα.

- Ανεξάρτητα από τη θετική ή αρνητική συμβολή των υπόλοιπων παραγόντων, το περίπλοκο έργο της εμφύσησης και της διατήρησης της στρατιωτικής πειθαρχίας, όπως αυτή προσδιορίζεται από τους στρατιωτικούς κανονισμούς και επιβάλλεται από την αποστολή του στρατού, ανήκει στον ίδιο το στρατό. Βασικός σκοπός της προσπάθειας οικοδόμησης και διατήρησης της πειθαρχίας πρέπει να αποτελεί ο εθισμός του στρατιωτικού προσωπικού στην ενσυνείδητη αποδοχή και υπακοή όχι μόνο στις εντολές και διαταγές των ανωτέρων, αλλά και στο συνολικό σύστημα λειτουργίας των Ενόπλων Δυνάμεων.

- Η προσωπικότητα του ηγέτη είναι ένα επιπλέον στοιχείο που παίζει ρόλο στην ανάπτυξη της πειθαρχίας και ειδικά της ενσυνείδητης. Ο προϊστάμενος / διοικητής μιας μονάδας θα πρέπει να είναι σωστός επαγγελματίας, εφοδιασμένος με τις κατάλληλες γνώσεις και εμπειρίες, ώστε να πείσει τους κατωτέρους του για την αξία του σαν ηγέτης, προκειμένου να επιτύχει στη διοίκηση της μονάδας του. Με το παράδειγμά του και την υιοθέτηση δικαιοσύνης, αμεροληψίας και αντικειμενικότητας από το ίδιο το σύστημα¹³, μπορεί να επιτευχθεί η καλλιέργεια ιδανικών και αρχών στο στρατιωτικό προσωπικό, όπως και η ανύψωση του εθνικού του φρονήματος.

- Η ενσωμάτωση του στελέχους των Ενόπλων Δυνάμεων στο σύνολο της μάχιμης ομάδας και στο πνεύμα λειτουργίας αυτής, συνεισφέρει σημαντικά στην αναβάθμιση της στρατιωτικής πειθαρχίας στην εν λόγω ομάδα και κατ'

13. Υποστράτηγος (εα) Δημήτριος Λιμνιάτης, Η Διοίκηση Χωρίς Θεωρητικούς Ορισμούς, σελ. 899.

επέκταση στο στράτευμα. Απαιτείται η δημιουργία αισθήματος προσωπικής και συλλογικής υπερηφάνειας. Το αίσθημα της υπερηφάνειας για τα προσωπικά επιτεύγματα και τις επιτυχίες της ομάδας που ανήκει κάποιος, συνδέεται στενά με την πειθαρχία.

- Η παροχή αμοιβών (ηθικών και υλικών) και τα κάθε μορφής κίνητρα σε συνδυασμό με την αξιοκρατία και τη δικαιοσύνη, συμβάλουν στην ανύψωση του ηθικού και στην αναβάθμιση της πειθαρχίας εντός του στρατεύματος¹⁴. Η απονομή ηθικών αμοιβών ή / και τιμητικών αδειών στους διακριθέντες, όπως και η επιβράβευσή τους κατά την επιλογή των μεταθέσεων του προσωπικού, συντελεί στη δημιουργία αξιοκρατικού κλίματος, προωθεί την άμυλα και τονώνει το ηθικό του προσωπικού. Στα ανωτέρω πλαίσια εντάσσονται και οι κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης του προσωπικού, εντός και εκτός των μονάδων¹⁵.

- Πέραν των ανωτέρω, η τιμωρία του εκάστοτε απείθαρχου στελέχους, θα καταστεί αποτρεπτικό παράδειγμα προς κάθε ενδεχόμενη τάση απειθαρχίας του συνόλου της μονάδας. Παράλληλα δε, γίνεται κατανοητή από όλους η διαφορετική συμπεριφορά της διοίκησης προς τους απείθαρχους και τους παραγωγικούς. Μέσα στη μονάδα απαιτείται η επιβράβευση, αλλά και η τιμωρία. Εάν τα μέλη της μάχιμης μονάδας αντιληφθούν ότι ο ηγέτης συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο, ανεξαρτήτως αποτελεσματικότητας σε όλα τα μέλη της, τότε θα υπάρξει υποσυνείδητα τάση χαλάρωσης και κατεύθυνσης του συνόλου προς τη μικρότερη προσπάθεια με τα ανάλογα αποτελέσματα.

- Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι η τιμωρία του απείθαρχου στρατιωτικού προσωπικού με την επιβαλλόμενη αυστηρότητα, προϋποθέτει δικαιοσύνη, αμεροληψία και αντικειμενικότητα εκ μέρους της διοίκησης. Στην περίπτωση κατά

14. Θεόδωρος Γούλας, Εγχειρίδιο του Καλού Διοικητού, σελ. 16.

15. Υποστράτηγος (εα) Δημήτριος Λιμνιάτης, Η Διοίκηση Χωρίς Θεωρητικούς Ορισμούς, σελ. 899

την οποία αποδεικνύεται ότι κάποιο παράπτωμα τελέσθηκε και έστω μέρος άμεσης ή έμμεσης ευθύνης ανήκει σε ασυνέπεια, ανεπάρκεια ή παραλείψεις της υπηρεσίας, η τιμωρία αντί να συνετίσει και να σωφρονίσει τους παραβάτες θα προκαλέσει αγανάκτηση και θα ενισχύσει τις τάσεις απειθαρχίας. Σε ότι δε αφορά το είδος των επιβαλλόμενων ποινών, το μόνο που δε βοηθά στην εμφύσηση της πειθαρχίας είναι η επιβολή ποινών, οι οποίες δεν εκτείνονται.

- Οι διαφοροποιήσεις, οι οποίες έχουν επέλθει στην αξιολόγηση αρχών και αξιών στην κοινωνία και το στρατό, επιβάλλουν την εξέταση θέσπισης ποινών οι οποίες να έχουν υλικές συνέπειες. Ένα είδος αυτών των ποινών, οι οποίες προορίζονται για τα στελέχη τα οποία αμείβονται μπορεί να είναι τα χρηματικά πρόστιμα. Η ανωτέρω μέθοδος επιβολής πειθαρχίας, είναι δεδομένο ότι σαν καινοτόμος θα έχει αρκετούς πολέμιους. Παρόλα αυτά, εάν μελετηθεί και εφαρμοστεί μεθοδευμένα, παράλληλα με χορήγηση χρηματικών κινήτρων-αμοιβών στα στελέχη τα οποία είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά, είναι δυνατόν να αποβεί ωφέλιμη για την πειθαρχία και κατ' επέκταση για την παραγωγικότητα στο στρατό¹⁶.

ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η ποικιλομορφία που παρουσιάζεται στο μορφωτικό επίπεδο, στο χαρακτήρα και στην ψυχολογία των στελεχών, απαιτεί διαφορετικούς τρόπους ενσωμάτωσης της πειθαρχίας. Παράλληλα, το επίπεδο της στρατιωτικής εκπαίδευσης, την οποία υφίστανται και η διαφορετική κοινωνική υποδομή των στρατευσίμων, θα παίξουν σημαντικό ρόλο στη φιλοσοφία ένταξής τους στις Ένοπλες Δυνάμεις και στον ενστερνισμό τους στην στρατιωτική πειθαρχία.

Η πειθαρχία στο στράτευμα, πρέπει να πηγάζει από τη συνείδηση της ευθύνης και της ηθικής υποχρέωσης για την εκπλήρωση του κοινού

16. Υποστράτηγος (εα) Δημήτριος Λιμνιάτης, Η Διοίκηση Χωρίς Θεωρητικούς Ορισμούς, σελ. 904.

σκοπού και όχι από το φόβο των ποινών ή την ελπίδα ανταμοιβών.

Η προσωπικότητα και ο επαγγελματισμός του ηγέτη είναι στοιχεία που παίζουν σημαντικό ρόλο (θετικό ή αρνητικό) στην ανάπτυξη της πειθαρχίας της ομάδας.

Η παροχή αμοιβών (ηθικών και υλικών) και τα κάθε μορφής κίνητρα σε συνδυασμό με την αξιοκρατία και τη δικαιοσύνη, συμβάλουν στην ανύψωση του ηθικού και στην αναβάθμιση της πειθαρχίας εντός του στρατεύματος.

Προκειμένου να επιτευχθεί η προαγωγή της πειθαρχίας στο σύγχρονο ημιεπαγγελματικό στρατό της χώρας μας, προτείνονται τα ακόλουθα:

- Αναβάθμιση του κύρους του θεσμού των Ενόπλων Δυνάμεων, στα πλαίσια της κοινωνικοποίησης των νέων και προετοιμασίας εισόδου αυτών στο στράτευμα, μέσω του συστήματος της Παιδείας (συγκεκριμένων μαθημάτων σε διάφορες βαθμίδες) και του θεσμού των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης με "διαφήμιση" (ενημερωτικές εκπομπές και συζητήσεις σε ιδιωτικά κανάλια) του πολυδιάστατου του ρόλου και της υψηλής αποστολής των.

- Ενοποίηση των υπαρχόντων κλαδικών κανονισμών και διατάξεων περί πειθαρχίας και δημιουργία ενός σύγχρονου ενιαίου διακλαδικού κανονισμού πειθαρχίας. Παράλληλα επανεξέταση / αναθεώρηση του υπάρχοντος συστήματος ποινών, προκειμένου να αποφευχθούν ποινές οι οποίες δεν εκτίονται και να θεσπιστούν ποινές με υλικές συνέπειες (πχ χρηματικά πρόστιμα).

- Θέσπιση ουσιαστικών και όχι θεωρητικών κριτηρίων (πχ μόρια για προηγούμενη υπηρεσία, αποδοτικότητα, σχολεία-εκπαίδευση), προκειμένου να καθιερωθεί αξιοκρατία στην αξιολόγηση του προσωπικού και στο χειρισμό των μεταθέσεων αυτού και να εκλείψουν η ισοπέδωση βαθμών και καθηκόντων, η κομματικοποίηση και τα ρουσφέτια. Παράλληλα, απομάκρυνση από τις

τάξεις των Ενόπλων Δυνάμεων των μη παραγωγικών στελεχών.

- Συμπλήρωση των ελλείψεων των Ενόπλων Δυνάμεων σε προσωπικό όλων των βαθμίδων, προκειμένου να υπάρξει καταμερισμός των εργασιών (συντήρηση εξοπλισμού, αγγαρείες, φυλακές κλπ) και να αυξηθεί ο διατιθέμενος χρόνος για εκπαίδευση.

- Αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των στελεχών εντός και εκτός στρατεύματος, προκειμένου να ανυψωθεί το ηθικό τους και να εκλείψει το φαινόμενο της παράνομης άσκησης έτερων βιοποριστικών επαγγελμάτων, ώστε να καταστεί δυνατό να αφοσιωθούν απερίσπαστοι στο υψηλό τους έργο.

Έρευνες-Μελέτες

“DEFENSE LOGISTICS”

Το υψηλό κόστος και η τεχνική πολυπλοκότητα των σύγχρονων οπλικών συστημάτων και οι ανάγκες σε logistics support στη διάρκεια του κύκλου ζωής τους

-Υποδομές που απαιτούνται στα οπλικά συστήματα για αποτελεσματικό Logistics Support

-Κατάσταση που επικρατεί στον Ελλαδικό χώρο, τόσο σε επίπεδο χρηστών (ΥΕΘΑ), όσο και σε επίπεδο αμυντικής βιομηχανίας

-Νέες τάσεις που επικρατούν στον χώρο”

από τους **Ασμχο (Ι) Κυριάκου Γεώργιο
Πλη Μιχέλη Αναστάσιο ΠΝ
Τχη (ΕΠ) Μπέλλια Νικόλαο**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Διοικητική Μέριμνα (ΔΜ) στις ΕΔ (Defense Logistics)

α. Προκειμένου να προσδιορισθεί επακριβώς το θέμα της παρούσας διατριβής και να κατανοηθεί η κεντρική της ιδέα είναι σκόπιμη μια επισκόπηση των κύριων όρων που υπεισέρχονται. Έτσι, ξεκινώντας από την πρωταρχική έννοια της διατριβής, θα ορίσουμε ως Διοικητική Μέριμνα (από εδώ και πέρα θα χρησιμοποιούμε την σύντμηση ΔΜ) “τη

τεχνική της σχεδίασης και διεξαγωγής των κινήσεων και συντήρησης των Δυνάμεων¹. Με την πιο περιεκτική της έννοια, είναι ο τομέας των στρατιωτικών επιχειρήσεων που έχει σχέση με :

(1) Την απόκτηση, αποθήκευση, μετακίνηση, διανομή, συντήρηση, εκκένωση του υλικού.

(2) Τη μετακίνηση, διακομιδή και υγειονομική περίθαλψη του προσωπικού.

(3) Την απόκτηση ή κατασκευή, συντήρηση, λειτουργία και διάθεση των εγκαταστάσεων και

(4) Την απόκτηση ή παροχή υπηρεσιών.

β. Οπλικό σύστημα είναι ένα όργανο πυρός που χρησιμοποιείται κατά τον πόλεμο. Τα όργανα πυρός εκτός από την κύρια δυνατότητα εκτόξευσης ισχύος και ελέγχου-κατεύθυνσης πυρός³, είναι δυνατόν να διαθέτουν θωράκιση, να κινούνται σε παντοδαπές έδαφος, να πλέουν στο υγρό στοιχείο ή/και να ίπτανται υπό άπασες ή συγκεκριμένες περιβαλλοντικές συνθήκες. Τα όργανα αυτά πυρός απαιτούν κάποιες υποδομές σε εγκαταστάσεις, προσωπικό και υπηρεσίες για να συντηρηθούν και λειτουργήσουν σε ορισμένο χρονικό διάστημα που καθορίζεται από την ηγεσία των ΕΔ.

γ. Κύκλος ζωής ενός οπλικού συστήματος νοείται το χρονικό διάστημα απόκτησης, αποθήκευσης, μετακίνησης, διανομής, συντήρησης και εκκένωσής του καθώς και της ταυτόχρονης απόκτησης ή

1. ΣΚ 210-1 και ΣΚ 42-1
2. Ομοίως
3. Τα συστήματα ΡΒΧΠ και τα κατευθυνόμενα βλήματα σε αντιδιαστολή με τα πυρομαχικά, αποτελούν οπλικά συστήματα μαζί με τους φορείς εκτόξευσης και ελέγχου κατεύθυνσής τους.

παροχής υπηρεσιών υποστήριξής του, από τη στιγμή της γέννησης της απαίτησης απόκτησής του μέχρι την γέννηση της απαίτησης απόσυρσής του⁴.

δ. Οι όροι "DEFENSE Logistics" και "Logistics Support" αναφέρονται συνολικά στην "Αμυντική ΔΜ" (ως γενικός όρος) - σε αντιδιαστολή με την ΔΜ που εφαρμόζεται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις του πολιτικού τομέα - και στην "Υποστήριξη ΔΜ". Με τον όρο "Υποστήριξη ΔΜ" εννοούμε γενικά το σύστημα ΔΜ που απαιτείται για να υλοποιηθεί η "Αμυντική ΔΜ".

ε. Κεντρική ιδέα της παρούσας διατριβής είναι η σφαιρική προσέγγιση της "Υποστήριξης ΔΜ" που απαιτούν τα διάφορα οπλικά συστήματα των ΕΔ τα οποία είναι σύγχρονα, πολύπλοκα και υψηλού κόστους. Ειδικότερα θα αναφερθούμε σε συστήματα ΔΜ που είναι απαραίτητα για την παρακολούθηση του κύκλου ζωής τους και στις υποδομές που απαιτούνται για την αποθήκευση και συντήρησή τους. Επίσης θα εξετάσουμε την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα, τις νέες τάσεις που διαφαίνονται παγκοσμίως στον σημαντικό αυτό τομέα και θα καταλήξουμε σε συμπεράσματα και προτάσεις για συστήματα ΔΜ που θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν και στις ΕΔ της χώρας μας.

ΣΚΟΠΟΣ

2. Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι η σε βάθος και πλάτος προσέγγιση του θέματος "Defense Logistics"⁵ δηλαδή της Αμυντικής Διοικητικής Μέριμνας (ΔΜ) και ειδικότερα της υποστήριξης ΔΜ των οπλικών συστημάτων, με γνώμονα την ελληνική πραγματικότητα και τις τάσεις που υφίστανται στον τομέα αυτόν διεθνώς. Στο τέλος καταχωρούνται προτάσεις για μια ολοκληρωμένη υποστήριξη ΔΜ των οπλικών

4. Λεπτομερής ορισμός στο Παράρτημα "A", παράγραφος 5.

5. Αναλυτική επεξήγηση των όρων "Logistics", "Σύστημα" και "Systems Engineering" εκτίθεται στο παράρτημα "A" της διατριβής.

συστημάτων των ΕΔ⁶.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

3. Βασικοί παράγοντες που ελήφθησαν υπόψη και επηρέασαν την ανάπτυξη του θέματος είναι οι ακόλουθοι:

a. Οι υφιστάμενοι νόμοι, κανονισμοί και διαταγές που ισχύουν στον Στρατό Ξηράς, στο Πολεμικό Ναυτικό και στην Πολεμική Αεροπορία και αφορούν στην ΔΜ και στην παρακολούθηση του κύκλου ζωής ενός οπλικού συστήματος. Το σύνολο αυτό των τυπικών κανόνων δεν αναμένεται ότι θα μεταβληθεί μέσα στο επόμενο οικονομικό έτος.

b. Ορισμένοι εθιμικοί κανόνες που υπεισέρχονται στο επίπεδο του χρήστη προκειμένου να διεξαχθεί η συντήρηση των οπλικών συστημάτων. Αυτοί οι άγραφοι ή γραπτοί (με μορφή επιμέρους διαταγών κατωτέρων του ΓΕΕΘΑ και των ΓΕ κλιμακίων) κανόνες ποικίλουν, επηρέαζουν τελικά τον κύκλο ζωής των οπλικών συστημάτων και εκτιμάται ότι με τις υφιστάμενες συνθήκες ΔΜ δεν θα μεταβληθούν εντός του επόμενου οικονομικού έτους.

γ. Οι τάσεις που επικρατούν διεθνώς συνέβαλλαν στο να γίνει μια σύγκριση της κατάστασης που επικρατεί στις ΕΔ στην Ελλάδα και σε ΕΔ του εξωτερικού και να συντεθούν οι τελικές προτάσεις επί του θέματος.

6. Ο όρος "Logistics" όπως είναι σήμερα γνωστός σαν Διοικητική Μέριμνα δεν καλύπτει τομείς όπως τη διαχείριση της διάταξης (configuration management), την εκπαίδευση, το προσωπικό, την μηχανογράφηση κ.λπ. που σύμφωνα με την επιστημονική θεώρηση του θέματος αλλά και την διεθνώς επικρατούσα πρακτική ανήκουν στην σφαίρα των Logistics, με αποτέλεσμα ο όρος ΔΜ να μην αποδίδει την πραγματική σημασία του όρου. Επιπρόσθετα έχει αναπτυχθεί ένα μεγάλο φάσμα διεθνούς ορολογίας στον τομέα που δυστυχώς στην παρούσα φάση δεν έχει αντίστοιχο στην Ελληνική γλώσσα. Για τους λόγους αυτούς, για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας θα χρησιμοποιηθεί η διεθνής ορολογία.

δ. Η ένωσης του προγραμματισμού και της πρόβλεψης είναι κεφαλαιώδους σημασίας στην ΔΜ των ΕΔ και ως εκ τούτου η βάση της όλης σκέψης της διατριβής επηρεάσθηκε από τον σημαντικότατο αυτό παράγοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Α" - Κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα

4. Η μελέτη της υποστήριξης ΔΜ των οπλικών συστημάτων των ΕΔ δεν θα ήταν εμπειριστατωμένη αν δεν γινόταν μια αρχική σύντομη επισκόπηση της πραγματικότητας που επικρατεί στον τομέα αυτόν στις ΕΔ της Χώρας και στις δυνατότητες της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας. Παρατηρούμε λοιπόν τα παρακάτω.

5. Επίπεδο Χρήστη (ΓΕΕΘΑ και ΓΕ)

a. Το ΓΕΕΘΑ σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν.2292/95 (με τις αναθεωρήσεις του 2641/98, 2913/01, 2919/01 και 2984/02) αποτελεί Διακλαδικό Στρατηγείο και η λειτουργία του βασίζεται στο Δόγμα Διακλαδικής Διοικήσεως και Ελέγχου των ΕΔ. Σύμφωνα με το δόγμα αυτό η ΔΜ αποτελεί λειτουργία η οποία εμπίπτει στις αρμοδιότητες των Α/ΓΕ, οι οποίοι και έχουν την ευθύνη υλοποίησής της, μέσω των Σχηματισμών και Μονάδων ΔΜ του Κλάδου τους, προς υποστήριξη των επιχειρήσεων, που διευθύνει ο Α/ΓΕΕΘΑ ή Αρχιστράτηγος, επιτελώντας τον ρόλο του υποστηρίζοντος Διοικητού⁷. Το ΓΕΕΘΑ προκειμένου να καθορίσει τις βασικές αρχές θεμάτων ΔΜ έχει εκπονήσει το Διακλαδικό Δόγμα ΔΜ. Το δόγμα αυτό αποτελεί βασικό θεσμικό κείμενο και τη βάση για την υποστήριξη των διακλαδικών επιχειρήσεων σε θέματα ΔΜ. Έχει εφαρμογή κατά την ειρήνη, την κρίση και τον πόλεμο. Εδράζεται στα καθοριζόμενα στην ΕΘΣΣ, στο Δόγμα Διακλαδικής Διοικήσεως και Ελέγχου των ΕΔ και στο Δόγμα Διακλαδικών Επιχειρήσεων και ως εκ τούτου οιαδήποτε συναφής τροποποίησή τους, επιβάλλει την κατάλληλη αναθεώρηση / προσαρμογή του σε όση

7. Ν. 2292/95 Αρ. 12 και επόμενα.

κλίμακα απαιτείται, αξιοποιώντας παράλληλα και τα διδάγματα από την εφαρμογή του σε ασκήσεις και επιχειρήσεις. Το Διακλαδικό Κέντρο ΔΜ είναι επιτελικό όργανο, που αναπτύσσεται σε εθνικό - στρατηγικό επίπεδο (ΓΕΕΘΑ) εφόσον απαιτηθεί. Έργο του είναι να παρακολουθεί και να συντονίζει τις δραστηριότητες των ΓΕ των Κλάδων σε όλους τους λειτουργικούς τομείς της ΔΜ, με σκοπό την έγκαιρη και αποτελεσματική υποστήριξη των διακλαδικών επιχειρήσεων.

β. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία τα ΓΕ των Κλάδων των ΕΔ έχουν την ευθύνη για την υποστήριξη των δυνάμεών τους, συμπεριλαμβανομένων και των Διακλαδικών Στρατηγείων, σε θέματα ΔΜ στην ειρήνη-κρίση και πόλεμο. Κάθε Κλάδος έχει μοναδικές δυνατότητες ΔΜ, οι οποίες με τον κατάλληλο χειρισμό πρέπει να αξιοποιηθούν και να συντονισθούν με τις δυνατότητες των άλλων Κλάδων των ΕΔ, ώστε η υποστήριξη των διακλαδικών επιχειρήσεων σε θέματα ΔΜ, να είναι έγκαιρη και αποτελεσματική⁸.

γ. Αναλυτικότερα η υλοποίηση της ΔΜ, τόσο στην ειρήνη, όσο και σε κρίση / πόλεμο στις ΕΔ έχει ως εξής :

(1) Στο Στρατό Ξηράς :

(α) Με τις Διευθύνσεις και Σχηματισμούς, τους οποίους διαθέτει κατάλληλα διαρθρωμένους, τόσο στον ηπειρωτικό, όσο και στον νησιωτικό χώρο, για την υποστήριξη των μονάδων του, των διακλαδικών επιχειρήσεων, αλλά και των μονάδων των άλλων Κλάδων των ΕΔ, που είναι εγκατεστημένες στις Περιοχές ΔΜ (ΠΔΜ).

(β) Κύριος Σχηματισμός υλοποίησης της ΔΜ στον ΣΕ είναι η Ανωτάτη Στρατιωτική Διοίκηση Υποστήριξης Στρατού (ΑΣΔΥΣ), η οποία με τους υπ' αυτήν Σχηματισμούς και μονάδες

8. Δόγμα Διακλαδικής ΔΜ.

ΔΜ, που διαθέτει, έχει ως αποστολή την κάθετη υλοποίηση της ΔΜ στο ΣΞ.

(2) Στο Ναυτικό :

(α) Με τη Διοίκηση Διοικητικής Μέριμνας Ναυτικού (ΔΔΜΝ), η οποία είναι το κύριο συντονιστικό όργανο υποστήριξης ΔΜ, την οποία παρέχει με τους Ναυστάθμους Σαλαμίνας και Κρήτης, το Κέντρο Εφοδιασμού Ναυτικού (ΚΕΦΝ), την Υπηρεσία Ναυτικών Τεχνικών Εγκαταστάσεων Λέρου (ΥΝΤΕΛ), τις προκεχωρημένες Ναυτικές Βάσεις Σκύρου, Σύρου και Κυριαμαδίου Κρήτης.

(3) Στην Πολεμική

Αεροπορία :

(α) Η οργάνωση ΔΜ στην ΠΑ περιλαμβάνει τρία(3) επίπεδα : του Επιτελείου (ΓΕΑ), των Μειζόνων Σχηματισμών και των Μονάδων.

(β) Σε επίπεδο Μείζονος Σχηματισμού ο κύριος φορέας ΔΜ της ΠΑ είναι η Διοίκηση Αεροπορικής Υποστήριξης (ΔΑΥ), η οποία εξασφαλίζει την υποστήριξη ΔΜ με τις υπ' αυτήν υπαγόμενες μονάδες.

6. Επίπεδο Αμυντικής Βιομηχανίας⁹

a. Ο εξοπλισμός των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, περιλαμβανε αεροσκάφη πέντε(5), πυροβόλα τεσσάρων(4) και πολεμικά πλοία τριών(3) διαφορετικών εθνικοτήτων. Με το τελευταίο 5ετές πρόγραμμα εξοπλισμού, οι Ένοπλες Δυνάμεις θα διαθέτουν αεροσκάφη τριών διαφορετικών εθνικοτήτων, πυροβόλα, πυραυλικά συστήματα τεσσάρων και πολεμικά πλοία πέντε εθνικοτήτων. Η

9. ΙΑΑ, "Αμυντική Ναυπηγική Βιομηχανία, Παρούσα Κατάσταση - Μελλοντικές Προοπτικές", 2003, ΙΑΑ, "Οι Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Βιομηχανίας", 2003 και ΥΕΘΑ, ΓΓΟΣΑΕ, "Οι Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας", 2003.

πλειοψηφία βεβαίως των πολεμικών πλοίων κατασκευάζεται πλέον στη Χώρα μας¹⁰.

β. Στρατός Ξηράς, Ναυτικό και Αεροπορία έχουν ήδη ξεκινήσει προμήθειες οπλικών συστημάτων τα οποία περιλαμβάνουν μοντέρνες προσεγγίσεις υποστήριξης ΔΜ και προχωρούν τελευταία - κατά το δυνατόν - στην πλήρη υιοθέτηση ολοκληρωμένης, ενταγμένης υποστήριξης ΔΜ σε ολόκληρο τον Κύκλο Ζωής των οπλικών συστημάτων που διαθέτουν. Θα αναφερθούμε στην Ναυτική Αμυντική Βιομηχανία η οποία έχει ήδη υιοθετήσει τέτοιες τεχνολογίες ΔΜ και έχει προωθήσει στο Πολεμικό Ναυτικό - κατ' αντιστοιχία υπάρχει ταυτόσημη δυνατότητα και στην Πολεμική Αεροπορία με την ΕΑΒ και στον Στρατό Ξηράς με τις ΕΛΒΟ και ΕΒΟ¹¹. Ακολούθως θα προχωρήσουμε στις προοπτικές της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας και θα καταλήξουμε σε συμπεράσματα.

γ. Την 21-12-1999 υπογράφηκε σύμβαση μεταξύ του ΥΕΘΑ/ΓΔΕ και των Ελληνικών Ναυπηγείων Α.Ε. (ΕΝΑΕ) για την προμήθεια τεσσάρων (4) νέων κανονιοφόρων με σύστημα ILS (Σύστημα Ολοκληρωμένης Υποστήριξης ΔΜ). Σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή, η οποία ενεργοποιήθηκε την 31-3-2000 το συνολικό τίμημα ανέρχεται στα 182 εκατομ. ευρώ περίπου. Πρόκειται για σκάφη βασισμένα στην προηγούμενη κλάση "ΠΥΡΠΟΛΗΤΗΣ". Σημειώνεται ότι για το συνολικό τίμημα, στο οποίο περιλαμβάνονται τα σκάφη με τα συστήματα μάχης, με τα ανταλλακτικά και με τον αρχικό εξοπλισμό τους, η τεχνογνωσία για την κατασκευή, η εκπαίδευση και τα συστήματα ILS,

10. Εξαρτωμένης και της συμμετοχής των εμπλεκομένων εθνοτήτων - κατασκευαστών πολεμικού υλικού.

11. Η αναφορά που γίνεται στην Ναυτική Αμυντική Βιομηχανία είναι σκόπιμη, λόγω της πολυπλοκότητας των οπλικών συστημάτων που φέρει ένα πολεμικό πλοίο και των διαφορετικών κατασκευαστών που υπεισέρχονται, καθιστώντας αρκετά σύνθετη την κατασκευή του και κατ' επέκταση την υποστήριξη ΔΜ του.

προβλέπεται αναπροσαρμογή λόγω αλλαγής του κόστους των εργατικών. Η σχεδίαση των πλοίων, η διάθεση της τεχνογνωσίας και η προμήθεια του συνόλου των υλικών που απαιτούνται για την κατασκευή τους θα διατεθούν από τη βρετανική Vosper Thornycroft.

δ. Η ολοκλήρωση (Integration) ενός μεγάλου αριθμού υποσυστημάτων μείζονος συστήματος (του πλοίου) παρουσιάζει εξαιρετική δυσκολία, τόσο στη φάση της σχεδίασης όσο και στη φάση της παραγωγής. Η δυσκολία αυξάνεται λόγω του ότι κάθε υποσύστημα ανήκει σε διαφορετική τεχνολογική περιοχή. Δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις για την επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος. Για την επίλυσή του απαιτείται από την αρχή συστηματική συνεργασία σε δύο άξονες μεταξύ των μηχανικών σχεδιαστών όλων των τεχνολογικών περιοχών (και υποσυστημάτων), και μεταξύ των μηχανικών σχεδιαστών και των μηχανικών παραγωγής. Η χρήση συστημάτων CAD/CAM¹² και Τεχνικών, όπως "concurrent engineering" (βλ. παράρτημα "A", παράγραφος 8), μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Με δεδομένο ότι τα ναυπηγεία στην παρούσα φάση δεν έχουν αυτοδυναμία σχεδίασης, η ολοκλήρωση των συστημάτων επί του πλοίου συνήθως ακολουθεί τις οδηγίες του κύριου υπεύθυνου της ολοκλήρωσης (π.χ. "HDV" για τα υποβρύχια, "Vosper" για τις πυραυλακάτους) και χρησιμοποιείται η σημαντική εμπειρία του προσωπικού παραγωγής από ανάλογες περιπτώσεις (π.χ. φρεγάτες MEKO για τα "Ελληνικά Ναυπηγεία", αρματαγωγά για τα "Ναυπηγεία Ελευσίνας"). Στον τομέα των οπλικών συστημάτων η κατάσταση είναι δυσκολότερη. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις, όπου το ναυπηγείο δεν μπορεί να επέμβει ενεργά, και το μόνο που κάνει είναι να παρακολουθεί τις αντίστοιχες εργασίες του κατασκευαστή και των διαφόρων υποκατασκευαστών. Θα πρέπει να

σημειωθεί ότι στα ηλεκτρονικά / οπλικά συστήματα η ολοκλήρωση είναι σαφώς πιο πολύπλοκη, δεδομένου ότι πολλά από τα στοιχεία διεπαφής και επικοινωνίας, άπτονται από το απόρρητο των υποκατασκευαστριών εταιριών.

ε. Τα νέα επιχειρησιακά δεδομένα του Πολεμικού Ναυτικού για μειωμένους χρόνους επισκευών / μετασκευών και η συνεχώς διαφαινόμενη δυσπραγία στην υποστήριξη των νέων κυρίων μονάδων του Π.Ν. λόγω υπεραπασχόλησης των Ναύσταθμων, έλλειψης προσωπικού και απαίτησης νέων επενδύσεων σε εξοπλισμό, αφήνουν ένα μεγάλο περιθώριο στα ναυπηγεία να εξετάσουν τη θέση τους ως προς αυτό τον τομέα.

στ. Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να αποφευχθεί ο εγκλωβισμός στις ξένες εταιρίες είναι με την απόκτηση και τη διατήρηση της αντίστοιχης τεχνογνωσίας, με τη σύναψη μακροχρόνιων συμβάσεων, όπου θα προβλέπεται και το κόστος διατήρησης της συνεργασίας, με αύξηση του αριθμού των συνεργασιών, ώστε να διαμοιράζεται, αν είναι δυνατόν, το κόστος των κινδύνων με καλή έρευνα αγοράς, ώστε να διαπιστώνονται σε αρχική φάση η δύναμη της ξένης εταιρίας και οι δυνατότητες εξεύρεσης συμπληρωματικών προϊόντων / υπηρεσιών με απευθείας διαπραγμάτευση με τον οίκο και με αποφυγή των μεσαζόντων από την ελληνική αγορά.

ζ. Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας¹³

(1) Στη συνέχεια θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό, κατά την άποψή μας, ζήτημα, που αποτελεί ένα πρώτο βασικό συμπέρασμα της μελέτης. Αφορά στην οιονεί "συγχώνευση" των δραστηριοτήτων όλων των μικρών μονάδων του κλάδου της

12. ΥΕΘΑ, ΓΓΟΣΑΕ, Οι Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, 2003

αμυντικής βιομηχανίας, ίσως ανά κλάδο δραστηριότητας, προκειμένου να δημιουργηθούν όχι οπωσδήποτε μεγαλύτερες εταιρίες, αλλά εταιρίες που να μπορούν να συνδυάζουν τις δραστηριότητές τους ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα. Αυτή η "συγχώνευση" μπορεί να αφορά σε επίπεδο παροχής κατευθυντήριων γραμμών στρατηγικής ως προς το τι πρέπει να παραχθεί, πώς θα κατανεμηθεί το έργο, πώς θα διεκδικηθούν συνολικά καλύτερα αντισταθμιστικά ωφελήματα (ΑΩ) και φυσικά καλύτερη και μεγαλύτερη συμμετοχή στην εκτέλεση των ελληνικών εξοπλιστικών προγραμμάτων.

(2) Είναι όπως διαφαίνεται επιτακτική η δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ των πολλών μικρών μονάδων της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας, με τέτοιο τρόπο ώστε από τη μια να διατηρούν την εταιρική τους αυτονομία και ταυτότητα και από την άλλη να συνδυάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να επιμερίζουν τη συνολική τους παραγωγή και να εξειδικεύονται και να λειτουργούν ως ολοκληρωμένο σύστημα. Στη διεθνή βιβλιογραφία αυτός ο τρόπος οργάνωσης αναφέρεται συχνά ως "δίκτυα επιχειρήσεων". Μέσω των δικτύων επιχειρήσεων γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπισθούν ταυτόχρονα δύο προβλήματα: να ελαχιστοποιηθούν τα μειονεκτήματα που παρουσιάζει η λειτουργία των μικρών επιχειρήσεων και να μεγιστοποιηθούν τα πλεονεκτήματά τους και ακριβώς το ίδιο για τις μεγάλες επιχειρήσεις.

(3) Η αφετηρία του προβληματισμού είναι ένα διπτό, όσο και απλό, ερώτημα: πώς είναι δυνατή η τεχνολογική ανάπτυξη κάποιων εταιριών στην Ελλάδα, ώστε να πλησιάσουν το τεχνολογικό επίπεδο των περισσότερο προηγμένων τεχνολογικά Χωρών και να υπάρξει μέσω αυτών τεχνολογική διάχυση στην υπόλοιπη οικονομία; Εφόσον η Ελλάδα αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους εισαγωγείς οπλικών συστημάτων, για ποιον

λόγο δεν προσπαθεί να επωφεληθεί αυτού του γεγονότος για την τεχνολογική της ανάπτυξη; Πώς είναι δυνατή η τεχνολογική ανάπτυξη μιας Χώρας στην οποία δεν υπάρχει ουσιαστικά βιομηχανία παραγωγής κεφαλαιουχικών αγαθών; Ολόκληρος σχεδόν ο εξοπλισμός παραγωγής των ελληνικών βιομηχανικών μονάδων αγοράζεται από το εξωτερικό. Η τεχνολογία, όπως και η τεχνολογική αλλαγή, είναι για τη Χώρα μας εισαγόμενες. Το τεχνολογικό ισοζύγιο της Ελλάδας δείχνει πως από τις 100 μονάδες εξοπλισμού παραγωγής που διακινούνται προς και από τη Χώρα μας, οι 99 αποτελούν εισαγωγές. Το δε 1% που φαίνεται να είναι εξαγωγές εξοπλισμού, είναι στην πραγματικότητα αποστολές - επιστροφές μηχανών στους κατασκευαστές τους για ρυθμίσεις και διορθώσεις. Αυτό που τελικά παρατηρείται είναι ότι υπάρχει συνεργασία ελληνικών και ξένων εταιρειών, υπάρχει προοπτική για εισαγωγή know-how και πλήρη υιοθέτησή τους από ελληνικές εταρείες, εφαρμόζεται ποιοτική διασφάλιση σε θέματα εργασιών παραγωγής, αλλά δεν υπάρχει πιστοποίηση για αρχική σχεδίαση οπλικών συστημάτων.

(4) Επιπλέον, η Ελλάδα δαπανά για Επιστημονική και Τεχνολογική Έρευνα μόλις το 0,51% (το 1997) του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Κατατάσσεται δε στην τελευταία θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η δυνατότητα διάθεσης πόρων στην Άμυνα - δηλαδή η παραγωγή δύναμης από μέρους του κράτους - είναι συνάρτηση της υλικής βάσης της οικονομίας μιας Χώρας.

(5) Όσον αφορά στις Ελληνικές Αμυντικές Δαπάνες βλέπουμε ότι με πολιτικά, οικονομικά και θεσμικά κριτήρια, η Ελλάδα ανήκει σε μία ομάδα κρατών με πολιτική και θεσμική σταθερότητα και Οικονομική ευημερία. Γεωγραφικά όμως ανήκει σε μία περιοχή ρευστότητας και αστάθειας, που απετέλεσε καθ' όλη την πρώτη μεταδιπολική δεκαετία το εστιακό κέντρο γεωπολιτικών ανακατατάξεων και των συνεπαγόμενων

συγκρούσεων που οι ίδιες δημιούργησαν. Ως εκ τούτου, εν συγκρίσει με άλλα μέλη της ΕΕ, αντιμετωπίζει αυξημένα προβλήματα εξωτερικής ασφάλειας διαφόρων μορφών, αμεσότητας και έντασης. Ως γνωστό, λόγω της αναθεωρητικής πολιτικής της Τουρκίας, η Ελλάδα διαθέτει ετησίως ένα σημαντικό ποσοστό του εθνικού της εισοδήματος στην αμυντική θωράκισή της. Παρά το γεγονός ότι με κατά κεφαλή ΑΕΠ της τάξεως των \$16.800 είναι το φτωχότερο κράτος μέλος της ΕΕ, οι στρατιωτικές δαπάνες της, εκφρασμένες ως ποσοστό του ΑΕΠ, είναι οι υψηλότερες μεταξύ των μελών της ΕΕ : 4,9% του ΑΕΠ το 2000 έναντι ευρωπαϊκού μέσου όρου περί το 1,8% (Σχεδιάγραμμα Γ-7 του παραρτήματος "Γ"). Το οικονομικό βάρος της διατήρησης ισχυρής αμυντικής και αποτρεπτικής ικανότητας από μέρους της Ελλάδος, όπως αντανακλάται στο ύψος των στρατιωτικών δαπανών εκφρασμένες ως ποσοστό του ΑΕΠ, ήταν πάντοτε σταθερά μεγαλύτερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου, όπως αποτυπώνεται και στο σχεδιάγραμμα Γ-7 του παραρτήματος "Γ". Παραδείγματος χάρη, την περίοδο 1985-2000 οι ελληνικές στρατιωτικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν κατά μέσο όρο της τάξεως του 5%, ενώ ο μέσος όρος για την ΕΕ την ίδια περίοδο ήταν 2,3% περίπου. Επιπρόσθετα, όλη τη μεταψυχροπολεμική περίοδο, κατά την οποία οι στρατιωτικές δαπάνες των περισσότερων χωρών μειώθηκαν, οι αντίστοιχες ελληνικές κατέγραψαν ανοδική πορεία. Έτσι, την περίοδο 1989- 2001 οι ελληνικές αμυντικές δαπάνες αυξήθηκαν σε πραγματικούς όρους κατά 40,2%, ενώ οι αθροιστικές στρατιωτικές δαπάνες των κρατών - μελών της ΕΕ παρουσίασαν μείωση της τάξεως του 14,8%.

7. Συμπεράσματα

Η κατάσταση της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας παρουσιάζει μια εικόνα, η οποία χαρακτηρίζεται από τις παρακάτω διαπιστώσεις:

a. Υπάρχει τυπικός βιομηχανικός εξοπλισμός και έχει αρχίσει η αυτοματοποίηση κάποιων διεργασιών

παραγωγής με βάση την ολοκληρωμένη υποστήριξη ΔΜ (ILS). Για το σκοπό αυτό μια σειρά από Έλληνες και ξένους προμηθευτές και υποκατασκευαστές συνεργάζονται και ασχολούνται με τα Ελληνικά αμυντικά προγράμματα.

β. Εφαρμόζεται ποιοτική διασφάλιση σε θέματα εργασιών παραγωγής, αλλά δεν υπάρχει πιστοποίηση για σχεδίαση νέων οπλικών συστημάτων. Στις υποδομές έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις, κυρίως τα τελευταία χρόνια λόγω των αμυντικών προγραμμάτων και της απειλής εξ ανατολών. Τέλος η τεχνογνωσία, που είναι γενικά μακροχρόνια διαδικασία, έχει αρχίσει να μεταφέρεται, κυρίως σε θέματα παραγωγής και κατασκευής οπλικού συστήματος, είναι όμως ακόμη σε πρωταρχικό στάδιο. Για το σκοπό της επιτάχυνσης των διεργασιών, γύρω από τον τομέα αυτό, μια "συγχώνευση" των δραστηριοτήτων όλων των μικρών μονάδων του κλάδου της αμυντικής βιομηχανίας, ανά κλάδο δραστηριότητας, αποτελεί επιτακτική ανάγκη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Β" - Ο Κύκλος Ζωής των οπλικών συστημάτων

8. Πριν αναφερθούμε στις διεθνείς τάσεις που επικρατούν πάνω στο θέμα της "Υποστήριξης ΔΜ" και της "Ολοκληρωμένης Υποστήριξης ΔΜ" είναι σκόπιμη μια επισκόπηση των όρων που υφίστανται διεθνώς, ώστε να γίνει μια ξεκάθαρη παρουσίαση του συνόλου των διεργασιών που υπεισέρχονται. Προχωρώντας στη μελέτη της υποστήριξης ΔΜ των οπλικών συστημάτων των ΕΔ, παρακάτω θα αναφερθούμε στον κύκλο ζωής των οπλικών συστημάτων¹⁴. Βασικές παράμετροι της ΔΜ κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός οπλικού συστήματος είναι η Ολοκληρωμένη Υποστήριξή του σε θέματα ΔΜ (ILS) και η Ανάλυση Υποστήριξης ΔΜ (LSA) τις οποίες αναλύουμε παρακάτω.

14. Βλ. ορισμό στο παράρτημα "Α", παράγρ.5

9. Ολοκληρωμένη Υποστήριξη ΔΜ (ILS)¹⁵

a. Στον Κανονισμό DoD 5000.39 "Acquisition and Management of Integrated Logistics Support" του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας των ΗΠΑ το ILS ορίζεται σαν "η πειθαρχημένη, ολοκληρωμένη και επαναλαμβανόμενη προσέγγιση των τεχνικών και διοικητικών δραστηριοτήτων" που είναι απαραίτητα για :

(1) Να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό του συστήματος οι απαιτήσεις ολοκληρωμένης υποστήριξης.

(2) Να αναπτυχθούν οι απαιτήσεις και τα κριτήρια υποστήριξης, τα οποία είναι άμεσα συσχετισμένα με τους στόχους μεγιστοποίησης της αποτελεσματικότητας και της επιχειρησιακής ετοιμότητας του συστήματος.

(3) Να αποκτηθεί η απαιτούμενη υποστήριξη.

(4) Να καθορισθούν και να βελτιστοποιηθούν οι απαιτήσεις σε όλα τα στοιχεία του συστήματος και σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του.

β. Όλα τα παραπάνω πιο απλά και με τη χρονολογική σειρά που εκδηλώνονται μπορούν να εκφρασθούν σαν καθορισμός, σχεδιασμός, απόκτηση, και παροχή της Υποστήριξης ΔΜ.

γ. Οι τομείς υποστήριξης ΔΜ που καλύπτει ένα πρόγραμμα ILS είναι:

(1) Σχεδιασμός Συντήρησης: Επιδιώκεται η σωστή και προγραμματισμένη συντήρηση και οι επισκευές του συστήματος, προκειμένου αυτό να βρίσκεται πάντα σε καλή κατάσταση και σε

15. Βλ. και ορισμό στο παράρτημα "A", παράγραφο 9 και Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998. Στο Κεφάλαιο "E" παρακάτω, αναφέρονται τα περιεχόμενα της Ολοκληρωμένης Υποστήριξης ΔΜ - ILS.

επιχειρησιακή ετοιμότητα, ώστε να μεγιστοποιείται η αποδοτικότητα και ο ωφέλιμος χρόνος ζωής του.

(2) Υποστήριξη Εφοδιασμού: Εξασφαλίζονται τα αναγκαία και διαθέσιμα στη σωστή ποσότητα, ποιότητα, τόπο και χρόνο, ανταλλακτικά, ώστε να επιτυγχάνεται μια απρόσκοπη συντήρηση.

(3) Υποστήριξη Εξοπλισμού Δοκιμών: Επιδιώκονται τα απαραίτητα μέσα και συσκευές ελέγχου και συντήρησης του οπλικού συστήματος.

(4) Διαχείριση Συσκευασίας Αποθήκευσης και Μεταφοράς: Διάθεση και πλήρης αξιοποίηση όλων των απαραίτητων μέσων συσκευασίας, αποθήκευσης και μεταφοράς του κυρίως συστήματος και των υποσυστημάτων που το αποτελούν, καθώς και όλων των απαραίτητων για την υποστήριξή του μέσων.

(5) Προσωπικό και Εκπαίδευση: Καθορισμός των αναγκών σε ότι αφορά το απαραίτητο ποσοτικά και ποιοτικά αλλά και κατάλληλα εκπαιδευμένο (με τον καθορισμό των απαιτήσεων για εκπαίδευση) προσωπικό για την ορθή και απρόσκοπη λειτουργία και συντήρηση του συστήματος.

(6) Εγκαταστάσεις: Καθορισμός των αναγκών σε ότι αφορά τις εγκαταστάσεις που είναι απαραίτητες και πρέπει να είναι διαθέσιμες προκειμένου το σύστημα να λειτουργεί και να συντηρείται στο κατάλληλο περιβάλλον.

(7) Τεχνικά Δεδομένα: Ανάπτυξη όλων των, απαραίτητων για το χειρισμό, λειτουργία και συντήρηση του συστήματος, τεχνο-εφοδιαστικών πληροφοριών στην κατάλληλη ποσότητα, ποιότητα και μορφή.

(8) Πόροι Η/Υ: Καθορισμός των απαιτήσεων υποστήριξης του συστήματος ή του προϊόντος με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών στους

τομείς λειτουργίας (π.χ. προσομοίωση με Η/Υ) και υποστήριξης (εκτίμηση απαιτούμενου ανθρώπινου δυναμικού, πρόβλεψη με τη βοήθεια Η/Υ, διαχείριση αποθήκης κ.λπ.).

δ. Το πρόγραμμα ILS συλλέγει και καταχωρεί ένα σύνολο δεδομένων τα οποία απαιτούνται για την εφ' όλου του κύκλου ζωής του συστήματος υποστήριξη ΔΜ του. Το επόμενο αλλά και το σπουδαιότερο βήμα, μετά την υποτύπωση και καταχώρηση των δεδομένων και πληροφοριών αυτών σε μηχανογραφικά αρχεία, είναι η ανάπτυξη της διαδικασίας Ανάλυσης Υποστήριξης ΔΜ (Logistics Support Analysis - LSA).

10. Ανάλυση Υποστήριξης ΔΜ (Logistics Support Analysis - LSA)¹⁶

α. Η Ανάλυση Υποστήριξης ΔΜ είναι μια επαναλαμβανόμενη αναλυτική διαδικασία με την οποία, η απαραίτητη για ένα νέο σύστημα υποστήριξη ΔΜ, αναγνωρίζεται, υπολογίζεται και αξιολογείται. Η Ανάλυση Υποστήριξης ΔΜ συνίσταται στην εφαρμογή επιλεγμένων ποσοτικών μεθόδων που στοχεύουν :

(1) Στον αρχικό καθορισμό και στην ανάπτυξη κριτηρίων διοικητικής υποστήριξης για την αξιολόγηση ενός συστήματος.

(2) Στην αξιολόγηση του συστήματος και των προσφερόμενων εναλλακτικών λύσεων, σε ότι έχει σχέση με την αποδοτικότητα και την ικανότητα υποστήριξης του (supportability).

(3) Στην πρόβλεψη και στον υπολογισμό του συνόλου των απαιτήσεων υποστήριξης του συστήματος σε πλήρη και ολοκληρωμένη μορφή (Integrated Logistic Support Elements Requirements).

16. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

(4) Στον τελικό καθορισμό της μορφής του συστήματος και της παρεχόμενης σε αυτό υποστήριξης, με τρόπο που να επιτυγχάνεται η μεγιστοποίηση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων του, με το μικρότερο δυνατό κόστος.

β. Η ανάλυση υποστήριξης ΔΜ είναι ένα αναλυτικό εργαλείο σχεδιασμού που πρέπει να τίθεται σε λειτουργία από την αρχική σύλληψη της ανάπτυξης ενός συστήματος και να σταματά με τον παροπλισμό και την εκποίησή του.

γ. Το κύριο παραγόμενο της ανάλυσης υποστήριξης ΔΜ είναι η πρόβλεψη, η αναγνώριση και ο τελικός υπολογισμός των συνθετικών στοιχείων της υποστήριξης κάθε υποσυστήματος του οπλικού συστήματος. Τα συνθετικά αυτά στοιχεία είναι το Πλάνο Συντήρησης, η Εφοδιαστική Υποστήριξη, η Επάνδρωση, η Εκπαίδευση, τα Ειδικά Μέσα και οι Συσκευές Ελέγχου και Υποστήριξης.

δ. Προκειμένου να γίνουν οι υπολογισμοί και η αξιολόγηση των στοιχείων και δεδομένων που προαναφέρθηκαν και να παραχθούν τα αποτελέσματα που προσδιορίζουν την υποστήριξη ενός συστήματος, απαραίτητη είναι η χρήση μαθηματικών, στατιστικών και μοντέλων προσομοίωσης. Μία σειρά από τέτοια μοντέλα παρουσιάζονται στον πίνακα Β-2 του παραρτήματος "B".

ε. Η προσέγγιση του προβλήματος της υποστήριξης ενός συστήματος και οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες θα στηριχτεί η διαδικασία της ανάλυσης υποστήριξης ΔΜ ποικίλει ανάλογα με τον τύπο και την πολυπλοκότητα του συστήματος, τη φάση του κύκλου ζωής στην οποία αυτό βρίσκεται και την οργανωτική δομή που ακολουθείται για την επίτευξη του στόχου. Παρακάτω γίνεται μία σύντομη και γενική προσέγγιση της διαδικασίας ανάλυσης υποστήριξης ΔΜ.

στ. Τα βασικά στάδια στην διαδικασία ανάλυσης υποστήριξης ΔΜ είναι τα παρακάτω¹⁷ :

(1) Ορισμός του προβλήματος : το πρώτο βήμα έχει σχέση με τη διευκρίνιση των αντικειμενικών στόχων, τον ορισμό των εκδοχών που θα ληφθούν υπόψη και των ορίων του προβλήματος, ώστε αυτό να μελετηθεί συστηματικά και σε συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο.

(2) Αναγνώριση εφικτών εναλλακτικών λύσεων : το δεύτερο βήμα είναι η ανεύρεση πιθανών εναλλακτικών λύσεων. Κατ' αρχήν όλες οι εφικτές εναλλακτικές λύσεις πρέπει να ληφθούν υπ' όψη και από αυτές να επιλεγούν οι καταλληλότερες, που στη συνέχεια θα αναλυθούν με σκοπό να επιλεγεί η καλύτερη. Αυτονότο είναι ότι όσο πιο πολύπλοκο είναι το πρόβλημα τόσο δυσκολότερη γίνεται η ανάλυση.

(3) Επιλογή κριτηρίων αξιολόγησης : τα κριτήρια αξιολόγησης που θα χρησιμοποιηθούν στη διαδικασία αξιολόγησης μπορεί να ποικίλουν σημαντικά ανάλογα με τη μορφή και το επίπεδο πολυπλοκότητας του προβλήματος. Παράλληλα οι παράμετροι που θα χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση του συστήματος πρέπει να σχετίζονται άμεσα με το πρόβλημα. Το πλήθος των παραμέτρων και η βαρύτητα που θα δοθεί σε καθεμιά από αυτές, εξαρτάται από το βαθμό σοβαρότητας του κάθε κριτηρίου για το σύστημα.

(4) Χρήση αναλυτικών τεχνικών : το επόμενο βήμα έχει σχέση με την κυρία αναλυτική διαδικασία και αφορά τις αναλυτικές μεθόδους και τα μοντέλα (μαθηματικά, στατιστικά, επιχειρησιακής ανάλυσης κ.λπ., μηχανογραφικά ή χειρογραφικά) που θα χρησιμοποιηθούν για να γίνει η αξιολόγηση των λύσεων και ο

17. Petrus Johannes Pretorius, A Generic Approach to Integrated Logistic Support for Whole-Life Whole Systems, University of Pretoria, South-Africa.

υπολογισμός των απαιτήσεων υποστήριξης του συστήματος.

(5) Συγκέντρωση και αξιοποίηση των πληροφοριών : το ουσιαστικότερο ίσως βήμα στη διαδικασία της ανάλυσης αφορά στη συγκέντρωση των απαραίτητων και σωστών πληροφοριών δηλαδή των επιχειρησιακών απαιτήσεων, της επιθυμητής φιλοσοφίας συντήρησης, των σχεδιαστικών χαρακτηριστικών, του πλάνου παραγωγής, της επιθυμητής υποστήριξης κ.λπ., στις οποίες θα βασιστεί η ανάλυση. Οι σωστές πληροφορίες πρέπει να συγκεντρωθούν, στην κατάλληλη μορφή και σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Πηγές στις οποίες θα αναζητηθούν οι πληροφορίες είναι οι υπάρχουσες τράπεζες πληροφοριών με ιστορικά δεδομένα, οι εκτιμώμενοι συσχετισμοί μεταξύ των παραμέτρων που χαρακτηρίζουν το σύστημα ή παρόμοια με αυτά συστήματα, τα δεδομένα από το σχεδιασμό του συστήματος, τις αρχικές προδιαγραφές του, τις παραμέτρους ποιότητας που το χαρακτηρίζουν κ.λπ.

(6) Η Αναλυτική Διαδικασία της Ανάλυσης Υποστήριξης ΔΜ : Συνίσταται στη χρήση συγκεκριμένων μεθόδων και στην εφαρμογή συγκεκριμένων μοντέλων, τα οποία με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες παρέχουν συγκεκριμένα αποτελέσματα σε ότι αφορά την αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων και τον υπολογισμό των απαιτήσεων υποστήριξης του συστήματος, μέσα σε συγκεκριμένο περιβάλλον επιχειρησιακής δράσης. Οι τομείς ανάλυσης αφορούν στον καθορισμό της διάταξης του συστήματος (η οποία πρέπει να καλύπτει τις συγκεκριμένες επιχειρησιακές ανάγκες και να υποστηρίζεται πλήρως και οικονομικά), στον υπολογισμό του κόστους κύκλου ζωής του συστήματος με την ανάπτυξη των υποδομών μείωσης του κόστους και στον υπολογισμό των στοιχείων υποστήριξης του συστήματος κατά ολοκληρωμένο και αλληλοσχετιζόμενο τρόπο.

(7) Αποτελέσματα της ανάλυσης: μετά την ολοκλήρωση πρέπει να ακολουθήσει η διαδικασία συγκέντρωσης των αποτελεσμάτων σε μηχανογραφικά αρχεία για παραπέρα χρήση και εκμετάλλευση. Τα κύρια στοιχεία των μηχανογραφικών αυτών αρχείων είναι οι στόχοι και τα επίπεδα συντήρησης του συστήματος, η εφοδιαστική υποστήριξή του, ο εξοπλισμός σε μέσα και συσκευές ελέγχου και υποστήριξή του, το απαιτούμενο προσωπικό και η εκπαίδευσή του, η συνεχής τεχνική πληροφόρηση (π.χ. διαδικασία συνεχούς ενημέρωσης του τεχνικού προσωπικού επί των βλαβών του συστήματος), οι εγκαταστάσεις και υποδομές, τα μέσα μεταφοράς και διακίνησης του υλικού, η μηχανογραφική του υποστήριξη και τέλος το σύνολο των παραμέτρων που χαρακτηρίζουν το σύστημα (π.χ. τεχνικά χαρακτηριστικά, περιορισμοί, δυνατότητες, κ.λπ.).

ζ. Το ουσιαστικό και κύριο αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται με τη διαδικασία της ανάλυσης υποστήριξης ΔΜ είναι να καθοριστεί πλήρως και σαφώς η απαιτούμενη για κάθε σύστημα υποστήριξη, προκειμένου στη συνέχεια να αναληφθεί σειρά ενεργειών απόκτησής της, με τη σιγουριά ότι, τα χρήματα διατίθενται για την απόκτηση των πραγματικά αναγκαίων σε ποσότητα και ποιότητα. Κατά συνέπεια ο χρήστης του κάθε οπλικού συστήματος έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει, εκτός από την επιχειρησιακή απαίτηση και την ανάγκη για την οποίαν κατασκεύασε / προμηθεύτηκε το οπλικό σύστημα και τον τρόπο με τον οποίο θα το υποστηρίξει και να το συντηρήσει. Έτσι, ο χρήστης, είναι έτοιμος και βέβαιος για να προμηθευτεί το υλικό υποστήριξης που πραγματικά του χρειάζεται, να διαθέσει το κατάλληλο σε γνώσεις και αριθμό προσωπικό, αφού πρώτα του παράσχει την απαιτούμενη εκπαίδευση, να αναπτύξει τις αμυντικές εγκαταστάσεις και τα έργα υποδομής, στις οποίες θα αποθηκευτεί και συντηρηθεί το οπλικό σύστημα και το υλικό του, ανάλογα με τη χρήση και την

τεχνολογία που το διέπει¹⁸.

η. Οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας σαν ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες για την άμυνα της χώρας, πρέπει να έχουν αποφασιστική παρουσία στο χώρο. Μία μέθοδος για να το επιτύχουν είναι η απόκτηση νέων υψηλής τεχνολογίας οπλικών συστημάτων. Ένας άλλος τρόπος είναι η απόκτηση μεγάλου αριθμού οπλικών συστημάτων. Και οι δύο αυτές μέθοδοι μέχρι τώρα έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές. Παρά ταύτα η αναζήτηση μιας μεθόδου που να βελτιώνει την παρουσία των ΕΔ, αξιοποιώντας στο μέγιστο το διατιθέμενο δυναμικό και μάλιστα στη σημερινή εποχή της στενότητας των οικονομικών πόρων και της περικοπής των κονδυλίων του κρατικού προϋπολογισμού, πρέπει να αποτελέσει μία τρίτη λύση. Αν οι ΕΔ μπορέσουν να αυξήσουν την επιχειρησιακή τους ετοιμότητα, χωρίς να αυξήσουν το κόστος υποστήριξης των συστημάτων που κατέχουν, βελτιώνοντας και προγραμματίζοντας πιο σωστά την παρεχόμενη σε αυτά υποστήριξη, τότε σίγουρα θα έχουν προάγει την παρουσία τους στην Εθνική Άμυνα. Τα λόγια του Τόμας Μόρις, Υφυπουργού Αμύνας των ΗΠΑ του 1968, αιτιολογώντας την αναγκαιότητα χρηματοδότησης της ΔΜ, δίνουν μία γεύση από τη σπουδαιότητα με την οποίαν η ΔΜ θα πρέπει να αντιμετωπίζεται : "Η ΔΜ είναι ένα από τα περισσότερο πολύπλοκα, και με τη μικρότερη πιθανότητα να κατανοηθούν πεδία της Διοικητικής κατά την προμήθεια οπλικών συστημάτων στο Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ. Έχω ακούσει τα σπουδαιότερα επιχειρήματα, ότι τα χρήματα που δίνονται για την ολοκληρωμένη υποστήριξη ΔΜ πρέπει να διαφοροποιηθούν, να μειωθούν ή ακόμη και να περικοπούν τελείως και οπωσδήποτε η ολοκληρωμένη υποστήριξη ΔΜ να είναι το τελευταίο που θα πρέπει να χρηματοδοτείται κάθε φορά. Είναι

18. Ίσως τα παραπάνω, με μία πρώτη ματιά, να φαίνονται μακρινά και θεωρητικά για την ελληνική πραγματικότητα. Πλην όμως, "η θεωρία είναι το μέσον που θα ξεριζώσει τα αγριόχορτα που φύτεψε παντού το λάθος", όπως είπε ο Κλάουζεβιτς.

προφανές, ότι όλα αυτά, είναι αφελή και βαρύγδουπες ανοησίες. Εγώ εκείνο που θα πρέπει να πω είναι ότι οποιοσδήποτε στρατιωτικός φορέας ή οργανισμός μειώνει τη χρηματοδότηση που απαιτείται για τη διοικητική μέριμνα ενός προγράμματος, έχει χρηματοδοτήσει το πρόγραμμα αναποτελεσματικά και ανεπαρκώς. Και κάτι τέτοιο θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη πολύ σοβαρά¹⁹.

11. Διαχείριση Ολικής Ποιότητας

Η Διαχείριση Ολικής Ποιότητάς του (TQM) του συστήματος αποτελεί ένα σύνολο διαδικασιών ενθυλακωμένων στις διαδικασίες των ILS και LSA για την παραγωγή ενός ποιοτικά βέλτιστου συστήματος²⁰. Η έννοια της TQM αποτελεί ξεχωριστό επιστημονικό πεδίο, ξεφεύγει από τον σκοπό της μελέτης αυτής και για το λόγο αυτό δεν θα επεκταθούμε περισσότερο. Όμως, πρέπει να σημειωθεί ότι αποτελεί σημαντικό παράγοντα της επιτυχίας της υποστήριξης ΔΜ των Οπλικών Συστημάτων.

12. Συμπεράσματα

Ένα οπλικό σύστημα "γεννάται" (συλλαμβάνεται ως ιδέα από κάποια πολεμική ανάγκη, προδιαγράφεται, σχεδιάζεται και κατασκευάζεται με βάση κάποια τεχνικά πρότυπα), "ζει" (λειτουργεί, διεξάγεται ο χειρισμός του απόν χρήστη - μαχητή) και "πεθαίνει" (παροπλίζεται αφού πλέον κάποιο άλλο οπλικό σύστημα το ξεπέρασε τεχνολογικά). Κατά τη διάρκεια αυτού του κύκλου ζωής του οπλικού συστήματος η υποστήριξη ΔΜ του είναι βασική προϋπόθεση για την ύπαρξή του, ακόμα και ως ιδέας. Η υποστήριξη ΔΜ πρέπει να είναι ενταγμένη σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής του συστήματος, ώστε η παροχή υπηρεσιών συντήρησης να είναι συνεχής και αποτελεσματική. Αυτό επιτυγχάνεται με την συνεχή συνεργασία με τον κατασκευαστικό

19. JP4-0, Doctrine for Logistic Support of Joint Operations (JP4-01, JP4-07, JP4-08, JP4-09).

20. Βλ. ορισμό στο παράτημα "Α", παράγρ. 23

οίκο (αναπτυσσόμενου ενός συστήματος ILS) και την υιοθέτηση βιομηχανικών διεργασιών όπως της Ανάλυσης Υποστήριξης ΔΜ (LSA) και της Διαχείρισης Ολικής Ποιότητας (TQM).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Γ" - Το υψηλό κόστος και η τεχνική πολυπλοκότητα των σύγχρονων οπλικών συστημάτων

13. Δύο κεφαλαιώδους σημασίας έννοιες της ΔΜ είναι ο προγραμματισμός και η πρόβλεψη. Στις ΕΔ προβλέπουμε τις ανάγκες σε υποστήριξη ΔΜ των οπλικών συστημάτων και προγραμματίζουμε τις ενέργειες μας ώστε να ικανοποιήσουμε αυτές τις ανάγκες. Οι δύο αυτές έννοιες υλοποιούνται με την διεργασία της "Ανάλυσης Υποστήριξης ΔΜ" (Logistics Support Analysis) η οποία επεξηγήθηκε παραπάνω. Εξάλλου, ο προγραμματισμός και η πρόβλεψη για την ικανοποίηση των αναγκών λειτουργίας και χρήσης των οπλικών συστημάτων απαιτούν ιδιαίτερες υποδομές και κόστη που οφείλονται κυρίως στην υψηλή τεχνολογία που χρησιμοποιείται, αυξάνοντας δραματικά το κόστος κατασκευής και απόκτησής τους. Πριν αναλύσουμε αυτές τις ανάγκες σε υποστήριξη ΔΜ, υπό το πρίσμα της "Ολοκληρωμένης Υποστήριξης ΔΜ", είναι σκόπιμο να παραθέσουμε στις επόμενες παραγράφους όλους εκείνους τους παράγοντες που επηρεάζουν το τελικό υψηλό κόστος απόκτησης των σύγχρονων οπλικών συστημάτων, το οποίο προκύπτει από την τεχνική τους πολυπλοκότητα.

14. Παράγοντες Αξιοπιστίας και Συντηρησιμότητας²¹

a. **Αξιοπιστία (Reliability - R)²²**: Είναι η πιθανότητα με την οποία ένα σύστημα θα αποδίδει με αποτελεσματικό τρόπο για μια δεδομένη χρονική περίοδο, όταν χρησιμοποιείται κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες λειτουργίας. Στον

21. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

22. Ομοίως.

ορισμό αυτό εμπειρέχονται τα παρακάτω βασικά στοιχεία, τα οποία είναι εξαιρετικά σημαντικά και παίζουν κύριο ρόλο στον καθορισμό της αξιοπιστίας ενός συστήματος / προϊόντος :

(1) Πιθανότητα : είναι το πρώτο στοιχείο της αξιοπιστίας ενός συστήματος και ορίζεται ως η ποσοτικοποιημένη έκφραση η οποία αναπαριστά ένα κλάσμα ή ποσοστό επί τοις εκατό, του αριθμού των επιτυχημένων επαναλήψεων ενός γεγονότος που λαμβάνουν χώρα προς τον συνολικό αριθμό των προσπαθειών για την δημιουργία του γεγονότος αυτού. Π.χ. η πιθανότητα επιβίωσης ενός αντικειμένου για 80 ώρες είναι 0,75 (ή 75%) δείχνει ότι η πιθανότητα του γεγονότος το αντικείμενο αυτό να λειτουργήσει κανονικά για τουλάχιστον 80 ώρες, είναι 75 φορές στις 100 προσπάθειες. Η θεωρία των πιθανοτήτων εδώ έχει πολλές εφαρμογές.

(2) Ικανοποιητική Απόδοση : είναι το δεύτερο στοιχείο της αξιοπιστίας και ορίζεται ως το σύνολο των ειδικών κριτηρίων που πρέπει να καθοριστούν προκειμένου να περιγραφεί τι θεωρείται ως ένα αξιόπιστο σύστημα. Τα κριτήρια αυτά απαιτούν ένα συνδυασμό από ποσοτικές και ποιοτικές παραμέτρους που να περιγράφουν τις λειτουργίες του συστήματος. Αυτές οι παράμετροι περιέχονται συνήθως στις προδιαγραφές του συστήματος.

(3) Χρόνος : είναι το τρίτο στοιχείο της αξιοπιστίας ενός συστήματος και ίσως το πιο σημαντικό αφού αναπαριστά ένα μέτρο για την απόδοση του συστήματος. Η παράμετρος χρόνος είναι αναγκαία στον υπολογισμό της πιθανότητας εκπλήρωσης μιας αποστολής ή μιας λειτουργίας που έχει προγραμματισθεί. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποκτά η πρόβλεψη της πιθανότητας επιβίωσης ενός αντικειμένου (χωρίς αστοχία) για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Επίσης, η αξιοπιστία είναι συνδεδεμένη με τους όρους Μέσος Χρόνος

Αστοχίας (Mean Time To Failure - MTTF) ή Μέσος Χρόνος Συντήρησης (Mean Time Between Maintenance - MTBM) και έτσι ο παράγων χρόνος είναι θεσμικός για την εκτίμηση της αξιοπιστίας ενός συστήματος.

(4) Συνθήκες Λειτουργίας : είναι το τέταρτο στοιχείο της αξιοπιστίας ενός συστήματος. Οι συνθήκες λειτουργίας ενός συστήματος απαρτίζονται από περιβαλλοντικούς παράγοντες όπως η γεωγραφική τοποθεσία μέσα στην οποία αναμένεται να λειτουργήσει το σύστημα, το πώς θα λειτουργήσει μέσα σ' αυτή, το πώς θα μεταφερθεί μέσα σ' αυτή, οι κύκλοι θερμοκρασιών, η υγρασία, οι κραδασμοί, κ.λπ. Αυτοί οι παράγοντες δεν πρέπει να καθορίζουν μόνο τις συνθήκες λειτουργίας του συστήματος μέσα σε ένα δεδομένο χρονικό διάστημα αλλά και να προσδιορίζουν τις συνθήκες αποθήκευσης και μεταφοράς από μια τοποθεσία σε άλλη. Η εμπειρία έχει αποδείξει ότι η μεταφορά, ο χειρισμός και η αποθήκευση του υλικού είναι περισσότερο σημαντικοί παράγοντες σε σχέση με τις συνθήκες λειτουργίας κατά την επιχειρησιακή λειτουργία του συστήματος.

β. Συντηρησιμότητα (Maintainability -M)²³: Όπως η αξιοπιστία έτσι και η συντηρησιμότητα είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό του σχεδιασμού ενός συστήματος ή προϊόντος, επηρεάζοντας το κόστος λειτουργίας του. Αναφέρεται στην ευκολία, ακρίβεια, ασφάλεια και οικονομία κατά την λειτουργία των ενεργειών συντηρησης του συστήματος. Ένα σύστημα θα πρέπει να σχεδιάζεται με τέτοιον τρόπο ώστε να μπορεί να συντηρείται χωρίς σπάταλη χρόνου, χρήματος και άλλων πόρων (π.χ. προσωπικού, υλικού, εγκαταστάσεων, εξοπλισμού δοκιμών, κ.λπ.) και χωρίς να επηρεάζει αποφασιστικά την αποστολή του συστήματος. Η συντηρησιμότητα (ή δείκτης συντηρησης) προσδιορίζει τη δυνατότητα ενός αντικειμένου να μπορεί να συντηρηθεί, ενώ

23. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

η συντήρηση περιλαμβάνει μία σειρά από ενέργειες οι οποίες πρέπει να λάβουν χώρα προκειμένου να επαναφέρουν ή διατηρήσουν το αντικείμενο σε κατάσταση αποδοτικής λειτουργίας. Η συντηρησιμότητα είναι μία παράμετρος σχεδίασης. Η συντήρηση είναι το αποτέλεσμα της σχεδίασης. Η συντηρησιμότητα μπορεί επίσης να οριστεί ως ένα χαρακτηριστικό της σχεδίασης το οποίο εκφράζεται με όρους παραγόντων συχνότητας συντήρησης, χρονικών σημείων συντήρησης (π.χ. χρόνος που πέρασε από την τελευταία συντήρηση του αντικείμενου και εργατώρες που απαιτήθηκαν γι' αυτήν) και κόστους συντήρησης. Αυτοί οι όροι είναι κυρίαρχοι στον καθορισμό της βάσης συντήρησης ενός συστήματος. Η συντηρησιμότητα ως ένα βασικό χαρακτηριστικό της σχεδίασης ενός συστήματος, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τα αρχικά στάδια της ανάπτυξης ενός συστήματος και οι δραστηριότητές της πρέπει να εφαρμόζονται καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του συστήματος. Επίσης η συντηρησιμότητα απαιτεί τη θεώρηση πολλών διαφορετικών τεχνικών παραγόντων που περιλαμβάνονται στη σχεδίαση του όλου συστήματος και αποτελούν μέτρα για την αξιολόγηση της συντήρησής του.

γ. Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε τη σημαντικότητα της συντηρησιμότητας και της αξιοπιστίας των οπλικών συστημάτων ως τεχνοοικονομικών παραγόντων του κύκλου ζωής τους. Συμβάλλουν στην πολυπλοκότητά τους κατά ένα σημαντικό ποσοστό, αλλά η τεχνολογία των Η/Υ σήμερα διευκολύνει τον περιορισμό επιπλέον ακριβών πόρων.

15. Παράγοντες Εφοδιασμού, Μεταφοράς, Συσκευασίας και Χειρισμού²⁴

Ο Εφοδιασμός ενός οπλικού συστήματος περιλαμβάνει το σύνολο των υπηρεσιών, υλικών και προσωπικού που

24. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

απαιτούνται για την συνεχή τροφοδότηση του οπλικού συστήματος στα απαραίτητα εκείνα συστατικά για την απρόσκοπτη λειτουργία του. Ο παράγων μεταφορά αναφέρεται τόσο στην μεταφορά από την βάση στο πεδίο της μάχης, όσο και στην μεταφορά από ένα σημείο της περιοχής των επιχειρήσεων σε κάποιο άλλο. Δύο προσεγγίσεις διαφορετικές, που απαιτούν διαφορετικά μέσα, προσωπικό και υπηρεσίες. Η συσκευασία και ο χειρισμός αποτελούν δύο παράγοντες λειτουργίας της υποστήριξης ΔΜ που απαιτούν ιδιαίτερη εκπαίδευση του προσωπικού χειρισμού και ΔΜ, ειδικό εξοπλισμό συσκευασίας και χειρισμού του και ειδικές διαδικασίες που με τη σειρά τους απαιτούν εκπαίδευση του προσωπικού. Διακρίνουμε λοιπόν μια επιπλέον περιπλοκότητα στον όλο χειρισμό των οπλικών συστημάτων μέσα από τις υπηρεσίες εφοδιασμού, μεταφοράς, συσκευασίας και χειρισμού τους που αυξάνουν το κόστος του κύκλου ζωής τους.

16. Παράγοντες Δοκιμών και Υποστήριξης Λειτουργίας των Οπλικών Συστημάτων

Η δοκιμή ενός οπλικού συστήματος κατά την παραγωγή του, τη συντήρησή του ή την μετασκευή του είναι προϋπόθεση της ποιοτικής εκτίμησης της μελλοντικής λειτουργίας του. Απαιτεί ειδικές εγκαταστάσεις δοκιμών, εξοπλισμό μετρήσεων, εξειδικευμένο προσωπικό δοκιμών και υπηρεσίες στατιστικών δεδομένων που αξιολογούν την ποιότητα του συστήματος. Η υποστήριξη λειτουργίας του συστήματος περιλαμβάνει το απαραίτητο προσωπικό συντήρησης, μεταφοράς, επισκευής, μετασκευής, δοκιμής και τελικής ποιοτικής αξιολόγησης του συστήματος. Αποτελεί ειδική διεργασία η οποία περιλαμβάνει πληθώρα δραστηριοτήτων οι οποίες εμπεριέχουν και τον παράγοντα "κίνδυνο". Οι παράγοντες "Δοκιμή και Υποστήριξη Λειτουργίας" συμβάλλουν αποφασιστικά στην

23. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

πολυπλοκότητα και στην αύξηση του κόστους κύκλου ζωής του συστήματος.

17. Οργάνωση και Υποδομή²⁵

Ο κύκλος ζωής ενός οπλικού συστήματος προϋποθέτει μια συγκεκριμένη οργάνωση και υποδομή - εγκαταστάσεις, προσωπικό, υπηρεσίες, εξοπλισμό και μέσα - η οποία είναι χαρακτηριστική για το είδος του οπλικού συστήματος και διαφορετική κάθε φορά από σύστημα σε σύστημα. Η ποικιλία στην οργάνωση και υποδομή της υποστήριξης ΔΜ ενός οπλικού συστήματος, το καθιστά δαπανηρό και πολύπλοκο. Ιδιαίτερα όταν αναφερόμαστε σε διαφορετικά οπλικά συστήματα, η ποικιλία αυτή, προσθέτει ακόμα περισσότερες ανάγκες.

18. Λογισμικό, Τεχνικά Δεδομένα και Πληροφοριακά Συστήματα²⁶

Επειδή τα σύγχρονα συστήματα αποτελούνται από πολύπλοκα, υψηλής τεχνολογίας συστατικά μέρη, αυτό έχει σαν συνέπεια την δημιουργία ενός μεγάλου όγκου ποικιλόμορφων και πολύπλοκων πληροφοριών. Για την επεξεργασία, την αξιοποίηση και την εκμετάλλευση των παραπάνω πληροφοριών (η χρήση των οποίων συμβάλλει στην απρόσκοπτη λειτουργία και υποστήριξη ΔΜ των οπλικών συστημάτων) αποτελούνται Η/Υ και η ανάπτυξη διαχειριστικών πληροφοριακών συστημάτων (Management Information System - MIS) που αφορούν στην υποστήριξη ΔΜ. Ένα τέτοιο σύστημα έχει αναπτυχθεί στο πολεμικό ναυτικό των ΗΠΑ με τίτλο "Ship Configuration & Logistics Support Information System - SCLSiS". Το είδος των προς επεξεργασία πληροφοριών καθορίζουν τη δομή ενός τέτοιου συστήματος. Με αυτό το δεδομένο ένα σύστημα MIS, στον τομέα της διαχείρισης διάταξης (configuration) και ΔΜ, μπορεί να έχει διαθέτει αρχεία με πληροφορίες

25. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

26. Ομοίως.

σχετικές με τη διάταξη (configuration) των συστημάτων, αρχεία με πληροφορίες σχετικές με την ΔΜ που χαρακτηρίζουν και επηρεάζουν τα συστήματα, όπως η απαιτούμενη αξιοπιστία (reliability), η διαθεσιμότητα (availability), η συντηρησιμότητα (maintainability) κ.λπ., καθώς και οι παράμετροι της ακολουθούμενης φιλοσοφίας συντήρησης (maintenance concept), εφοδιαστικής υποστήριξης (supply support concept), επάνδρωσης (manning concept) κ.λπ. Τέλος μια άλλη μορφή αρχείων που συναντάται είναι αυτά με πληροφορίες σχετικές με τις απαιτήσεις του χρήστη που πρέπει να ικανοποιεί το σύστημα μέσα σε συγκεκριμένο περιβάλλον επιχειρησιακής δράσης (operation cycle model).

19. Παράγοντες Διαθεσιμότητας²⁷

Η διαθεσιμότητα ενός οπλικού συστήματος εξαρτάται από την κατάσταση συντήρησής του, το διατιθέμενο κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό χειρισμού του και την ύπαρξη υπηρεσιών, μέσων και προσωπικού υποστήριξης ΔΜ του. Οι παράγοντες διαθεσιμότητας είναι δυνατόν να καταχωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα σε κάποια ηλεκτρονική βάση δεδομένων - πληροφοριακό σύστημα βασισμένο σε Η/Υ - για την υποβοήθηση της οργάνωσης και των υποδομών λειτουργίας των οπλικών συστημάτων. Αυτό προϋποθέτει επιπλέον προσωπικό και μέσα, αυξάνοντας την πολυπλοκότητα και το κόστος κύκλου ζωής του συστήματος.

20. Οικονομικοί Παράγοντες²⁸

Ο προϋπολογισμός του κράτους, το ΕΜΠΑΕ, οικονομικοί περιορισμοί που θέτουν οι αρμόδιοι φορείς οικονομικής πρόβλεψης, αποτελούν ορισμένους από τους παράγοντες που επηρεάζουν αποφασιστικά την λειτουργία ενός οπλικού συστήματος. Οι

27. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

28. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998.

οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν τους τρόπους ανεύρεσης πόρων για την συνεχή υποστήριξη του συστήματος προσθέτοντας στην πολυπλοκότητα και στο συνολικό κόστος του κύκλου ζωής του.

21. Παράγοντες Αποτελεσματικότητας και Εκπαίδευσης²⁹

Για να καθίσταται ένα οπλικό σύστημα αποτελεσματικό πρέπει να είναι σε θέση να εκπληρώνει την αποστολή για την οποία κατασκεύαστηκε. Δηλαδή να μπορεί ο μαχητής να φέρει σε πέρας τη αποστολή του με κάθε επιτυχία. Η αποτελεσματικότητα ενός οπλικού συστήματος εξαρτάται από την δυνατότητα παροχής συνεχούς υποστήριξης ΔΜ και την κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού χειρισμού και ΔΜ, ώστε κάθε στιγμή μέσα στο πεδίο της μάχης να μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση βλαβών, μειώνοντας έτσι τον χρόνο μη λειτουργίας ή αστοχίας του συστήματος. Από τα παραπάνω διαφαίνεται ακόμα μια φορά ότι το οπλικό σύστημα απαιτεί ιδιαίτερα πολύπλοκες υπηρεσίες που κοστίζουν σε πόρους, τόσο υλικούς, όσο και ανθρώπινους³⁰.

22. Συμπεράσματα

Οι παράγοντες που αναφέραμε παραπάνω συμβάλλουν στην αύξηση του υψηλού κόστους και της τεχνικής πολυπλοκότητας των σύγχρονων οπλικών συστημάτων. Προσπάθειες για τη μείωσή τους γίνονται μέσα από την έρευνα στον τομέα της υποστήριξης ΔΜ (Defense Logistics Support Sector). Η σύγχρονη υποστήριξη ΔΜ προσεγγίζει όλους τους παραπάνω παράγοντες ολιστικά και δίνει λύσεις οι οποίες αφενός μειώνουν το κόστος του κύκλου ζωής των οπλικών συστημάτων,

29. Ομοίως.

30. Στα συμπεράσματα αυτά καταλήγουν και οι μελέτες του IAA, "Αμυντική Ναυπηγική Βιομηχανία, Παρούσα Κατάσταση - Μελλοντικές Προοπτικές" του 2003 και "Οι Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Βιομηχανίας" του 2003, όπως και η μελέτη του ΥΕΘΑ, ΓΓΟΣΑΕ, "Οι Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας" του 2003.

αφετέρου εξοικονομεί πόρους για μια εύρυθμη λειτουργία και υποστήριξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Δ" - Ανάγκες σε υποστήριξη ΔΜ των οπλικών συστημάτων στη διάρκεια του κύκλου ζωής τους

23. Με βάση τους παραπάνω παράγοντες που επηρεάζουν το τελικό υψηλό κόστος απόκτησης, λειτουργίας και συντήρησης των σύγχρονων οπλικών συστημάτων, μπορούμε να διακρίνουμε τις ανάγκες που συχνότερα εμφανίζονται κατά την υποστήριξη ΔΜ τους.

24. Υποστήριξη Οπλικών Συστημάτων

Η υποστήριξη των οπλικών συστημάτων αναφέρεται στην εξασφάλιση όλων των απαιτούμενων μέσων (υλικών, ανθρωπίνου δυναμικού, εγκαταστάσεων κ.λπ.) και υπηρεσιών, προκειμένου το σύστημα να χρησιμοποιηθεί κατάλληλα από τον τελικό χρήστη (τον μαχητή), για την επίτευξη του έργου του (της αποστολής του).

25. Ολική Διαχείριση Παραγωγής

Η ολική διαχείριση παραγωγής αποτελεί έννοια ταυτόσημη με την Διαχείριση Ολικής Ποιότητας (TQM) η οποία αναλύεται στο παράρτημα "Α", παράγραφος 23.

26. Συλλογή Δεδομένων, Ανάλυση και Αποτίμηση Συστήματος

Αναφέρεται στον Προσδιορισμό Απαιτήσεων ΔΜ Συστήματος (Acquisition Logistics), στον Συνεχή Προσδιορισμό Απαιτήσεων και Υποστήριξη Κύκλου Ζωής Συστήματος (Continuous Acquisition and Life-Cycle Support - CALS), στην Κατάσταση Απογραφής Διάταξης Συστήματος (Configuration Status Accounting), στον Έλεγχο Μεταβολών Διάταξης Συστήματος (Configuration Changes Control), στον Συνολικό Έλεγχος Διάταξης Συστήματος

(Configuration Audits) τα οποία αναλύονται στο παράρτημα "A"³¹.

27. Αποτίμηση των Στοιχείων Υποστήριξης ΔΜ

Αναφέρεται στην εκτίμηση του Κόστους Κύκλου Ζωής του οπλικού συστήματος (Life Cycle Cost - LCC) και συνήθως εκφράζεται τελικά με την Αποτελεσματικότητα Κόστους (Cost Effectiveness). Οι όροι αναλύονται στο παράρτημα "A"³².

28. Ανακατασκευή - Μετασκευή Συστήματος

Η ανακατασκευή - μετασκευή ενός οπλικού συστήματος προσδίδουν μια ιδιαίτερη πολυπλοκότητα στα θέματα υποστήριξης ΔΜ, γιατί ουσιαστικά μεταβάλλουν τον κύκλο ζωής του, δημιουργώντας ένα χρονικό σημείο ορόσημο για την συνέχιση της λειτουργίας του, μεταβάλλοντας ταυτόχρονα όλους τους παραπάνω παράγοντες αναγκών σε υποστήριξη ΔΜ.

29. Συμπεράσματα

Οι ανάγκες σε υποστήριξη ΔΜ των οπλικών συστημάτων αποτελούν "το κομμάτι του παγόβουνου που κρύβεται κάτω από την επιφάνεια του ωκεανού"³³. Η σημερινή εξέλιξη των πληροφοριακών συστημάτων και της επιστήμης των Η/Υ αμβλύνουν τα ανακυπτόμενα προβλήματα και δυσκολίες, αλλά δεν παύουν να κοστίζουν πολύ. Επειδή συνήθως το κόστος που προκύπτει από τις ανάγκες υποστήριξης ΔΜ των οπλικών συστημάτων μεταφράζεται σε μεταφορά know-how, know-why και (ίσως) εξάρτηση από ξένους κατασκευαστικούς οίκους, θα λέγαμε ότι η συνεισφορά ενός ολοκληρωμένου συστήματος ΔΜ (ILS, όπως το ορίσαμε στο κεφάλαιο "B") είναι καταλυτική, γιατί αυτά τα know-how, know-

31. Παράγραφοι 11, 13, 26, 27 και 28 αντίστοιχα.

32. Παράγραφοι 5 έως 7.

33. Βλ. και παράρτημα "Γ", σχεδιάγραμμα "Γ-5".

why γίνονται απόκτημα της χώρας μας και έτσι η εξάρτηση από το εξωτερικό, ακόμα και αν δεν μηδενίζεται, περιορίζεται σημαντικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Ε" - Απαιτούμενες υποδομές οπλικών συστημάτων για αποτελεσματική υποστήριξη ΔΜ

30. Όπως αναφέραμε παραπάνω ένα οπλικό σύστημα για να συντηρηθεί απαιτεί ειδικό προσωπικό, εξοπλισμό και ιδιαίτερες διαδικασίες. Όλες αυτές οι απαιτήσεις αποτελούν τις επιμέρους συνιστώσες μια βασικής συνισταμένης απαίτησης : των απαραίτητων υποδομών για την αποτελεσματική υποστήριξη των οπλικών συστημάτων. Οι υποδομές δεν αναφέρονται μόνο στις εγκαταστάσεις και στον ανθρώπινο παράγοντα, αλλά και στις διεργασίες που απαιτούνται για να υλοποιηθεί η συντήρηση και η απρόσκοπη λειτουργία των οπλικών συστημάτων.

31. Περιεχόμενα της Ολοκληρωμένης Υποστήριξης ΔΜ (ILS)

Στο Κεφάλαιο "Β" παραπάνω, περιγράφτηκε τι καλύπτει και που αναφέρεται η Ολοκληρωμένη Υποστήριξη ΔΜ (ILS). Τελικά μια Ολοκληρωμένη Υποστήριξη ΔΜ περιλαμβάνει το σύνολο των απαραίτητων εκείνων δομών για να δημιουργηθεί, χρησιμοποιηθεί και αποσυρθεί ένα οπλικό σύστημα. Οι απαραίτητες υποδομές, λοιπόν, των οπλικών συστημάτων αποτελούν τα βασικά μέρη μιας ολοκληρωμένης υποστήριξης ΔΜ (ILS). Συγκεκριμένα η ILS περιλαμβάνει τα παρακάτω³⁴ :

- (1) Διαχείριση Διάταξης (Configuration Management)³⁵

34. Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998.

35. Περιγράφεται στο παράρτημα "Α", παράγραφο 24.

(2) Συντήρηση, Σχεδιασμός
Συντήρηση³⁶

(3) Εφοδιαστική Υποστήριξη: περιλαμβάνει ένα σύνολο κανόνων, μέσων και προσωπικού (στα πλαίσια της ολοκληρωμένης υποστήριξης ΔΜ - ILS) το οποίο περιγράφει γενικά τον τρόπο υποστήριξης των οπλικών συστημάτων, με ανταλλακτικά, συγκροτήματα και υποσυγκροτήματα, τα οποία απαιτούνται κατά την διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Αυτό το σύνολο διαφοροποιείται από οπλικό σύστημα σε σύστημα και το χαρακτηρίζει μονοσήμαντα. Δηλαδή δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν τρόποι εφοδιαστικής υποστήριξης για διαφορετικά είδη οπλικών συστημάτων, όπως π.χ. πλοίων και αεροσκαφών ή αρμάτων μάχης M60A3 αμερικανικής προέλευσης και αρμάτων μάχης Leopard 2 GR.

(4) Εξοπλισμός υποστήριξης Ελέγχων και Δοκιμών των συντηρούμενων οπλικών συστημάτων.

(5) Ανθρώπινο Δυναμικό και Στελέχωση των χώρων συντήρησης και γενικότερης υποστήριξης ΔΜ.

(6) Εκπαίδευση και Μέσα Εκπαίδευσης που αφορούν στην υποστήριξη ΔΜ των οπλικών συστημάτων.

(7) Εξοπλισμός και μέσα Χειρισμού, Διακίνησης και Αποθήκευσης Υλικού.

(8) Δεδομένα Υποστήριξης ΔΜ - Εγχειρίδια - Τεκμηρίωση.

(9) Υποστήριξη Πληροφορικής.

(10) Εγκαταστάσεις, Ευκολέες και Κτιριακές - Αποθηκευτικές Υποδομές.

36. Περιγράφεται στο παράρτημα "Α", παράγραφοι 14 ως 18.

32. Συμπεράσματα

Η Ολοκληρωμένη Υποστήριξη ΔΜ λαμβάνει υπόψη της όλες τις απαιτούμενες υποδομές για την συνεχή και απρόσκοπη λειτουργία των οπλικών συστημάτων και την πλήρη υποστήριξη του κύκλου ζωής τους. Η έννοια της αποτελεσματικότητας της υποστήριξης ΔΜ βασίζεται στην πλήρη εφαρμογή των διαδικασιών και δραστηριοτήτων της Ολοκληρωμένης Υποστήριξης ΔΜ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "ΣΤ" - Νέες τάσεις που επικρατούν στο χώρο

33. Επεκτείνοντας τη μελέτη μας, αναφερόμαστε παρακάτω στις νέες τάσεις που επικρατούν στον τομέα της υποστήριξης ΔΜ των οπλικών συστημάτων των ΕΔ. Η αναφορά αυτή γίνεται κυρίως με βάση την υφιστάμενη κατάσταση στις ΕΔ των ΗΠΑ, οι οποίες έχουν να παρουσιάσουν πολλαπλά συστήματα ΔΜ και καλύπτουν ολόκληρο τον νευραλγικό τομέα της ΔΜ, αφού διαθέτουν την δυνατότητα να μεταφέρουν, λειτουργήσουν και συντηρήσουν πολλαπλά οπλικά συστήματα σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου, οποιαδήποτε χρονική στιγμή, χωρίς να επηρεάζεται σοβαρά η οικονομία της χώρας, ικανοποιώντας ταυτόχρονα το δόγμα της εθνικής τους στρατηγικής. Γενικά και σύμφωνα με την φιλοσοφία της ΔΜ των ΕΔ των ΗΠΑ, η υποστήριξη ΔΜ αποτελεί πολλαπλασιαστή ισχύος. Σ' αυτό συνηγορεί το ότι η αποτυχία της υποστήριξης ΔΜ των ΕΔ είναι μη αποδεκτή, οι επιχειρησιακοί ρυθμοί αυξάνονται ραγδαία σε συνάρτηση με τις μεταβαλλόμενες απειλές και νέες ιδέες στο επιχειρησιακό επίπεδο οι οποίες εστιάζονται στην ακρίβεια, ευκαμψία και προβολή δύναμης, εμφανίζονται και επηρεάζουν τις επιχειρήσεις στο σύνολό τους.

34. Οργάνωση ΔΜ³⁷

37. ΥΕΘΑ, ΓΓΟΣΑΕ, Οι Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, 2003.

α. Η οργάνωση της αμυντικής ΔΜ μιας χώρας είναι ο σημαντικότερος παράγοντας αποτελεσματικής χρησιμοποίησης των οπλικών συστημάτων που κατασκευάζει ή/και προμηθεύεται. Αυτή η οργάνωση βασίζεται σε κάποιο όραμα. Το όραμα που θα πρέπει να τεθεί, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ένα σύστημα αμυντικής ΔΜ αντάξιο της υψηλής πολυπλοκότητας των επιχειρήσεων σήμερα, βασίζεται στην αποτελεσματικότητα της ΔΜ, στον χαρακτηρισμό της ως "Ολοκληρωμένο Σύστημα ΔΜ" και στην εξασφάλιση των απαραίτητων μόνο στοιχείων της στον μαχητή, όπου και όποτε αυτός τα χρειάζεται. Ο τρόπος με τον οποίο το όραμα αυτό είναι δυνατόν να γίνει πραγματικότητα στηρίζεται στην εξέταση των παρακάτω κριτηρίων:

(1) Στη βελτίωση του κύκλου ζωής των οπλικών συστημάτων (απόκτηση, εφοδιασμός, συντήρηση, μεταφορά και διανομή).

(2) Στη διαχείριση του συνολικού κύκλου ζωής με την ένταξη της "απόκτησης του οπλικού συστήματος" μέσα στις διεργασίες του συστήματος ΔΜ.

(3) Στην ικανοποίηση των απαιτήσεων χρησιμοποίησης και συντήρησης των οπλικών συστημάτων κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων.

(4) Στην εξασφάλιση της δυνατότητας συνεχούς εκτίμησης της λειτουργικότητας των οπλικών συστημάτων και άλλων βοηθητικών μέσων και της αποτελεσματικής χρησιμοποίησεως τους με τη βοήθεια πλήρως ολοκληρωμένων και ασφαλών πληροφοριακών συστημάτων.

(5) Στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί ως προς την υποστήριξη ΔΜ των διαφόρων τύπων οπλικών συστημάτων.

β. Τα κριτήρια αυτά περιγράφουν ένα περιβάλλον υποστήριξης

ΔΜ τελείως διαφορετικό από ότι ήταν πριν μια δεκαετία. Η ικανοποίηση των κριτηρίων αυτών και η εγκαθίδρυση αυτού του νέου περιβάλλοντος συνηγορεί στον καθορισμό των παρακάτω στρατηγικών-επιχειρησιακών αντικειμενικών σκοπών ΔΜ :

(1) Μεγιστοποίηση της υποστήριξης ΔΜ που παρέχεται στο μαχητή.

(2) Βελτίωση της στρατηγικής κινητικότητας (δηλαδή πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών σε υποστήριξη ΔΜ) ώστε να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις του μαχητή ανά πάσα στιγμή.

(3) Ενσωμάτωση του "Χρόνου Αναμονής Χρήστη" (χρόνου που απαιτείται μέχρι να ικανοποιηθεί ο χρήστης του οπλικού συστήματος, δηλαδή ο μαχητής, ως προς την συντήρηση του συστήματος ή τον εφοδιασμό / ανεφοδιασμό του σε καύσιμα, πυρομαχικά, κ.λπ.) στις υφιστάμενες διεργασίες ΔΜ. (Δηλαδή δεν θα πρέπει να υπάρχει κενός χρόνος για τη ΔΜ κατά τις επιχειρήσεις).

(4) Πλήρης υιοθέτηση της δυνατότητας συνεχούς εκτίμησης υποστήριξης ΔΜ των οπλικών συστημάτων και ένταξή της μέσα στις διεργασίες της ΔΜ.

(5) Μείωση του κόστους υποστήριξης ΔΜ κατά τη διάρκεια της ικανοποίησης των απαιτήσεων ΔΜ.

γ. Με τους παραπάνω στρατηγικούς ΑΝΣΚ ΔΜ σχετίζονται και οι ΑΝΣΚ της απόδοσης των οπλικών συστημάτων σε τακτικό επίπεδο, οι οποίοι είναι:

(1) Δυνατότητα επίτευξης της αποστολής του μαχητή με την συνεχή υψηλή απόδοση του οπλικού συστήματος που χειρίζεται.

(2) Πλήρης υποστήριξη και παρακολούθηση του κύκλου ζωής του οπλικού συστήματος.

(3) Συνεχής διαθεσιμότητα αεροπορικής και θαλάσσιας μεταφοράς του οπλικού συστήματος.

(4) Συνεχής εκτίμηση της αποτελεσματικότητας του οπλικού συστήματος.

(5) Τήρηση σε χαμηλά επίπεδα του κόστους υποστήριξης ΔΜ κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων προμήθειας του οπλικού συστήματος.

35. Υποδομές ΔΜ³⁸

α. Διεθνής πρακτική είναι σήμερα η κατασκευή εγκαταστάσεων υψηλών τεχνολογικών προδιαγραφών για την συντήρηση, αποθήκευση και εφοδιασμό των οπλικών συστημάτων. Τα μέσα και υπηρεσίες που είναι ευρέως διαδεδομένα συνιστούν συστήματα, τα οποία αφενός διευκολύνουν το έργο του ανθρώπινου δυναμικού (καθόσον μειώνουν τα ατυχήματα ή τους γενικότερους κινδύνους από τις εργασίες υποστήριξης ΔΜ στις οποίες προβαίνει το προσωπικό συντήρησης με την εισαγωγή νέων αυτοματοποιημένων διεργασιών τόσο στη βάση όσο και στο πεδίο της μάχης) και αφετέρου μειώνουν το κόστος συντήρησης και τον χρόνο στον οποίον ένα σύστημα δεν αποδίδει πλήρως.

β. Σχεδόν όλα τα υπουργεία εθνικής άμυνας του κόσμου διαθέτουν κάποιο είδος βιομηχανικής συνεργασίας ή ικανοποίησης απαιτήσεων αντισταθμιστικών ωφελημάτων (offsets) συνδεόμενων με την προμήθεια αμυντικού υλικού από ξένες πηγές. Αυτή η συνεργασία και / ή ικανοποίηση απαιτήσεων, ποικίλουν από χώρα σε χώρα, αλλά γενικά έχουν σαν στόχο μια αναβαθμισμένη τεχνολογική δυνατότητα, με απώτερο σκοπό την βελτίωση των υποδομών υποστήριξης ΔΜ των οπλικών συστημάτων. Επίσης έχουν σαν στόχο έναν υψηλότερο βαθμό αυτάρκειας

38. ΥΕΘΑ, ΓΓΟΣΑΕ, Οι Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, 2003.

κατά τη χρησιμοποίηση και συντήρηση των αποκτώμενων οπλικών συστημάτων. Η υποστήριξη ΔΜ προσφέρει ένα ισχυρό δυναμικό ανάπτυξης και υλοποίησης των δραστηριοτήτων βιομηχανικής συνεργασίας. Πολλές επιτυχημένες εναλλακτικές λύσεις υπάρχουν στους τομείς της συντήρησης, διαχείρισης ανταλλακτικών, τεκμηρίωσης και εκπαίδευσης βοηθημάτων. Αυτοί οι τομείς επηρεάζουν αποφασιστικά την αποτελεσματικότητα ενός οπλικού συστήματος και του κόστους του κύκλου ζωής του. Συνεπώς επαυξάνουν την αποτελεσματικότητα των απαιτούμενων υποδομών ΔΜ.

γ. Προχωρώντας στην παράθεση των νέων τάσεων που επικρατούν διεθνώς πάνω στα θέματα υποδομών ΔΜ είναι σκόπιμο να αναφερθούμε και στην συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία καθορίζει την ελεύθερη διακίνηση προσώπων, προϊόντων και υπηρεσιών ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Υπάρχουν βέβαια ορισμένες εξαιρέσεις - σύμφωνα με το άρθρο 223 - που αφορούν θέματα εθνικής ασφάλειας. Η προμήθεια οπλικών συστημάτων (οπλομηχανημάτων, πληροφοριακών-επικοινωνιακών υποσυστημάτων, κ.λπ.) και η υποστήριξη ΔΜ αυτών είναι δύο από αυτές τις εξαιρέσεις. Από αυτό το χαρακτηριστικό παράδειγμα εδώ διαφαίνεται η εξάρτηση των υποδομών της αμυντικής ΔΜ μιας χώρας από τον ξένο παράγοντα. Η επίλυση της δυσχέρειας αυτής υλοποιείται με την υπογραφή συμφωνιών αμυντικού ενδιαφέροντος μεταξύ των χωρών που συναλλάσσονται.

36. Υλοποίηση Συντήρησης - Εφοδιασμού Οπλικών Συστημάτων³⁹

α. Καμία χώρα στον κόσμο δεν διαθέτει τόσο πλατιά και βαθιά τεχνολογική και βιομηχανική βάση, ώστε να μην της αναγκαίει η εισαγωγή προϊόντων ή/και

39. ΥΕΘΑ, ΓΓΟΣΑΕ, Οι Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, 2003.

υπηρεσιών αμυντικού ενδιαφέροντος από άλλες χώρες. Όσο μεγαλύτερες είναι οι ανάγκες μιας χώρας για εισαγωγή αμυντικού υλικού, τόσο μειώνεται η αμυντική αυτάρκειά του. Συνεπώς η υλοποίηση της συντήρησης - εφοδιασμού των οπλικών συστημάτων δεν βασίζεται μόνο σε επιτυχημένες τοπικές διεργασίες αλλά και σε διεθνείς συναλλαγές αμυντικού χαρακτήρα.

β. Η βιομηχανική συνεργασία αποτελεί μια επιτυχημένη πρακτική και νέα τάση, η οποία προσφέρει το πλεονέκτημα της άμεσης διασύνδεσης των οικονομικών θεμάτων (αγορά - πώληση οπλικού συστήματος) με τα θέματα προμηθειών των οπλικών συστημάτων.

γ. Εξάλλου ο απευθείας εφοδιασμός των οπλικών συστημάτων και η απευθείας παρακολούθηση της κατάστασής τους από τον βιομηχανικό κατασκευαστή διαφαίνεται ότι σήμερα αποτελεί μια ευρύτατα διαδεδομένη πρακτική.

37. Εκπαίδευση σε θέματα ΔΜ⁴⁰

α. Το προσωπικό που χειρίζεται το οπλικό σύστημα διακρίνεται στον χρήστη (μαχητή) και στον συντηρητή (προσωπικό ΔΜ). Και τα δύο αυτά είδη προσωπικού δεν είναι σε θέση να χειριστούν το οπλικό σύστημα χωρίς προηγούμενη γνώση κάθε τμήματος της διάταξης του συστήματος με το οποίο απασχολούνται.

β. Σήμερα με την ευρεία διάδοση των Η/Υ και των αυτοματοποιημένων συστημάτων προσομοίωσης, η εκπαίδευση του προσωπικού καθίσταται ευκολότερη και ταχεία. Δημιουργεί στο προσωπικό παραστάσεις που προσομοιάζουν ένα πραγματικό πεδίο μάχης, άρα συνεισφέρουν στην μαχητικότητα και αποτελεσματικότητά του. Εξάλλου μειώνουν το κόστος χρησιμοποίησης των βοηθητικών συστημάτων και υπηρεσιών συντήρησης και

40. Ομοίως.

εφοδιασμού του οπλικού συστήματος σε πραγματικές συνθήκες, καθιστώντας το κόστος κύκλου ζωής του χαμηλό.

38. Συμπεράσματα

Από την παραπάνω παράθεση των τάσεων που επικρατούν διεθνώς όσον αφορά στην υποστήριξη ΔΜ ενός οπλικού συστήματος καταλήγουμε στα παρακάτω επιμέρους συμπεράσματα :

α. Τα οπλικά συστήματα που διαθέτει μια χώρα πρέπει να υποστηρίζονται από ένα καλά οργανωμένο σύστημα υποστήριξης ΔΜ το οποίο να λαμβάνει υπόψη του κάθε πτυχή της επιχειρησιακής χρησιμοποίησής τους και να εκμεταλλεύεται κάθε δυνατότητα των πληροφοριακών συστημάτων που βασίζονται σε Η/Υ (Computer Based Information Systems - CBIS) και των συστημάτων προσομοίωσης (simulators) .

β. Η υποστήριξη ΔΜ ενός οπλικού συστήματος πρέπει να βασίζεται σε ισχυρές αρχές οργάνωσης, να παρέχει κατάλληλες υποδομές και επιμέρους συστήματα παροχής υπηρεσιών συντήρησης ΔΜ, να προβάλλει την διεθνή συνεργασία και να βασίζεται σε ένα εμπεριστατωμένο σχέδιο εκπαίδευσης του προσωπικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ "Ζ" - ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

39. Σύνοψη

α. Στην παρούσα μελέτη παρατέθηκαν και αναλύθηκαν συνοπτικά - στο μέτρο που επιτρέπει η έκτασή της - θέματα ΔΜ και υποστήριξης ΔΜ των οπλικών συστημάτων. Έγινε αναφορά στο υψηλό κόστος και στη τεχνική πολυπλοκότητα των σύγχρονων οπλικών συστημάτων, στις ανάγκες σε υποστήριξη ΔΜ στη διάρκεια του κύκλου ζωής τους και στις υποδομές που απαιτούνται στα οπλικά συστήματα για αποτελεσματική υποστήριξη ΔΜ.

β. Τέλος έγινε αναφορά στην κατάσταση που επικρατεί στον Ελλαδικό χώρο, τόσο σε επίπεδο χρηστών (ΥΕΘΑ), όσο και σε επίπεδο αμυντικής βιομηχανίας και έγινε επέκταση - επισκόπηση των νέων τάσεων που επικρατούν στον χώρο.

40. Γενικά Συμπεράσματα

α. Από τα επιμέρους συμπεράσματα που εξήχθησαν σε κάθε κεφάλαιο της διατριβής αυτής είναι σκόπιμο να παρατεθούν τα παρακάτω γενικά συμπεράσματα που τελικά προκύπτουν :

(1) Η υποστήριξη ΔΜ πρέπει να είναι ενταγμένη σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής του συστήματος, ώστε η παροχή υπηρεσιών συντήρησης να είναι συνεχής και αποτελεσματική. Αυτό επιτυγχάνεται με την συνεχή συνεργασία με τον κατασκευαστικό οίκο και την ενσωμάτωση βιομηχανικών διεργασιών όπως της Ανάλυσης Υποστήριξης ΔΜ (LSA) και της Διαχείρισης Ολικής Ποιότητας (TQM).

(2) Η Ολοκληρωμένη Υποστήριξη ΔΜ (ILS) να λαμβάνει υπόψη της όλες τις απαιτούμενες υποδομές για την συνεχή και απρόσκοπτη λειτουργία των οπλικών συστημάτων και την πλήρη υποστήριξη του κύκλου ζωής τους.

41. Προτάσεις

α. Αν πρόκειται ποτέ η Ελλάδα να ενταχθεί πραγματικά στο διεθνές βιομηχανικό γίγνεσθαι (πλήρης ολοκλήρωση) και να απομακρυνθεί από τον άχαρο ρόλο του συχνά απληροφόρητου πελάτη (πλημμελής ολοκλήρωση), θα πρέπει να επιδιώξει να επιτύχει τους ταχύτερους δυνατούς ρυθμούς τεχνολογικής συσσώρευσης. Ο στόχος πρέπει να είναι διπτός. Από τη μια πλευρά στόχος είναι το κλείσιμο του τεχνολογικού χάσματος που τη χωρίζει από τις ανεπτυγμένες χώρες και, από την άλλη, η προετοιμασία της χώρας για το επόμενο τέχνο-οικονομικό παράδειγμα

(techno-economic paradigm), ούτως ώστε να έχει τη δυνατότητα να το αναγνωρίσει έγκαιρα και να καταστεί μέρος του με καλύτερους όρους, τη στιγμή που οι εταιρίες διεθνώς (επιδιώκοντας την ταχύτερη μεγέθυνση και ανάπτυξή τους) θα επιζητούν πραγματικούς συνεργάτες και όχι "συνεργάτες - πελάτες".

β. Με δεδομένες τις περιορισμένες τεχνολογικές ικανότητες της Ελλάδας, θα μπορούσε να σχεδιασθεί μια εθνική τεχνολογική πολιτική με κορμό τα διεθνή προγράμματα αμυντικής συνεργασίας. Τελικός σκοπός της συμμετοχής σε τέτοια προγράμματα θα πρέπει να είναι η μεταφορά και αφομοίωση ζωτικών και θεμελιωδών τεχνολογικών και οργανωτικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων, δηλαδή η τεχνολογική μάθηση. Τελικός στόχος είναι η μόχλευση των τεχνολογικών ικανοτήτων ολόκληρης της χώρας, μέσα από διαδικασίες τεχνολογικής διάχυσης.

γ. Η συμπαραγωγή δίδει τη δυνατότητα για σημαντική μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Το βάθος της συμπαραγωγής, αν δηλαδή υπάρχει συμμετοχή στην παραγωγή στο επίπεδο κύριων μερών του οπλικού συστήματος, ή συγκροτημάτων, υποσυγκροτημάτων ή απλών εξαρτημάτων, εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τη διαφορά στο τεχνολογικό επίπεδο μεταξύ του πωλητή και του αγοραστή. Όσο μικρότερες είναι οι επιμέρους διαφορές, τόσο πιο ανεξάρτητα από τον παράγοντα κόστος μπορεί να εφαρμοσθεί το πρόγραμμα συμπαραγωγής, και τόσο υψηλότερο μπορεί να είναι το επίπεδό της. Επιπλέον, ο αγοραστής είναι σε θέση να περάσει από τη μεταφορά τεχνογνωσίας (know-how) στην κατανόηση του τρόπου λειτουργίας του συστήματος και των επιμέρους τμημάτων του (know-why). Όταν το τεχνολογικό επίπεδο πωλητή και αγοραστή είναι παρόμοιο, τότε μπορούμε να κάνουμε πλέον λόγο για από κοινού ανάπτυξη κάποιων συστημάτων. Ανεξάρτητα από το επίπεδο συμπαραγωγής, το πρόβλημα του πιθανώς (και συνήθως)

υψηλού κόστους της, αποτελεί μείζον ζήτημα. Αυτές οι υπερ-δαπάνες συντίθενται κύρια από τα έξοδα για τις απαιτούμενες επενδύσεις για εκσυγχρονισμό του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, για την αγορά των εξειδικευμένων εργαλείων, για την εκπαίδευση του προσωπικού, για τα ειδικά κεφάλαια κίνησης, αλλά και για τις δαπάνες εκκίνησης της παραγωγής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

“Α” Σχετική Ορολογία και Ορισμοί

“Β” Πίνακες

“Γ” Σχεδιαγράμματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Α" ΣΤΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ "DEFENSE LOGISTICS"

ΣΧΕΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ¹

1. Σύστημα από την τεχνολογική άποψη (π.χ. Οπλικό Σύστημα) : είναι μια ομάδα στοιχείων και διαδικασιών, οργανωμένων με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτυγχάνουν συγκεκριμένες επιδόσεις λειτουργιών που ικανοποιούν την ανάγκη για την κάλυψη της οποίας αυτό δημιουργήθηκε. Ένα σύστημα μπορεί να ποικίλει ως προς τη μορφή του, το σκοπό του και τη δομή του. Έτσι, σαν παραδείγματα, μπορούμε να θεωρήσουμε ένα σμήνος από αεροσκάφη τα οποία εκπληρώνουν μια αποστολή σε κάποια γεωγραφική περιοχή, ένα τηλεπικοινωνιακό δίκτυο το οποίο μεταδίδει πληροφορίες σε παγκόσμιο επίπεδο, μια υδροηλεκτρική μονάδα παροχής ισχύος, ένα εργοστάσιο που παράγει χρονικό διάστημα ή ένα μικρό όχημα που εκτελεί μεταφορές φορτίων από μια τοποθεσία σε μια άλλη. Ένα σύστημα πρέπει να έχει έναν λειτουργικό σκοπό, μπορεί να περιλαμβάνει μια ποικιλία από προϊόντα και διεργασίες και επίσης μπορεί να περιλαμβάνεται μέσα σε κάποια μορφή ιεραρχίας (π.χ. ένα αεροσκάφος κάποιας αεροπορικής εταιρείας, η οποία περιλαμβάνεται με τη σειρά της σε κάποιο γενικότερο σύστημα μεταφορών, κ.λπ.). Ειδικότερα τα στοιχεία ενός συστήματος περιλαμβάνουν έναν συνδυασμό από πόρους με τη μορφή υλικών, εφοδίων, λογισμικού, εγκαταστάσεων, δεδομένων, υπηρεσιών και προσωπικού συνεργαζόμενων με τέτοιο τρόπο ώστε να εκπληρώνουν μια συγκεκριμένη απαίτηση. Με άλλα λόγια το σύστημα αποτελεί μια αυτάρκη οντότητα που λειτουργεί με ικανοποιητικό τρόπο, σε ένα περιβάλλον που ο χρήστης προκαθόρισε, καθ' όλο τον

1. Οι ορισμοί που παρατίθενται στον παράρτημα αυτό, με τις απαραίτητες προσαρμογές πάνω στα στρατιωτικά θέματα, συναντώνται κυρίως στο έργο του Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

σχεδιασμένο κύκλο ζωής του.

2. Σύστημα από την άποψη της υποστήριξής του (η σχέση του με την ΔΜ)

: Σύμφυτες μέσα στο περιβάλλον ενός συστήματος είναι οι λειτουργίες απόκτησης και διανομής του υλικού, η διανομή των προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών και η συνεχής συντήρηση και υποστήριξή του καθ' όλη τη χρονική περίοδο της χρήσης του. Αυτές οι πρωταρχικές λειτουργίες της διανομής, συντήρησης και υποστήριξης των συστημάτων περιλαμβάνονται στην έννοια της υποστήριξης ΔΜ των Συστημάτων. Η έννοια της υποστήριξης ΔΜ περιλαμβάνει εκείνες τις δραστηριότητες οι οποίες αναφέρονται εκτός από τις λειτουργίες της απόκτησης και διανομής, στον σχεδιασμό και στην υποστήριξη του προϊόντος. Ένα σύστημα πρέπει πρώτα να σχεδιαστεί έτσι ώστε να μπορεί να υποστηριχθεί, παραχθεί (ή κατασκευασθεί), διανεμηθεί στους χρήστες και συντηρηθεί αποτελεσματικά και με επάρκεια καθ' όλο τον κύκλο ζωής του. Τα στοιχεία υποστήριξης ΔΜ, με την παραπάνω έννοια, περιλαμβάνουν υποστήριξη εφοδίων (ανταλλακτικά και αντίστοιχοι κατάλογοι), εξοπλισμό ελέγχου και υποστήριξης λειτουργίας, προσωπικό συντήρησης, εκπαίδευση, μεταφορά και χειρισμό υλικού, εγκαταστάσεις, τεχνικά δεδομένα και πόρους ηλεκτρονικών υπολογιστών (υλικό και λογισμικό). Αυτή η προσέγγιση της υποστήριξης ΔΜ, η οποία προσανατολίζεται στον κύκλο ζωής του συστήματος αποτελεί τη βάση για ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό σύστημα ΔΜ. Ένα αποτελεσματικό σύστημα υποστήριξης ΔΜ εκπληρώνει τους αντικειμενικούς του σκοπούς, με βάση τις πρωταρχικές απαίτησεις ενός καλού δικτύου διανομής, επαρκών υπηρεσιών διαχείρισης της σχεδίασης, παραγωγής και υποστήριξης των συστημάτων και ενσωμάτωσης εμπορικά προσανατολισμένων διεργασιών διαχείρισης αναλωσίμων μέσα στην όλη δομή της υποστήριξης ΔΜ των συστημάτων, σε έκταση που είναι πρακτικά δυνατή αυτή η ενσωμάτωση. Βασικές προϋποθέσεις της έννοιας της υποστήριξης ΔΜ αποτελούν τα

παρακάτω:

α. Η υποστήριξη ΔΜ ενός συστήματος εμπεριέχει ως βασική, την έννοια του "σχεδιασμού της υποστήριξης ΔΜ". Αυτή η έννοια αφορά στον βαθμό στον οποίο ένα σύστημα μπορεί να υποστηριχθεί, τόσο ως προς τα χαρακτηριστικά των μερών από τα οποία αποτελείται, όσο και ως προς τα χαρακτηριστικά των υποδομών συντήρησης και υποστήριξής του ως συνόλου.

β. Η υποστήριξη ΔΜ ενός συστήματος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του κύκλου ζωής του συστήματος και τον ακολουθεί από την αρχή μέχρι το τέλος του.

γ. Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη ενός συστήματος εμπεριέχουν εξ αρχής την έννοια της υποστήριξης ΔΜ και διαμέσου αυτής επιδιώκουν την ικανοποίηση του τελικού χρήστη. Η ικανοποίηση του χρήστη αποτελεί τον στρατηγικό αντικειμενικό σκοπό του κατασκευαστή.

3. Logistics : είναι το σύνολο των ενεργειών συντονισμένης ανάπτυξης όλων των στοιχείων υποστήριξης ενός συστήματος, που αρχίζουν από τη φάση της σχεδίασής του, ολοκληρώνονται παράλληλα με το σύστημα, και το διατηρούν αποδοτικό σε όλη τη διάρκεια που αυτό βρίσκεται σε λειτουργία, ώστε να επιτυγχάνεται μεγιστοποίηση της απόδοσής του (System Effectiveness, System maximum performance) και μείωση του συνολικού κόστους στον προγραμματισμένο Κύκλο Ζωής του. Κατά συνέπεια σήμερα, με τον όρο "Logistics" εννοούμε το συνδυασμό πολλαπλών δραστηριοτήτων των ΕΔ, στον τομέα της υποστήριξης των οπλικών συστημάτων, που σκοπός τους είναι η επίτευξη υψηλού βαθμού επιχειρησιακής ετοιμότητας και διαθεσιμότητας των μονάδων. Τέτοιες δραστηριότητες / λειτουργίες είναι ο σχεδιασμός, ανάπτυξη, απόκτηση, αποθήκευση, μεταφορά, διανομή/χορήγηση, συντήρηση, αξιολόγηση και διάταξη υλικών, η απόκτηση,

εκπαίδευση, κίνηση, μεταφορά και περίθαλψη του ανθρώπινου δυναμικού, η προμήθεια ή κατασκευή, συντήρηση, λειτουργία και διάταξη των εγκαταστάσεων και η προμήθεια και παροχή υπηρεσιών.

4. Τεχνολογία Συστημάτων (Systems Engineering) : είναι η αποτελεσματική εφαρμογή των επιστημονικών προσπαθειών για μετατροπή μια επιχειρησιακής ανάγκης σε μια καθορισμένη μορφή συστήματος με τη βοήθεια της επαναλαμβανόμενης διεργασίας της ανάλυσης των απαιτήσεων, λειτουργικών απαιτήσεων, κατανομής έργων, σύνθεσης ιδεών-σχεδίων, βελτίωσης των σχεδίων, δοκιμής και αξιολόγησης του τελικού συστήματος. Η διεργασία αυτή είναι εξελικτική και αποσκοπεί στην κατάλληλη - ισόρροπη - διαχείριση των παραγόντων της λειτουργικότητας, οικονομίας και υποστήριξης ΔΜ. Με διαφορετική προσέγγιση, με τον όρο "Τεχνολογία Συστημάτων" ή "Συστημική Τεχνολογία", αναφερόμαστε στην εφαρμογή επιστημονικών και τεχνικών προσπαθειών που στοχεύουν:

α. Να μεταφράσουν την ανάγκη που πρέπει να καλυφθεί, σε μια περιγραφή των λειτουργικών παραμέτρων που πρέπει να διέπουν το σύστημα και στη μορφή-διάταξη που αυτό πρέπει να έχει ("System Configuration").

β. Να συσχετίσουν όλες τις σχετικές τεχνικές παραμέτρους ώστε να υπάρχει συμβατότητα όλων των επιτελουμένων λειτουργιών, προκειμένου να αριστοποιηθεί ο ορισμός και ο σχεδιασμός του συνόλου του συστήματος.

γ. Να συσχετίσουν την αξιοπιστία, την ικανότητα υποστήριξης και συντήρησης, την απαιτούμενη εκπαίδευση και επάνδρωση, την ασφάλεια και άλλους παράγοντες στη διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης του συστήματος.

5. Κύκλος Ζωής (Life Cycle) : Με τον όρο "Life Cycle" καθορίζονται οι τέσσερεις

φάσεις που διέπουν τη ζωή ενός συστήματος δηλαδή η φάση της σχεδίασης του συστήματος, της παραγωγής / προμήθειάς του, της χρήσης / λειτουργίας του και του παροπλισμού / απόσυρσής του. Σε όλες αυτές τις φάσεις η παρουσία και η σημασία τους είναι καθοριστικής σημασίας τόσο σαν παράγοντες σχεδιασμού του συστήματος, όσο και σαν παράγοντες κόστους² γιατί δημιουργείται ένα αντίστοιχο κόστος όπως κόστος έρευνας, ανάπτυξης και σχεδιασμού, παραγωγής και προμήθειας, λειτουργίας και υποστήριξης, παροπλισμού και απόσυρσης, που συνολικά αναφέρεται με τον όρο "Κόστος Κύκλου Ζωής" (Life Cycle Cost)³.

6. Κόστος Κύκλου Ζωής (Life Cycle Cost - LCC, βλ. παραπάνω παράγραφο 5) : Από έρευνες του DoD (Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ) έχει αποδειχθεί ότι το κόστος λειτουργίας και υποστήριξης ενός συστήματος, αντιπροσωπεύει το 60% του Συνολικού Κόστους στον Κύκλο Ζωής (LCC) του συστήματος, ενώ αντίθετα το κόστος απόκτησης αντιπροσωπεύει μόνον το 40%. Εκείνο που πρέπει όμως να τονιστεί ιδιαίτερα στο σημείο αυτό είναι η μεγάλη αδυναμία που υπάρχει στο να αντιμετωπισθεί το Συνολικό Κόστος Κύκλου Ζωής (LCC) στην πραγματική του διάσταση. Δυστυχώς στο μεγαλύτερο ποσοστό των περιπτώσεων παρουσιάζεται το λεγόμενο σύνδρομο του παγόβουνου (Σχεδιάγραμμα Γ-5 στο παράρτημα "Γ" της διατριβής) και το κόστος λειτουργίας και υποστήριξης των συστημάτων υποτιμάται ή δεν λαμβάνεται καθόλου υπόψη. Η ανάπτυξη / προμήθεια ενός οπλικού συστήματος, εντός των ορίων που καθορίζονται από επιχειρησιακές απαιτήσεις, έχει σαν πρωταρχικό στόχο την

2. Στον Πίνακα B-1 του Παραρτήματος "B" της Διατριβής φαίνονται αναλυτικά οι φάσεις του κύκλου ζωής ενός συστήματος και στο σχεδιάγραμμα Γ-3 του Παραρτήματος "Γ" η σχέση των φάσεων αυτών με την ΔΜ και την υποστήριξη ΔΜ.

3. Στο σχεδιάγραμμα Γ-4 φαίνεται η σχέση των φάσεων του κύκλου ζωής ενός συστήματος με το κόστος που απαιτείται για την υλοποίηση κάθε φάσης μέσα στον χρόνο.

Αποτελεσματικότητα Κόστους (cost effectiveness) του συστήματος. Η Αποτελεσματικότητα Κόστους σχετίζεται με τη μέτρηση του κόστους ενός συστήματος σε σχέση με την ικανότητά του για εκτέλεση της αποστολής του αφ' ενός και το συνολικό Κόστος Κύκλου Ζωής (LCC) αφ' ετέρου. Η αποτελεσματικότητα κόστους που είναι όμοια με τη γνωστή στον επιχειρηματικό και βιομηχανικό κόσμο, cost-benefit analysis (ανάλυση κόστους-αφέλειας) που εφαρμόζεται στη λήψη αποφάσεων, μπορεί να εκφρασθεί με διαφορετικούς όρους πράγμα που εξαρτάται από τη συγκεκριμένη αποστολή του συστήματος και τις συγκεκριμένες παραμέτρους που κάποιος επιθυμεί να μετρήσει. Τα κύρια συστατικά της αποτελεσματικότητας κόστους φαίνονται στο Σχεδιάγραμμα Γ-6 του παραρτήματος "Γ".

7. Αποτελεσματικότητα Κόστους (Cost Effectiveness) : Στην προηγούμενη παράγραφο αποδόθηκε η έννοια της αποτελεσματικότητας του κόστους σε συνάρτηση μέσα από το κόστος του κύκλου ζωής του συστήματος. Με δεδομένο ότι το κόστος ΔΜ κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό του κόστους κύκλου ζωής, είναι θεμελιώδεις οι παρακάτω **δύο άξονες σύγχρονης αντιμετώπισης του ρόλου της ΔΜ στις ΕΔ σήμερα:**

a. Η ΔΜ πρέπει να αποτελεί μέρος της διαδικασίας λήψης απόφασης, λαμβανόμενης υπόψη στις αρχικές φάσεις σχεδιασμού ή αξιολόγησης ενός Οπλικού Συστήματος (ΟΣ).

b. Ο χώρος της ΔΜ πρέπει να λειτουργεί ολοκληρωμένα με ενιαίο πνεύμα και όχι περιστασιακά, αποσπασματικά ή με διάχυση αρμοδιοτήτων που καταλήγουν ανεξάρτητα από τις καταβαλλόμενες προσπάθειες σε χαμηλότερη συνολική απόδοση, σε αύξηση δαπανών και πολλές φορές σε αποτυχία ορθής αναγνώρισης των πραγματικών αναγκών. Το εργαλείο διαχείρισης με το οποίο γίνεται πράξη η παραπάνω φιλοσοφία είναι τα προγράμματα

Integrated Logistics Support (ILS) που έχουν σαν αποτέλεσμα να συνδυάζουν και καθορίζουν όλες τις απαιτήσεις, ώστε η παρεχόμενη σε ένα ΟΣ υποστήριξη να είναι αποτελεσματική, ολοκληρωμένη, οικονομική και να δίνει τη δυνατότητα σε αυτό να καλύπτει την ανάγκη για την οποία δημιουργήθηκε σε όλο τον Κύκλο Ζωής του (Life Cycle). Ακρογωνιαίος λίθος για την ανάπτυξη ενός προγράμματος ILS είναι η γνώση της διάταξης (configuration) κάθε ΟΣ, δηλαδή των λειτουργικών και φυσικών χαρακτηριστικών των υλικών που το αποτελούν όπως αυτά περιγράφονται στη τεχνικά εγχειρίδια και υλοποιούνται στη χρήση του συστήματος σε όλη τη διάρκεια του Κύκλου Ζωής του.

8. Τεχνολογία Παράλληλης Σχεδίασης (Concurrent Engineering) : είναι η συστηματική προσέγγιση μιας ολοκληρωμένης, ταυτόχρονης σχεδίασης ενός προϊόντος και των σχετιζόμενων με αυτό διεργασιών, συμπεριλαμβανόμενων της κατασκευής και υποστήριξής του. Αυτή η προσέγγιση καθοδηγεί τον κατασκευαστή να θεωρήσει από την αρχή, όλα τα στοιχεία του κύκλου ζωής του προϊόντος από την σύλληψή του ως ιδέας μέχρι την απόσυρσή του από την ενεργό υπηρεσία, συμπεριλαμβανομένων της ποιότητας, κόστους, προγραμματισμού και απαιτήσεων των χρηστών. Σκοπός της τεχνολογίας παράλληλης σχεδίασης είναι η βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων / προϊόντων μέσα από τη βέλτιστη ολοκλήρωση των απαιτήσεων και η μείωση του χρόνου ανάπτυξης των συστημάτων / προϊόντων μέσα από τη βέλτιστη ολοκλήρωση δραστηριοτήτων και διεργασιών. Αυτό ακολούθως θα επιφέρει μείωση στο συνολικό κόστος του κύκλου ζωής ενός δεδομένου συστήματος.

9. Ολοκληρωμένη Υποστήριξη ΔΜ (Integrated Logistics Support - ILS): Είναι μια διαχειριστική λειτουργία η οποία αφορά στην αρχική σχεδίαση, χρηματοδότηση και ελέγχους οι οποίοι εξασφαλίζουν ότι ο χρήστης θα παραλάβει ένα σύστημα το

οποίο όχι μόνο θα ικανοποιεί τις απαιτήσεις απόδοσης που τέθηκαν αλλά και θα μπορεί να υποστηριχθεί με τον πλέον κατάλληλο και οικονομικότερο τρόπο καθ' όλη τη διάρκεια του προγραμματισμένου κύκλου ζωής του. Ο βασικός αντικειμενικός σκοπός της ολοκληρωμένης υποστήριξης ΔΜ είναι ότι τα κύρια λειτουργικά μέρη του συστήματος πρέπει να έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι υποστηρίζιμα, και ότι τα στοιχεία των υποδομών υποστήριξης του συστήματος πρέπει να έχουν σχεδιαστεί ώστε να είναι συμβατά με τα κύρια λειτουργικά μέρη του συστήματος και μεταξύ τους.

10. Τεχνολογία ΔΜ (Logistics Engineering) : Η Τεχνολογία ΔΜ περιλαμβάνει εκείνες τις βασικές λειτουργίες που σχετίζονται με τη σχεδίαση ενός συστήματος και οι οποίες απαιτούνται προκειμένου να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί του συστήματος υποστήριξης διοικητικής μέριμνας (ILS). Η Τεχνολογία ΔΜ περιλαμβάνει :

a. Τον αρχικό καθορισμό των απαιτήσεων υποστήριξης ενός συστήματος (σαν μέρος της διεργασίας ανάλυσης των απαιτήσεων κατά την ανάπτυξη της τεχνολογίας του συστήματος).

b. Την ανάπτυξη κριτηρίων ως δεδομένων για τη σχεδίαση όχι μόνον εκείνων των στοιχείων που σχετίζονται μόνο με την αποστολή του συστήματος, αλλά και για την υποδομή υποστήριξης του (δεδομένα για τις προδιαγραφές σχεδιάσεως και υποστήριξης του συστήματος).

γ. Την συνεχή αποτίμηση εναλλακτικών μορφών σχεδίασης του συστήματος μέσα από την εκπόνηση επιπλέον μελετών, βελτιστοποίησης της σχεδίασής του, και ανασκόπησης της τυπικής σχεδίασής του (π.χ. η καθημερινή ολοκλήρωση των σχεδιαστικών δραστηριοτήτων που αφορούν στην υποστήριξη του συστήματος).

δ. Τον καθορισμό των απαιτούμενων πόρων για την υποστήριξη του συστήματος των βασιζομένων σε μία δεδομένη μορφή σχεδίασης (π.χ. προσωπικού που απαιτείται και του επιπέδου εκπαίδευσής του, ανταλλακτικά και άλλα συστήματα επισκευών, εξοπλισμός δοκιμών και υποστήριξης, εγκαταστάσεις, μεταφορές, δεδομένα και πόροι Η/Υ).

ε. Την συνεχή αποτίμηση της συνολικής υποδομής υποστήριξης με αντικειμενικό σκοπό την συνεχή βελτίωσή της, μέσα από συνεχείς διεργασίες μέτρησης των αξιολογήσεων και προτάσεων βελτίωσης (π.χ. συλλογή δεδομένων, αξιολόγησής τους και δυνατότητα βελτίωσης των διεργασιών αξιολόγησης). Παρόλο που το συνολικό φάσμα της ΔΜ περιλαμβάνει πολλές επιπλέον λειτουργίες (π.χ. προμήθεια, διανομή, μεταφορά, συντήρηση, κ.λπ.), η έμφαση της Τεχνολογίας ΔΜ δίδεται στη σχεδίαση της δυνατότητας υποστήριξης (supportability) του συστήματος.

11. Προσδιορισμός Απαιτήσεων ΔΜ (Acquisition Logistics) : Ο όρος "προσδιορισμός απαιτήσεων ΔΜ" συναντάται κυρίως στον αμυντικό τομέα και ορίζεται ως μία βασική αρχή τεχνικής διαχείρισης πολλαπλών λειτουργιών που σχετίζονται με τις μεταβολές στην σχεδίαση, ανάπτυξη, δοκιμή, παραγωγή, παράδοση για χρήση, συντήρηση και βελτίωση οπλικών συστημάτων οικονομικά αποδοτικών που ικανοποιούν τις απαιτήσεις του χρήστη (μαχητή) τόσο στην ειρήνη όσο και στον πόλεμο. Οι πρωταρχικοί αντικειμενικοί σκοποί του προσδιορισμού απαιτήσεων ΔΜ είναι να εξασφαλισθεί ότι η αντίληψη για την υποστήριξη των οπλικών συστημάτων αποτελούν ένα ενταγμένο τμήμα των απαιτήσεων σχεδίασης του συστήματος, ότι το σύστημα μπορεί να υποστηριχθεί οικονομικά καθόλο τον κύκλο ζωής του και ότι τα στοιχεία της υποδομής που απαιτούνται για την αρχική παράδοση και λειτουργική υποστήριξη του έχουν

αναγνωριστεί, αναπτυχθεί και επιτευχθεί. Αυτός ο ορισμός περιλαμβάνεται στο εγχειρίδιο προσδιορισμού απαιτήσεων διοικητικής μέριμνας των ΕΔ των ΗΠΑ (MIL-HDBK-502, DoD).

12. Ανάλυση Δυνατότητας Υποστήριξης ΔΜ (Supportability Analysis - SA) : είναι μια συνεχής αναλυτική διεργασία μέσω της οποίας αναγνωρίζεται και αποτιμάται η υποστήριξη ΔΜ ενός νέου (ή διασκευασμένου) οπλικού συστήματος. Η διεργασία αυτή στοιχειοθετεί την εφαρμογή επιλεγμένων ποσοτικών μεθόδων προκειμένου να συνδράμει τον αρχικό καθορισμό και εφαρμογή κριτηρίων υποστήριξης ως δεδομένων για την παραπέρα σχεδίαση του συστήματος, την αποτίμηση των διαφόρων εναλλακτικών σχεδιαστικών θεμάτων που εμφανίζονται κατά την ανάπτυξη του συστήματος, την αναγνώριση, πρόβλεψη και παροχή των διαφόρων στοιχείων συντήρησης και υποστήριξης του συστήματος γενικότερα και την τελική αποτίμηση της υποδομής υποστήριξης του συστήματος κατά την φάση χρησιμοποίησής του. Η Ανάλυση Δυνατότητας Υποστήριξης ΔΜ είναι μια διεργασία της ανάλυσης σχεδίασης του συστήματος, η οποία αποτελεί μέρος της συνολικής προσπάθειας σχεδίασης του συστήματος, που εφαρμόζεται κατά τις αρχικές φάσεις του κύκλου ζωής και συχνά περιλαμβάνει την ανάλυση των δραστηριοτήτων ανάλυσης συντήρησης (maintenance task analysis - MTA), την ανάλυση των επιπέδων επισκευής (level of repair analysis - LORA), την ανάλυση αξιοπιστίας της συντήρησης (reliability-centered maintenance analysis - RCM), την ανάλυση μεταφοράς (transportation analysis), την ανάλυση κόστους κύκλου ζωής (life-cycle cost analysis - LCCA) και την μοντελοποίηση ΔΜ (logistics modeling).

13. Συνεχής Προσδιορισμός Απαιτήσεων και Υποστήριξη Κύκλου Ζωής (Continuous Acquisition and Life-Cycle Support - CALS) : Ο συνεχής προσδιορισμός των απαιτήσεων και η

υποστήριξη του κύκλου ζωής ενός συστήματος, αποτελεί μια αυτοματοποιημένη διαδικασία η οποία βασίζεται στην τεχνολογία των Η/Υ και αναφέρεται σε ολόκληρο το φάσμα της ΔΜ. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην επεξεργασία των ψηφιακών δεδομένων και ιδίως στην μείωση του χρόνου επεξεργασίας τους, στην μείωση των πλεοναζόντων - μη αναγκαιούντων - από αυτά, στην μείωση του χρόνου ανεύρεσής τους και στην μείωση γενικότερα του συνολικού κόστους του προγράμματος διαχείρισής τους. Ειδικές εφαρμογές έχουν αναπτυχθεί οι οποίες περιλαμβάνουν ψηφιακά δεδομένα των απαρτιών, ανταλλακτικών, μικροσυγκροτημάτων, και άλλων υποσυστημάτων διαφόρων οπλικών συστημάτων συμβάλλοντας στην πλήρη ψηφιοποίηση της εικόνας τους και διαχείρισης της υποστήριξης ΔΜ τους.

14. Συντήρηση (Maintenance) :

Συντήρηση είναι το σύνολο των ενεργειών των απαραιτήτων για την διατήρηση ενός συστήματος ή προϊόντος, ή την επαναφορά του, σε μία κατάσταση συνεχούς λειτουργίας. Η συντήρηση διακρίνεται στα παρακάτω είδη :

a. Διορθωτική (ή μη προγραμματισμένη) Συντήρηση :

Περιλαμβάνει όλες τις μη προγραμματισμένες ενέργειες συντήρησης οι οποίες πρέπει να λάβουν χώρα σαν αποτέλεσμα της αστοχίας του συστήματος / προϊόντος, προκειμένου να επαναφέρουν το σύστημα στην αρχική του επιθυμητή κατάσταση. Ο κύκλος της διορθωτικής συντήρησης περιλαμβάνει την αναγνώριση της αστοχίας, τον εντοπισμό και απομόνωσή της, την αποσυναρμολόγηση, την αφαίρεση του βεβλαμμένου αντικειμένου για την αντικατάστασή του ή επισκευή του, η επανασυναρμολόγηση, ο έλεγχος και η αποτίμηση της τελικής κατάστασης μετά τη συντήρηση του συστήματος. Επίσης, η μη προγραμματισμένη συντήρηση μπορεί να λάβει χώρα σαν ένα αποτέλεσμα μιας κατά υποψία αστοχίας, ακόμα κι αν περαιτέρω

έρευνα δείχνει ότι δεν έχει λάβει χώρα κάποια αστοχία.

β. Προληπτική Συντήρηση :

Περιλαμβάνει όλες τις προγραμματισμένες ενέργειες συντήρησης οι οποίες λαμβάνουν χώρα προκειμένου να διατηρήσουν ένα σύστημα / προϊόν στην επιθυμητή κατάστασή του. Η προγραμματισμένη συντήρηση περιλαμβάνει την εκπλήρωση περιοδικών επιθεωρήσεων, ελέγχων κατάστασης του συστήματος, αντικατάσταση κυρίων απαρτιών, και ρυθμίσεων. Επιπρόσθετα, οι απαιτήσεις εξυπηρέτησης του συστήματος (π.χ. λίπανση, ανεφοδιασμός σε καύσιμα, κ.λπ.) μπορεί να περιλαμβάνονται μέσα στην προγραμματισμένη συντήρηση.

15. Επίπεδο Συντήρησης (Maintenance Level) :

Η διορθωτική και η προληπτική συντήρηση μπορούν να εφαρμοσθούν στο ίδιο το σύστημα (ή σε κάποιο τμήμα του) στο σημείο της βλάβης, όπου το σύστημα χρησιμοποιήθηκε από τον χρήστη, σε ένα συνεργείο επισκευής κοντά στο σημείο λειτουργίας του, και / ή σε μία αποθήκη ή εγκατάσταση ενός προμηθευτή ή κατασκευαστή. Το επίπεδο συντήρησης αναφέρεται στην κατηγοριοποίηση των λειτουργιών και δραστηριοτήτων για κάθε περιοχή όπου εφαρμόζεται η συντήρηση. Η πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων, οι απαιτήσεις εκπαίδευσης του τεχνικού προσωπικού, η αναγκαιότητα ειδικών εγκαταστάσεων, τα οικονομικά κριτήρια, κ.λπ., καθορίζουν τις εξειδικευμένες λειτουργίες που πρέπει να λάβουν χώρα σε κάθε επίπεδο. Έτσι η συντήρηση μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σαν 4ου - 5ου Κλιμακίου ή Βάσεως, 2ου - 3ου Κλιμακίου ή Ενδιάμεση, και 1ου Κλιμακίου ή Χρήστη.

16. Φιλοσοφία Συντήρησης (Maintenance Concept) :

Η φιλοσοφία συντήρησης αποτελεί μία θεωρία η οποία περιλαμβάνει κριτήρια που καλύπτουν τα επίπεδα συντήρησης (π.χ. δύο επίπεδα συντήρησης, τρία επίπεδα συντήρησης, κ.λπ.), τις λειτουργίες που εκπληρώθηκαν σε

κάθε επίπεδο συντήρησης, βασικές πολιτικές υποστήριξης, παράγοντες αποτελεσματικότητας (MTBM, MTBR, κ.λπ.) και απαιτήσεις υποστήριξης ΔΜ. Η φιλοσοφία συντήρησης ορίζεται σαν η σύλληψη ενός προγράμματος που είναι απαραίτητο για την σχεδίαση του συστήματος / προϊόντος και την ανάπτυξη του. Η φιλοσοφία συντήρησης επιπλέον αποτελεί ένα σύνολο απαιτούμενων δεδομένων για την ανάλυση της υποστηριξιμότητας ενός συστήματος (δηλαδή κατά πόσο μπορεί να υποστηριχθεί οικονομικά και αποτελεσματικά ένα σύστημα καθ' όλο το κύκλο ζωής του).

17. Σχέδιο Συντήρησης (Maintenance Plan) : Το Σχέδιο συντήρησης (σε σχέση με τη φιλοσοφία συντήρησης) αποτελεί ένα λεπτομερές σχέδιο μέσα στο οποίο περιλαμβάνονται οι μέθοδοι και οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν, για την υποστήριξη του συστήματος, καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του και κατά τη διάρκεια της φάσης χρησιμοποίησης του. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει την αναγνώριση και την χρησιμοποίηση των απαραίτητων εκείνων στοιχείων ΔΜ για την εξασφάλιση συνέχειας στην υποστήριξη του συστήματος. Το σχέδιο συντήρησης βασίζεται σε δεδομένα της ανάλυσης υποστηριξιμότητας, και προετοιμάζεται συνήθως κατά την διάρκεια της φάσης λεπτομερούς σχεδίασης.

18. Ολική Παραγωγική Συντήρηση (Total Productive Maintenance - TPM) : Η ολική παραγωγική συντήρηση αποτελεί μια Ιαπωνική φιλοσοφία που περιλαμβάνει μία ολοκληρωμένη, από πάνω προς τα κάτω, προσέγγιση του κύκλου ζωής ενός συστήματος και της συντήρησής του, με αντικειμενικό σκοπό τη μεγιστοποίηση της παραγωγικότητας. Η ολική παραγωγική συντήρηση αφορά κυρίως το εμπορικό βιομηχανικό περιβάλλον και δανείζεται πολλές από τις κύριες αρχές της φιλοσοφίας του συστήματος ολοκληρωμένης υποστήριξης ΔΜ (ILS). Ειδικότερα η ολική παραγωγική συντήρηση :

α. Στοχεύει στη μεγιστοποίηση της συνολικής αποτελεσματικότητας του εξοπλισμού (βελτιστοποίηση των συνολικών δυνατοτήτων του). Καθορίζει το πρόγραμμα συνολικής προληπτικής συντήρησης για ολόκληρο τον κύκλο ζωής του εξοπλισμού.

β. Υλοποιείται στα πλαίσια ομαδικής συνεργασίας και καθορίζει την οργάνωση διαφόρων τμημάτων, όπως τμήμα μηχανικών, τμήμα επιχειρήσεων παραγωγής και συντήρησης.

γ. Συγκαταλέγει κάθε υπάλληλο, από το Διοικητικό Συμβούλιο μέχρι τον τελευταίο εργάτη, στην διαδικασία της παραγωγής και συντήρησης του υλικού, ακόμα και τους χειριστές του εξοπλισμού οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τη συντήρηση του εξοπλισμού τον οποίο χειρίζονται.

δ. Βασίζεται στην προαγωγή της προληπτικής συντήρησης μέσα από την διοίκηση δια του παραδείγματος (αυτόνομες δραστηριότητες μικρών ομάδων).

ε. Η ολική παραγωγική συντήρηση συνήθως ορίζεται σαν η παραγωγική συντήρηση η οποία υλοποιείται από όλους τους υπαλλήλους, βασίζεται στην αρχή ότι η βελτιστοποίηση του εξοπλισμού πρέπει να απασχολεί όλα τα μέλη του οργανισμού, από τους χειριστές γραμμής παραγωγής μέχρι το διοικητικό συμβούλιο. Ο αντικειμενικός σκοπός είναι ο περιορισμός των βλαβών του εξοπλισμού, η αποφυγή καθυστερήσεων, η αποφυγή διακοπών, κ.λπ. Προάγει την παραγωγή χωρίς προβλήματα, την παραγωγή μέσα στον χρόνο (Just-In-Time - JIT Production) και την αυτοματοποίηση των διαδικασιών παραγωγής. Η ολική παραγωγική συντήρηση περιλαμβάνει συνεχείς βελτιώσεις στη συντήρηση.

19. Ανθρώπινοι Παράγοντες (Human Factors) : Οι ανθρώπινοι παράγοντες αναφέρονται στο ανθρώπινο στοιχείο του συστήματος και στις διεπαφές μεταξύ του

ανθρώπου, της μηχανής, των εγκαταστάσεων και του λογισμικού. Ο αντικειμενικός σκοπός είναι η εξασφάλιση πλήρους συμβατότητας μεταξύ των φυσικών και λειτουργικών σχεδιαστικών χαρακτηριστικών του συστήματος και του ανθρώπινου στοιχείου κατά την λειτουργία, συντήρηση και υποστήριξη του συστήματος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η σχεδίαση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τους ανθρώπινους φυσικούς παράγοντες (παραδείγματος χάριν τις φυσικές διαστάσεις του ανθρώπινου όντος), τους παράγοντες ανθρώπινων αισθήσεων (παραδείγματος χάρη την όραση και την ακοή), παράγοντες φυσιολογικούς (επιδράσεις από περιβαλλοντικές δυνάμεις), ψυχολογικούς παράγοντες (παραδείγματος χάριν ανθρώπινες ανάγκες, προσδοκίες, κίνητρα) και τις σχέσεις μεταξύ τους. Οι ανθρώπινοι παράγοντες πρέπει να ληφθούν υπόψη από τα αρχικά στάδια της ανάπτυξης του συστήματος μέσα από την εκπλήρωση της ανάλυσης λειτουργικότητάς του, τις αναλύσεις συντήρησης του, τις αναλύσεις λαθών, ασφάλειας και αντίστοιχων σχετιζόμενων δραστηριοτήτων υποστήριξης του συστήματος. Οι απαιτήσεις σε προσωπικό συντήρησης και χειρισμού (αριθμός προσωπικού και επίπεδα εκπαίδευσης) και οι ανάγκες των προγραμμάτων εκπαίδευσης εξελίσσονται μέσα από την προσπάθεια ανάλυσης του συστήματος. Οι απαιτήσεις σε προσωπικό συντήρησης αναγνωρίζονται μέσα από την ανάλυση υποστηριξιμότητας.

20. Τεχνολογία Λογισμικού (Software Engineering) : Με γνώμονα τις σημερινές τάσεις και την συνεχή ανάπτυξη της τεχνολογίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών, το λογισμικό αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο της διάταξης πολλών συστημάτων. Η πρόσφατη εμπειρία δείχνει ότι το λογισμικό κατέχει το 50% της προσπάθειας σχεδίασης και ανάπτυξης ενός συστήματος. Το λογισμικό μπορεί να θεωρηθεί από τις παρακάτω απόψεις :

a. Το λογισμικό που

περιλαμβάνεται σε ένα τμήμα του συστήματος σχετικό με την αποστολή του, το οποίο απαιτείται για τη λειτουργία αυτού του συστήματος. Από την άποψη της ΔΜ, υπάρχει η απαίτηση για τη συντήρηση αυτού του λογισμικού καθ' όλο το σχεδιαζόμενο κύκλο ζωής του.

β. Το λογισμικό που απαιτείται για την εκπλήρωση των λειτουργιών συντήρησης ενός συστήματος (π.χ. διαγνωστικές διαδικασίες, προγράμματα παρακολούθησης συνθηκών, κ.λπ.). Λειτουργία της τεχνολογίας ΔΜ αποτελεί και η αρχική ανάπτυξη και η επακόλουθη συντήρηση αυτού του λογισμικού.

γ. Το λογισμικό που απαιτείται για την υποστήριξη προγραμματιζόμενων δραστηριοτήτων (π.χ. το λογισμικό που σχετίζεται με ποικίλα μοντέλα βασιζόμενα σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τα χρησιμοποιούμενα στην ανάλυση σχεδίασης ενός συστήματος, το λογισμικό που σχετίζεται με την προετοιμασία και επεξεργασία διαφόρων κατηγοριών δεδομένων της σχεδίασης όπως αυτά που απαιτούνται από τον Συνεχή Προσδιορισμό Απαιτήσεων και Υποστήριξη Κύκλου Ζωής του συστήματος).

δ. Η ανάπτυξη του λογισμικού πρέπει να ενταχθεί με κατάλληλο τρόπο στην ανάπτυξη του υλικού, ανθρωπίνου και λοιπών στοιχείων ενός συστήματος. Επιπλέον αυτές οι δραστηριότητες ανάπτυξης του λογισμικού, αφού εφαρμόζονται στην υποστήριξη του συστήματος, πρέπει να ενταχθούν κατάλληλα και στις δραστηριότητες της τεχνολογίας ΔΜ.

21. Παραγωγιμοσιμότητα (Productibility)

Είναι ένα εργαλείο για την μέτρηση της σχετικής ευκολίας και του οικονομικού τρόπου παραγωγής ενός συστήματος / προϊόντος. Τα χαρακτηριστικά της σχεδίασης του συστήματος πρέπει να είναι τέτοια, ώστε ένα αντικείμενο (τμήμα,

υποσύντημα του συστήματος) να μπορεί να παραχθεί εύκολα και οικονομικά, χρησιμοποιώντας συμβατικές και εύκαμπτες μεθόδους και διαδικασίες παραγωγής, χωρίς να χρειαστεί να θυσιαστούν η λειτουργικότητα, η αποδοτικότητα, η αποτελεσματικότητα ή η ποιότητά του. Η απλότητα και η ευκαμψία αποτελούν τους βασικότερους αντικειμενικούς σκοπούς της παραγωγιμοσιμότητας και οι τελικοί στόχοι της είναι ο περιορισμός χρήσης κρίσιμων υλικών και διεργασιών, η χρήση εξειδικευμένων αντικειμένων κατά την παραγωγή, η χρήση ειδικών εργαλείων και εγκαταστάσεων παραγωγής, η εφαρμογή ρεαλιστικών και μη ανοχών κατά την κατασκευή και συναρμολόγηση, τη χρήση ειδικών συστημάτων δοκιμών και τη χρησιμοποίηση εξειδικευμένου προσωπικού κατά την κατασκευή. Επιπρόσθετα, άλλος αντικειμενικός σκοπός της παραγωγιμοσιμότητας, είναι ο περιορισμός του συνολικού χρόνου παραγωγής και δοκιμών κατά την ανάπτυξη του συστήματος. Η παραγωγιμοσιμότητα και η αντικειμενικοί της σκοποί, πρέπει να εφαρμοστούν επάνω στα στοιχεία της υποστήριξης ΔΜ, όπως ακριβώς εφαρμόζονται και στα συστατικά του συστήματος κατά την ανάπτυξή του.

22. Δείκτης Απόρριψης (Disposability)

Αναφέρεται στον βαθμό με τον οποίο ένα αντικείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάποια άλλη χρήση ή να καταστεί απορριπτέο χωρίς να επηρεάζει το περιβάλλον (π.χ. δημιουργεί τοξικά απόβλητα, μοιλύνει τα ύδατα, προκαλεί ηχορύπανση, ραδιενέργεια, κ.λπ.). Αν η έννοια του "δείκτη απόρριψης" δεν συμπεριληφθεί στη σχεδίαση του συστήματος, οι απαιτήσεις σε θέματα ΔΜ θα αυξάνονται και θα κοστίζουν περισσότερο ακριβά προκειμένου να συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος που τίθενται κάθε φορά. Για παράδειγμα ας θεωρήσουμε μία μεγάλη εγκατάσταση αποτέφρωσης, η οποία απαιτείται για την αποσύνθεση κάποιων υλικών. Αυτή η εγκατάσταση, στη

συνέχεια, μπορεί να απαιτήσει μεγάλο αριθμό από ακριβά υλικά τα οποία να απαιτούν επιπλέον πόρους συντήρησης, καθιστώντας οικονομικά ασύμφορη τη λειτουργία της ίδιας της εγκατάστασης.

23. Διαχείριση Ολικής Ποιότητας (Total Quality Management - TQM): Είναι η συνολική ολοκληρωμένη προσέγγιση διοίκησης η οποία λαμβάνει υπόψη την ποιότητα του συστήματος / προϊόντος καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του και σε κάθε επίπεδο της συνολικής ιεραρχίας του συστήματος. Παρέχει έναν αρχικό προσανατολισμό προς την ποιότητα και επικεντρώνεται στη σχεδίαση του συστήματος και των δραστηριοτήτων ανάπτυξης, καθώς και στην παραγωγή, κατασκευή συναρμολόγηση, υποστήριξης ΔΜ και άλλες σχετικές λειτουργίες. Η διαχείριση ολικής ποιότητας είναι ένας μηχανισμός συγκερασμού των ανθρωπίνων ικανοτήτων και των διεργασιών της τεχνολογίας, παραγωγής και υποστήριξης. Μερικά ειδικά χαρακτηριστικά της ολικής διαχείρισης ποιότητας είναι η ολικής ικανοποίηση του χρήστη που είναι και ο κύριος αντικειμενικός σκοπός της, η έμφαση που δίδεται στην επαναλαμβανόμενη διεργασία της "συνεχούς βελτίωσης" των τεχνολογικών, παραγωγικών και υποστηρικτικών διεργασιών, το προσωπικό που πρέπει να εξειδικεύεται και σε μεθόδους ελέγχου των διεργασιών παραγωγής και τέλος ολόκληρος ο οργανισμός μέσα στον οποίο εφαρμόζονται οι τεχνολογικές, παραγωγικές και υποστηρικτικές διεργασίες είναι επηρεασμένος από τις διαδικασίες της Διαχείρισης Ολικής Ποιότητας.

24. Διαχείριση Διάταξης (Configuration Management - CM) : Η διαχείριση διάταξης ενός οπλικού συστήματος αποτελεί ένα σύνολο διαδικασιών που αποσκοπούν στην συγκέντρωση όσο δυνατόν περισσότερων τεχνικών πληροφοριών για τον σχεδιασμό του συστήματος, δηλαδή των τεχνικών σχεδιαστικών χαρακτηριστικών κάθε μέρους, τμήματος, υποτμήματος,

υποσυστήματος, υποσυγκροτήματος του κυρίως οπλικού συστήματος. Με τη διαχείριση διάταξης του οπλικού συστήματος επιτυγχάνεται η Ολοκληρωμένη Υποστήριξη ΔΜ (ILS) του συστήματος. Η διαχείριση της διάταξης ενός συστήματος (Configuration Management) είναι οι διαδικασίες εκείνες που θα πρέπει να γίνουν προκειμένου τα συστατικά του ILS να αποτελέσουν ένα πακέτο τεχνικών πληροφοριών που θα αντικατοπτρίζει το σχεδιασμό του συστήματος και συνίσταται από τα βασικά στοιχεία της ταυτοποίησης διάταξης (Configuration Identification), της κατάστασης απογραφής Διάταξης (Configuration Status Accounting), του ελέγχου μεταβολών Διάταξης (Configuration Changes Control) και του συνολικού ελέγχου Διάταξης (Configurations Audits), τα οποία και αποτελούν τα κύρια μέρη του Σχεδίου Διαχείρισης της Διάταξης του Συστήματος (Configuration Management Plan - CMP).

25. Ταυτοποίηση Διάταξης (Configuration Identification) : είναι η περιγραφική τεχνική τεκμηρίωσης κάθε επί μέρους υλικού που αποτελεί το ΟΣ σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή. Σαν στοιχεία αναγνωρίσεως μπορούν να χρησιμοποιηθούν η επίσημη περιγραφή, ο Αριθμός Αποθήκευσης (Stock Number), η προδιαγραφή, το κατασκευαστικό σχέδιο, ο αριθμός μέρους (part number), ο σειριακός αριθμός (serial number), ο αριθμός μεταβολής (modification number), κ.λπ. Στη φάση αυτή και για την ευχερέστερη παρακολούθηση του κάθε υλικού που αποτελεί το σύστημα απαιτείται η ανάπτυξη κάποιας μορφής ευρετηρίου (index), με την ανάθεση στα υλικά, ενός δομημένου συστήματος αριθμών, με βάση τη λειτουργική υποδιαίρεση των υποσυστημάτων στο κυρίως σύστημα (Functional Configuration Identification - FCI) ή την εσωτερική κατανομή των υποσυστημάτων (Allocated Configuration Identification - ACI) ή τέλος, τη δομή των υποσυστημάτων (Product Configuration Identification - PCI).

26. Κατάσταση Απογραφής Διάταξης Συστήματος (Configuration Status Accounting) : είναι η διαδικασία καταχώρησης των πληροφοριών ταυτοποίησης διάταξης (βλ. προηγούμενη παράγραφο) σε αρχεία με χειρογραφικές ή μηχανογραφικές διαδικασίες προκειμένου αυτές να αποτελέσουν στη συνέχεια τη βάση για τον υπολογισμό των Απαιτήσεων Υποστήριξης του Συστήματος. Σε περίπτωση που η καταχώρηση γίνει σε μηχανογραφικά αρχεία, που είναι και ο μόνος τρόπος παρακολούθησης με τα σημερινά δεδομένα, απαιτείται κατ' ανάγκη η ύπαρξη βάσης δεδομένων διαχείρισης διάταξης του συστήματος (Configuration Management Database) και μηχανογραφικές διαδικασίες τροφοδότησης των στοιχείων. Παράδειγμα ενός τέτοιου πληροφοριακού συστήματος είναι το αντίστοιχο του πολεμικού ναυτικού των ΗΠΑ που ονομάζεται FOMIS (Fitting Out Management Information System).

27. Έλεγχος Μεταβολών Διάταξης Συστήματος (Configuration Changes Control) : είναι η διαδικασία συστηματικής προετοιμασίας, αιτιολόγησης, αξιολόγησης, συντονισμού, έγκρισης ή απόρριψης, και εφαρμογής όλων των Εγκεκριμένων Αλλαγών (Engineering Changes Proposals) στη διάταξη (configuration) ενός ΟΣ σε όλη τη διάρκεια του Κύκλου Ζωής του.

28. Συνολικός Έλεγχος Διάταξης Συστήματος (Configuration Audits) : είναι οι διαδικασίες με τις οποίες ελέγχεται η συμφωνία των κατεχομένων στοιχείων με τα πραγματικά δεδομένα και διενεργείται σε τακτά χρονικά διαστήματα στη διάρκεια του Κύκλου Ζωής του ΟΣ. Οι βασικές μορφές συνολικού ελέγχου διάταξης ενός συστήματος είναι η λειτουργική (Functional Configuration Audit - FCA) που διεξάγεται στο τέλος της διαδικασίας ανάπτυξης του συστήματος, προκειμένου να ελεγχθεί αν αυτό καλύπτει την ανάγκη για την οποία δημιουργήθηκε και η φυσική (Physical Configuration Audit - PCA) που διεξάγεται σε τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να ελεγχθεί η συμφωνία φυσικών δεδομένων με

την υπάρχουσα τεκμηρίωση. Οι διαδικασίες αυτές στοχεύουν στη διατήρηση της συμφωνίας μεταξύ φυσικών δεδομένων και της υπάρχουσας τεκμηρίωσης. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή και σαν Validation (αξιολόγηση).

29. Αποτελεσματικότητα Συστήματος (System Effectiveness) : είναι ένα ποιοτικό μέτρο της δυνατότητας ενός συστήματος να επιτελεί τον σκοπό για τον οποίο παρήχθη. Περιλαμβάνει παραμέτρους απόδοσης του συστήματος, τον δείκτη διαθεσιμότητας του συστήματος και τον δείκτη αξιοπιστίας του.

Εργαζόμενοι

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Β"
ΣΤΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
"DEFENSE LOGISTICS"**

ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ			
ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ή ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΠΑΡΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΟΙΗΣΗ
- Ανάλυση Αγοράς - Ανάλυση Επιχειρησιακών και Λειτουργικών Απαιτήσεων - Καθορισμός κριτηρίων και μεθόδων αξιολόγησης - Καθορισμός προδιαγραφών - Λειτουργική ανάλυση των απαιτήσεων υποστήριξης - Σχεδιασμός της υποστήριξης	- Ροή των υλικών - Προμήθειες ανταλλακτικών, συστημάτων πληροφορικής, τεκμηρίωσης, μέσων ελέγχου και υποστήριξης - Κατασκευή έργων υποδομής - Έλεγχος και ανάληψη διορθωτικών ενεργειών - Επανατροφοδότηση	- Συντήρηση - Εφοδιαστική Υποστήριξη - Έλεγχος - Προσωπικό - Εκπαίδευση - Διαχείριση, Αποθήκευση και Μεταφορά Υλικού - Τεκμηρίωση - Πόροι Η/Υ - Συγκέντρωση Πληροφοριών - Επανατροφοδότηση και ανάληψη διορθωτικών ενεργειών	- Παροπλισμός - Απαξίωση του υλικού - Απόσβεση - Εκποίηση

Πίνακας Β-1

Στον πιο πάνω πίνακα δίνεται μια εικόνα του ρόλου του "Logistics" σε κάθε μια από τις Φάσεις του Κύκλου Ζωής του Συστήματος (Πηγή : Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management).

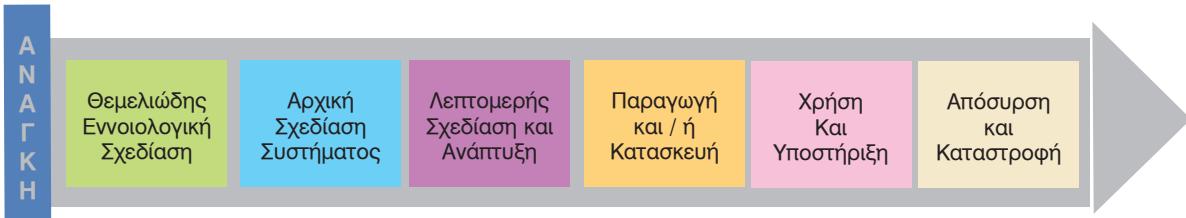
B-2

ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΜ		
ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ		
1	SAMSON	Support Availability Multisystem Operations Model: Προσομοίωση επιχειρησιακών συμβάντων και καθορισμός των απαιτήσεων υποστήριξης.
2	LCOM	Logistic Composite Model: Προσομοίωση με τη βοήθεια Η/Υ επιχειρήσεων αεροσκαφών και αναγκών υποστήριξης.
3	COAPM	Computer Analysis of Maintenance Policies: Προσομοίωση με τη βοήθεια Η/Υ των εκάστοτε εφαρμοζόμενων πολιτικών συντήρησης.
4	GEMM	General Electronics Maintenance Model for Integrated Logistics Support: Μοντέλο Συντήρησης Ηλεκτρονικών Απαρτιών για την υποστήριξη, ΔΜ συστημάτων που περιλαμβάνουν ηλεκτρονικά υποσυστήματα.
ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ		
1	ORLA	Optimum Repair Level Analysis : Αξιολόγηση Εναλλακτικών Λύσεων Επιπέδων Συντήρησης.
2	SCORE	System Cost and Operational Resources Evaluation Model: Μοντέλο Αποτίμησης Κόστους και Λειτουργικών Πόρων του Συστήματος.
3	LORAM	Level of Repair for Aeronautical Material: Αξιολόγηση Επιπέδων Επισκευής Αεροπορικού Υλικού.
4	NRLA	Network Repair Level Analysis Model: Ανάλυσης Επιπέδων Δικτύου Επισκευών.
ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ		
1	ABLE	Acquisition Based on consideration of Logistics Effects: Μοντέλο Απόκτησης Συστημάτων βασισμένο στα Αποτελέσματα της υποστήριξης ΔΜ τους.
2	LCCM	Life Cycle Cost Model: Μοντέλου Κόστους Κύκλου Ζωής.
3	PRICE	Programmed Review of Information for Costing and Evaluation: Προγραμματιζόμενη Επισκόπηση και Αποτίμηση Πληροφοριών που αφορούν Κόστη.
ΜΟΝΤΕΛΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ		
1	BDSM	Base Depot Stockage Model: Μοντέλο Αποθήκευσης Υλικού σε Αποθήκες Βάσης.
2	SKEM	Spares Kit Evaluator Model: Μοντέλο Αποτίμησης Υποσυστημάτων ανταλλακτικών.
3	SPM	Spares Provisioning Model: Μοντέλο Πρόβλεψης Ανταλλακτικών.

Πίνακας B-2. Τα παραπάνω μοντέλα έχουν αναπτυχθεί από υπηρεσίες του υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ ή από ειδικούς οίκους για την κάλυψη συγκεκριμένων σκοπών της διαδικασίας ανάλυσης υποστήριξης ΔΜ.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Γ"
ΣΤΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
"DEFENSE LOGISTICS"**

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σχεδιάγραμμα Γ-1. Οι φυσικές φάσεις του κύκλου ζωής ενός συστήματος από την αρχή μέχρι το τέλος της ύπαρξής του (Πηγή : Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall).

Σχεδίαση και ανάπτυξη
Συστήματος/Προϊόντος

Παραγωγή
Συστήματος/Προϊόντος

Χρήση
Συστήματος/Προϊόντος

Απόσυρση
Συστήματος/Προϊόντος

Σχεδιασμός
Δυνατότητα Παραγωγής

Διεργασία Παραγωγής
(κατασκευή)

Σχεδιασμός
Δυνατότητα Υποστήριξης

Συνεχής Συντήρηση και Υποστήριξη
του Συστήματος / Προϊόντος

Σχεδιασμός
Δυνατότητα Απόσυρσης/Ανακύκλωσης

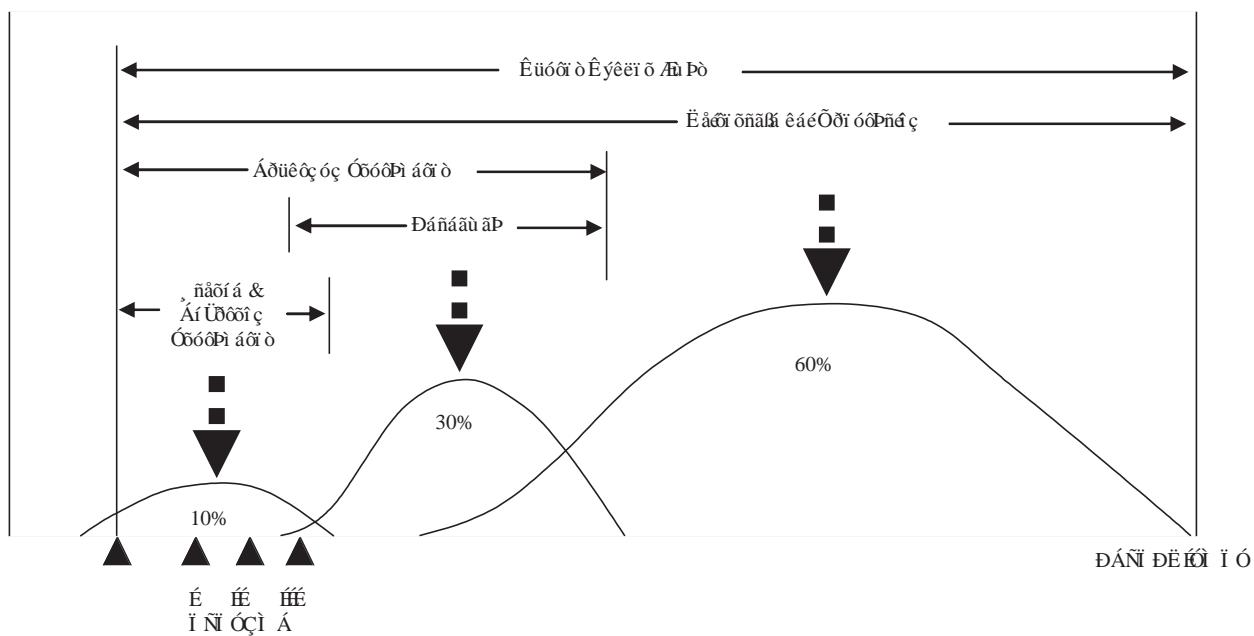
Απόσυρση Συστήματος / Προϊόντος
(Συνεχής Απόσυρση και ανακύκλωση του υλικού)

Σχεδιάγραμμα Γ-2. Οι φυσικές φάσεις του κύκλου ζωής ενός συστήματος και η σχέση τους με τον χρόνο (Πηγή : Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall).

Γ-2

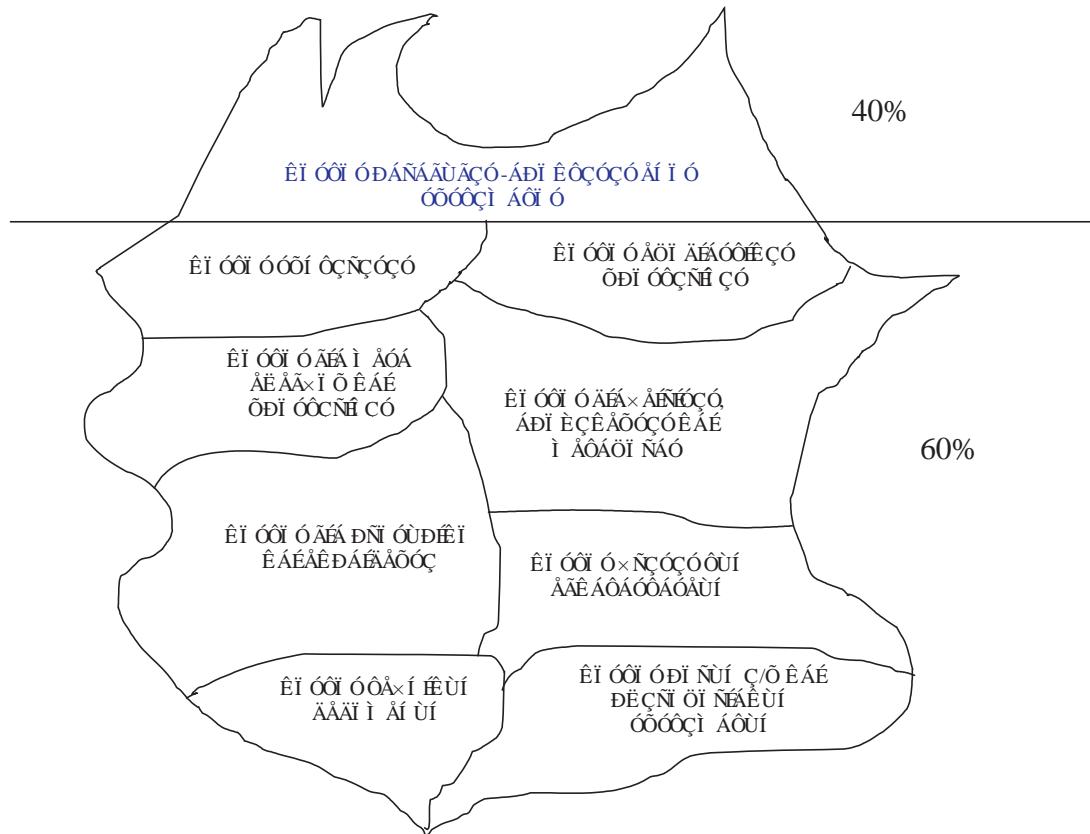

Σχεδιάγραμμα Γ-3. Σχέση των φάσεων του κύκλου ζωής ενός συστήματος και της υποστήριξης ΔΜ του (Πηγή : Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall).

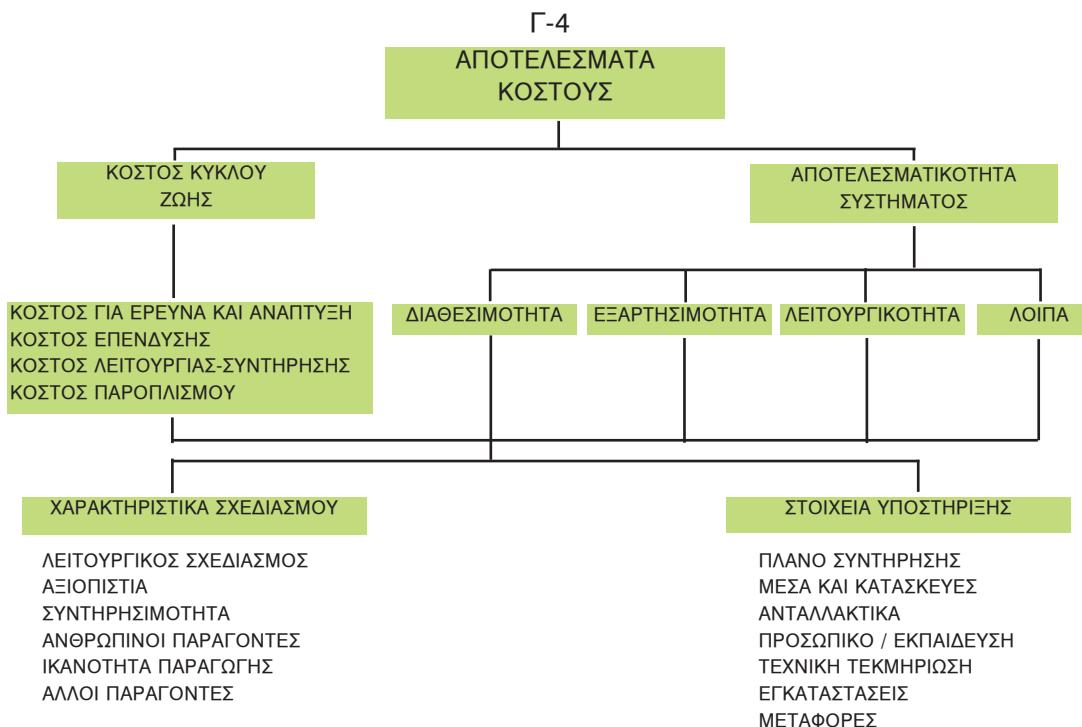

Σχεδιάγραμμα Γ-4. Σχέση των φάσεων του κύκλου ζωής ενός συστήματος, της υποστήριξης ΔΜ του και των ποσοστών του κόστους που απαιτούν χρονικά οι διάφορες φάσεις για να υλοποιηθούν. Τα ορόσημα I, II και III είναι ενδεικτικά και αφορούν καθοριστικά χρονικά σημεία κατά τα οποία συντελείται η υλοποίηση της αρχικής ιδέας του συστήματος, δηλαδή το σύστημα αρχίζει και παίρνει μορφή, όπως το απαίτησε ο χρήστης. (Πηγή : Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall).

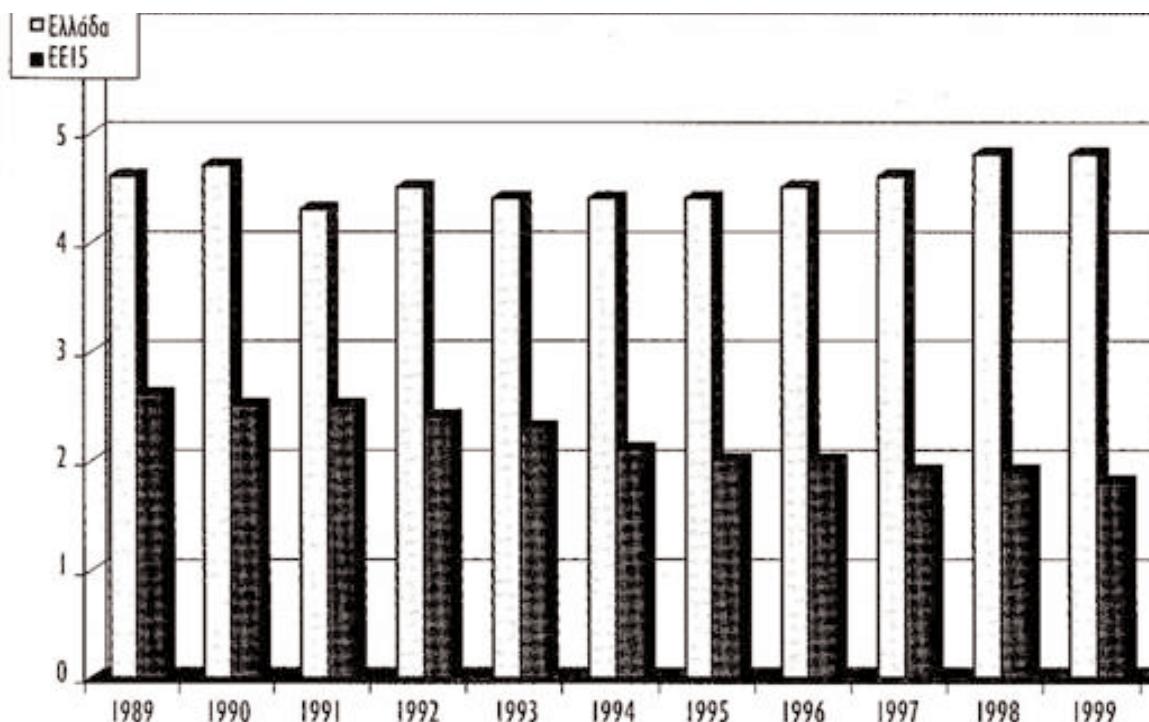
Γ-3

Σχεδιάγραμμα Γ-5. Το παγόβουνο του Κόστους Κύκλου Ζωής. (Πηγή : Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall).

Σχεδιάγραμμα Γ-6. Τα κύρια συστατικά της αποτελεσματικότητας κόστους. (Πηγή : Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall).

Σχεδιάγραμμα Γ-7. Στρατιωτικές Δαπάνες ως % του ΑΕΠ στην Ελλάδα και στην ΕΕ (Πηγή : ΥΕΘΑ, ΓΤΟΣΑΕ, Οι Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, 2003).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- IAA, Αμυντική Ναυπηγική Βιομηχανία, Παρούσα Κατάσταση - Μελλοντικές Προοπτικές, 2003
- IAA, Οι Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Βιομηχανίας, 2003
- ΥΕΘΑ, ΓΓΟΣΑΕ, Οι Προοπτικές της Ελληνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, 2003
- ΣΚ 210-1, Διοικητική Μέριμνα, ΓΕΣ
- ΣΚ 42-1, Κανονισμός Στρατιωτικής Ορολογίας, ΓΕΣ
- ΣΚ, Κανονισμός Σχεδίασης, Προγραμματισμού, Εφοδιασμού και Υποστήριξης ΔΜ του ΕΣ, ΓΕΣ
- MIL-STD-1388-1A, Logistics Support Analysis
- MIL-STD-1388-1B, DoD Requirements for a Logistics Support Analysis Record
- JP4-0, Doctrine for Logistic Support of Joint Operations (JP4-01, JP4-07, JP4-08, JP4-09)
- FM 700-80 Logistics, US Army
- Acquisition and Logistics, Reference Book for LMDC & AMMC, US Army
- MCDP4, USMC
- US Air Force, Global Thinking, Global Logistics,
- ADFP20, Logistics in Support of Joint Operations, Australian DEFENSE Force Publication
- Petrus Johannes Pretorius, A Generic Approach to Integrated Logistic Support for Whole-Life Whole Systems, University of Pretoria, South-Africa
- Benjamin S. Blanchard, Logistics Engineering and Management, Prentice Hall, 1998

Άρθρα

Logistics Spectrum, SOLE, V.34, Issue 3, July-September 2000

Ημερήσιος και Περιοδικός Τύπος

Έγγραφα

- N.2292/95, 2641/98, 2913/01, 2919/01, 2984/02, Εθνικό Τυπογραφείο
- ΕΜΔ/ΓΕΝ, Οργάνωση Ανάπτυξης και Παραλαβής Συστημάτων Ολοκληρωμένης Υποστήριξης Νέων Μονάδων του ΠΝ, 2000

Διαδίκτυο

- <http://logistics.about.com/>
- <http://www.eas.pdx.edu/>
- <http://globalsecurity.org/>
- <http://www.logtool.net/>
- <http://www.nationalDEFENSEmagazine.org/>
- <http://www.sole.org/>
- <http://www.logistics.org.gr/>
- <http://www.soleurope.org/ellada/>
- <http://www.mod.mil.gr/>

"Πιθανές Μελλοντικές Συγκρούσεις: η Διεθνής Ασφάλεια μετά την 9/11"

από τον **Δρα ΑΘΑΝΑΣΙΟ Ε. ΔΡΟΥΓΟ**
Στρατιωτικό Αναλυτή - Διεθνολόγο
Ειδικό σε Θέματα Παγκόσμιας Ασφάλειας

ΑΔΙΣΠΟ 4 Απρ 2006

* Οι απόψεις που εκφράζονται στην εργασία είναι αποκλειστικά προσωπικές του κ. Δρούγου

Η κατάσταση σε παγκόσμιο επίπεδο μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα της 9/11 στις Η.Π.Α. έχει αλλάξει δραματικά, ενώ οι επιπτώσεις της είναι πολυεπίπεδες και έχουν επηρεάσει το **σύνολο** των εξελίξεων και παραμέτρων της διεθνούς ασφάλειας. Σε πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, αστυνομικό, περιβαλλοντικό, στρατιωτικό και πληροφορικό πλαισίο οι αλλαγές των τελευταίων πέντε (σχεδόν) χρόνων είναι **καταλυτικές**, ενώ οι απειλές είναι πλέον **TRANSNATIONAL** (Διεθνικές), **μη- γραμμικού πεδίου μάχης**, παγκοσμιοποιημένες, ενώ καθοριστικός είναι ο παράγοντας **ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ**, αφού οι διάφορες προπαγανδιστικές ενέργειες και επιχειρήσεις έχουν πρόσβαση και στον Κυβερνοχώρο.

Τα πιο σημαντικά **γεγονότα** και τάσεις, μετά την 9/11 είναι:

-Η **έξαρση** και η γεωγραφική επέκταση των τρομοκρατικών ενεργειών της AL QAEDA, καθώς και των παραφυάδων της. Πρόκειται για παγκοσμιοποιημένη **τρομοκρατική δράση** με **έντονη** την παρουσία του **Σαλαφιστικού ISLAM / πουριτανικού Σουνιτισμού** και ενός ευρύτατου φάσματος επιλογών (σε πλήγματα, μεθόδους, τζιχαντισμό κ.ά.). **Επίσης**, είναι **έντονες** οι αυτοκτονικές επιχειρήσεις και η χρήση του INTERNET από πλευράς της νέας γενιάς τρομοκρατών.

-Υπάρχει μία **δραματική** έκρηξη στον αριθμό των **ιστοσελίδων** που χρησιμοποιούνται για

διαφόρους σκοπούς από τις τρομοκρατικές οργανώσεις. Πρόσφατη έρευνά μου καταγράφει 7.950 sites στο Διαδίκτυο. Με άλλα λόγια, "είναι σε εξέλιξη ένας πραγματικός πόλεμος στον κυβερνοχώρο, που είναι αόρατος στους πλείστους από μας". Οι τρομοκράτες χρησιμοποιούν τις λεωφόρους του διαδικτύου, σε καθημερινή βάση, όπως κάνουν και οι TALIBAN - AL QAEDA στην όριο γραμμή και τις γειτονικές περιοχές **Αφγανιστάν** - Πακιστάν ή στην επαρχία HELMAND του Αφγανιστάν. Η AL QAEDA έχει καταφέρει να διατηρήσει έναν επιχειρησιακό διάδρομο στην NWFP - FATA / περιοχές φυλών και κυρίως στο Βόρειο και Νότιο WAZIRISTAN (γνωστή από τους Βρετανούς ως Γραμμή DURAND, **δηλαδή** το διεθνές σύνορο που χωρίζει τις περιοχές των φυλών από το Αφγανιστάν.

-Στο **Διαδίκτυο** οι τρομοκράτες ενεργούν σε **DATA MINING** / συλλογή στοιχείων, επικοινωνίες, στρατολόγηση στελεχών, σχεδιασμό - συντονισμό, συγκέντρωση χρηματικών ποσών, κατευθυντήριες οδηγίες, εγχειρίδια επιχειρήσεων, καθώς και για εκθέσεις σε άλλες οργανώσεις / προπαγάνδα. Πέραν του **Διαδικτύου**, διάφορες τρομοκρατικές οργανώσεις / ακόμα και με "πολιτικό μανδύα", όπως η **Χεζμπόλαχ** χρησιμοποιούν ραδιοτηλεοπτικά μέσα, για την επίτευξη των στόχων τους, όπως ο τηλεοπτικός σταθμός AL-MANAR και ο ραδιοφωνικός σταθμός AL-NOUR.

-Μετά την 9/11 απέκτησαν ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα οι περιπτώσεις **συνδυασμών ROGUE καθεστώτων** ή τρομοκρατικών ομάδων, εφοδιασμένων με **Όπλα Μαζικής Καταστροφής (OMK)**, δηλαδή **RPBX** (ραδιολογικά - πυρηνικά - βιολογικά - χημικά). **Έντονα** εξετάζονται σε **Η.Π.Α. - Ευρώπη - Ασία**, διάφορα σενάρια αντιμετώπισης πυρηνικής τρομοκρατίας, **βιοτρομοκρατίας**, αλλά και DIRTY BOMB (ραδιολογική βόμβα). Τα μέτρα πρόληψης - αποτροπής - CRISIS MANAGEMENT έχουν αυξηθεί υπέρμετρα, ενώ έχουν προωθηθεί **ειδικά** νομικά, οικονομικά, αστυνομικά και στρατιωτικά μέτρα για την αποφυγή τέτοιων επιθέσεων (π.χ. ασκήσεις DARK WINTER -

ATLANTIC STORM), καθώς και άλλα, όπως η απόφαση 1540 του ΣΑ/ΟΗΕ περί "εγκληματοποίησης της χρήσης ή κατοχής ΟΜΚ και υλικών" από καθεστώτα - παρίες, ή τρομοκρατικές ομάδες, η υιοθέτηση εκ μέρους της ΓΣ/ΟΗΕ σύμβασης για την πυρηνική τρομοκρατία, το CONTAINERS SECURITY INITIATIVE, καθώς και η γνωστή Αμερικανική πρωτοβουλία που υποστηρίζεται από τον ΓΓ/ΟΗΕ PROLIFERATION SECURITY INITIATIVE (PSI).

-Παρά τη σχετική μείωση των πυρηνικών οπλοστασίων τα **τελευταία χρόνια**, εν τούτοις το **Ιράν**, η **Β. Κορέα** και ορισμένα κράτη του Αραβικού Συνδέσμου, εξακολουθούν να **"φλερτάρουν"** με πυρηνικές και άλλες φιλοδοξίες (π.χ. **Συρία - Αλγερία - Σαουδική Αραβία**, αλλά ακόμα και η **Τουρκία**). Η υφιστάμενη **πυρηνικοποίηση** στη **Νότια Ασία** (Πακιστάν - Ινδία), η εξελισσόμενη τάση του εκκεντρικού, κομμουνιστικού καθεστώτος της **Πιόνγκ-Γιάνγκ** στην Κορεατική Χερσόνησο, καθώς και το διαλυθέν (;) SUPER MARKET OMK του Πακιστανού KHAN προκαλούν εύλογες ανησυχίες. Στα **θετικά** καταγράφεται η από το 2003 απόφαση του καθεστώτος της **Λιβύης** να καταστρέψει όλα τα ΟΜΚ, υπό Αγγλο-Αμερικανική επιτήρηση. Το **καθεστώς** του Ιράν και η πολιτική του αναφορικά με τα πυρηνικά, τις εγκαταστάσεις, και η όλη "φιλοσοφία" του **Αχμαντινεντζάντ** προκαλούν ιδιαίτερη ανησυχία σε Αμερικανούς - Ευρωπαίους - κράτη της Κ. Ασίας - Καυκάσου - Περσικού Κόλπου - Αραβικής Χερσονήσου. Για την αντιμετώπισή του, είναι σε εξέλιξη ένα ευρύτατο πλαίσιο OPTIONS που ξεκινούν από διπλωματικο-οικονομικές κυρώσεις από το ΣΑ/ΟΗΕ και φθάνουν μέχρι **προληπτική** αεροπορική ενέργεια εναντίον των πυρηνικών εγκαταστάσεων της Τεχεράνης από τις Η.Π.Α., το NATO, το Ισραήλ ή και κάποιας μορφής "COALITION OF WILLING".

-Η **κατάσταση** στο **Ιράκ** δεν έχει σταθεροποιηθεί, παρά τις προσπάθειες των Αμερικανών και των συμμάχων τους. Η **ανοικοδόμηση** προχωρά με σχετικά μέτριους ρυθμούς, ενώ συνεχίζεται η

προσπάθεια για την αποφυγή εμφυλίου πολέμου, απονεύρωσης των τρομοκρατών της AL QAEDA του Ζαρκάουΐ, αναδιοργάνωσης των Ιρακινών Ενόπλων και Αστυνομικών Δυνάμεων, καθώς και **αποδυνάμωσης** του αντάρτικου στο Σουνιτικό τρίγωνο. Προβλήματα υπάρχουν πολλά, ενώ τρομοκράτες που έχουν εκπαιδευτεί στο **Ιράκ**, προωθούνται για περαιτέρω δράση στο Αφγανιστάν, στην **Τσετσενία**, στη **Σαουδική Αραβία** και στην **υπο-Σαχάρα Αφρική** (Τσάντ - Μαλί - Νίγηρ - Νιγηρία - Αλγερία - Μαυριτανία). Όπως το Αφγανιστάν παρήγαγε ALUMNI - τρομοκράτες που δημιούργησαν το 1989 στο **Πεσαβάρ** την AL QAEDA, έτσι και το **Ιράκ** είναι μαγνητικός πόλος της νέας γενιάς τρομοκρατών, με προεκτάσεις τα Βαλκάνια και την Κ. Ευρώπη.

-Αμερικανοί - Αυστραλοί και Βρετανοί τονίζουν ότι βρίσκονται σε ένα Παγκόσμιο Πόλεμο κατά της Διεθνούς Τρομοκρατίας και του βίασου εξτρεμισμού (VIOLENT EXTREMISM). Ο ρόλος των SPECIAL FORCES αλλά και των μορφών INTELLIGENCE έχει αναβαθμιστεί, ενώ οι Αμερικανοί έχουν προωθήσει διαφόρων κατηγοριών βάσεις και PADS σε περίπου 117 χώρες. Παρατηρείται κινητικότητα σε **Βαλκάνια** (Βουλγαρία - Ρουμανία), **Καύκασο** (Γεωργία - Αζερμπαϊτζάν), **Αφρική** (περίπου 28 χώρες συνεργάζονται άμεσα με τις Η.Π.Α.), **Μαγκρέμπ** (Τυνησία - Μαρόκο - Αλγερία), **Κ. Ασία** (Κιργιζία - Τατζικιστάν), **Άπω Ανατολή** (Φιλιππίνες - Ινδονησία - Ταϊλάνδη - Σιγκαπούρη), ενώ έχει προωθηθεί σε **Ιδιαίτερα** εξειδικευμένο πλαίσιο συνεργασίας η τριμερής **Η.Π.Α. - Ιαπωνία - Αυστραλία**. Πέραν των ανωτέρω περιοχών Αμερικανικές SPECIAL FORCES στα πλαίσια του Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας και των ναρκωτικών έχουν προωθηθεί παρουσία στην **Κολομβία**, στο **Περού**, στον **Ισημερινό**, στον **Παναμά**, στο **Σαλβαδόρ**, στις **Ολλανδικές Αντίλλες** και στην **Παραγουάνη**. Σημειώνεται ότι οι Η.Π.Α. έχουν "δακτυλοδείξει" σειρά χωρών ως "προβληματικές" όπως είναι η **Λευκορωσία**, η **Μιαμάρη**, η **Ζιμπάμπουε**, η **Κούβα**, η

Βενεζουέλα, η Βόρεια Κορέα, το Ιράν και η Συρία.

-Μετά την 9/11 πραγματοποιήθηκαν πολλές και σημαντικές αλλαγές όπως:

***Αλλαγή** καθεστώτων με ειρηνικές επαναστάσεις σε Ουκρανία - Γεωργία - Μολδαβία και Κιργιζία.

*Περαιτέρω **ενίσχυση** των σχέσεων **Ρωσία - Κίνας** σε πολλούς τομείς.

***Πολυμερής** προσπάθεια αποκλιμάκωσης της έντασης στην Κορεατική Χερσόνησο.

***Αντιμετώπιση** (πολυμερής) φοβερών φυσικών καταστροφών όπως οι σεισμοί στο PAKISTAN, και το TSUNAMI της 2ης ημέρας των Χριστουγέννων του 2004.

***Διεύρυνση** του NATO και της ΕΕ με την ένταξη νέων κρατών στους δύο οργανισμούς.

***Διεθνής κινητικότητα** για την αντιμετώπιση πανδημιών και ασθενειών, όπως η BIRD / AVIAN FLU, το SARS, ιοί όπως οι EBOLA - MARBURG κ.ά., ενώ υπάρχει μεγαλύτερη **ευαισθητοποίηση** στην αντιμετώπιση του HIV/AIDS.

***Παρατηρείται** μία συνέχιση, εκ μέρους διαφόρων καθεστώτων (ιδιαίτερα στην Αφρική) εφαρμογής **γενοκτονικών ενεργειών**, όπως συμβαίνει στο DARFUR του Σουδάν, καθώς και στο **Κονγκό** (φυλετικές). Η περίπτωση του DARFUR είναι ιδιάζουσας σημασίας και **απαιτούνται** από τη **διεθνή κοινότητα** συγκεκριμένες ενέργειες.

*Στην **Ευρώπη**, χρόνια κοινωνικά προβλήματα, η περιθωριοποίηση των εμιγκρέδων, η αδυναμία προσαρμογής τους στα δεδομένα των κρατών της ηπείρου μας, καθώς και η διείσδυση του **Σουνιτικού εξτρεμισμού** έχουν προκαλέσει αυξημένη ανησυχία, ενώ δεν αποκλείονται από τους SALAFISTS / AL QAEDA νέες τρομοκρατικές

ενέργειες σε Ευρωπαϊκές μεγαλουπόλεις. **Δεν** αποκλείεται να βιώσουμε πρωτοφανείς κοινωνικές εξάρσεις που θα **απαιτήσουν** μία σταδιακή μετεξέλιξη της ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ.

***Η Ρωσία** παρά τα πολλά προβλήματά της εμφανίζεται να είναι **πολύ ισχυρή** στα ενεργειακά ζητήματα και να επιδιώκει ενίσχυση του ρόλου της σε **Ασιατικά** και **Ευρωπαϊκά** θέματα.

*Η γνωστή πρωτοβουλία BUSH για "Ευρύτερη Μέση Ανατολή" (GMEI), έχει ανάμεικτα αποτελέσματα, αφού στην περίπτωση του **Λιβάνου** ώθησε τους Σύρους να αποχωρήσουν από εκεί, αλλά στα **Παλαιστινιακά** εδάφη η **HAMAS** κέρδισε τις εκλογές, ενώ στην **Αίγυπτο** η Μουσουλμανική Αδελφότητα απέσπασε ένα υπολογίσιμο ποσοστό. Στο **Ιράκ** παρά την εισαγωγή Δυτικών μεθόδων δημοκρατίας, οι **Σιίτες** του Νότου (που διατηρούν σχέσεις με την Τεχεράνη) εμφανίσθηκαν ως η πρώτη δύναμη.

*Στον **Ρωσικό** Καύκασο κυριαρχεί η αβεβαιότητα, αφού το Τσετσενικό αντάρτικο εξακολουθεί να δραστηριοποιείται, ενώ στις περιοχές της **Β. Οσετίας, Νταγκεστάν, Ινγκουσετίας, και Καμπαρντίνο-Μπαλκαρίας** έχει διεισδύσει η **AL QAEDA** με υπολογίσιμους θύλακες.

*Το **Πεκίνο** στο σύγχρονο κόσμο προσπαθεί να ενδυναμώσει τη θέση του **οικονομικά** στη Ζώνη του Ειρηνικού, αλλά και στην **Αφρική** (π.χ. Σουδάν - Νιγηρία) και **Νότια Αμερική** (Βραζιλία - Αργεντινή - Βενεζουέλα). Πιθανότατα μετά το 2023 η **Κίνα** να εμφανισθεί ακόμα πιο δυναμική στο προσκήνιο.

*Στη **Νότια Αμερική** παρατηρείται στροφή προς τα αριστερά, που αρχίζει με τις ακραίες μορφές του **Τσάβεζ** στη Βενεζουέλα και του **Μοράλες** στη **Βολιβία** και καταλήγει στις πιο μετριοπαθείς του **Λούλα** στη **Βραζιλία** και της **Μπασελέ** στη **Χιλή**. Με την τελευταία οι Η.Π.Α. έχουν ειδικές σχέσεις, ενώ ισχύει η **Ζώνη**

Ελευθέρου Εμπορίου από τον **Αρκτικό Κύκλο** μέχρι τα σύνορα του Μεξικού με τις Κεντροαμερικανικές Δημοκρατίες. Η περιοχή έχει τεράστια προβλήματα και ως "πίσω αυλή" των Η.Π.Α. (η Λατινική Αμερική) **δεν** αποκλείεται στο μέλλον να προκαλέσει δυσχέρειες στους Αμερικανούς, οι οποίοι επενδύουν πολλά στην **Κολομβία**. Πάντως, παρά τη ρητορική των ηγετών των κρατών της περιοχής, σε θέματα **διεθνούς ασφάλειας** -με εξαίρεση τον Τσαβέζ- **δεν** υπάρχουν ακρότητες (π.χ. η Βραζιλία ηγείται της ειρηνευτικής δύναμης στην Αϊτή, ενώ **Χιλή - Αργεντινή - Ουρουγουάη** συμμετέχουν σε διεθνείς αποστολές με τους Αμερικανούς.

*Το **Αφγανιστάν** αποκτά νέο ενδιαφέρον, στα πλαίσια της ανασυγκρότησης και των ενισχυμένων επιχειρήσεων της **διεθνούς κοινότητας** κατά των AL QAEDA / TALIBAN στα πλαίσια της OPERATION ENDURING FREEDOM. Η ανάπτυξη Νατοϊκών μονάδων στο Νότιο και ΝΑ Αφγανιστάν **επανατοποθετεί** το θέμα ασφάλειας σε νέα βάση, ενώ το **Αφγανιστάν** είναι "κλειδί" για την επιτυχή παρουσία του ΝΑΤΟ στον 21ο αιώνα.

***Ιδιαίτερα** επιτυχής ήταν η Αμερικανική διπλωματία στη χαλάρωση της έντασης ανάμεσα σε **Ινδία και Πακιστάν**. Μάλιστα, η **Ινδία** έχει καταστεί στρατηγικός σύμμαχος των Η.Π.Α., βάσει των νέων πυρηνικών συμφωνιών που υπεγράφησαν πρόσφατα.

*Συνεχίζεται η ένταση και οι **μικροπόλεμοι** στο **Νεπάλ**, στη **Σρι-Λάνκα**, στο **Δέλτα του ποταμού Νίγηρα**, στις ζούγκλες της **Κολομβίας**, καθώς και στο Αρχιπέλαγος **Μιντανάο** των Φιλιππίνων. Με παρέμβαση των Ευρωπαίων έχει βελτιωθεί η κατάσταση στο ACEH της **Ινδονησίας** καθώς και σε ορισμένα σημεία της Κεντρικής Αφρικής.

*Παρά τις **προσπάθειες** και τον **ΟΔΙΚΟ ΧΑΡΤΗ** για το Παλαιστινιακό, η κατάσταση παραμένει **έκρυθμη**, ενώ είναι

άγνωστο πώς θα κινηθεί διαχρονικά η HAMAS αλλά και οι διάφορες Παλαιστινιακές ομάδες της PLO. Παρά την αποχώρηση (μονομερή) των Ισραηλινών από τη **Γάζα**, η κατάσταση **δεν** έχει καθόλου ομαλοποιηθεί.

*Το **NATO** εμφανίζεται ενισχυμένο προς **Καύκασο, Βαλτική, Κ. Ασία, Μέση Ανατολή, Αφρική και Μεσόγειο**, (Μεσογειακός Διάλογος), ενώ η **ΕΕ** μετά τα αρνητικά δημοψηφίσματα για το Ευρωσύνταγμα σε Γαλλία και Ολλανδία, εμφανίζεται **αδύναμη** ακόμα και στην συγκρότηση ειδικών αποστολών για αποκλιμάκωση εντάσεων σε διάφορες γωνιές του πλανήτη.

*Η κατάσταση στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί από πλευράς ασφάλειας, όμως παραμένουν "ανοικτά" πολλά επιμέρους ζητήματα. **Νοτιότερα** η κατάσταση στο **Κόσοβο** προσεγγίζει την "ώρα μηδέν" για την ανεξαρτητοποίησή του, ενώ ο **Αλβανικός** παράγοντας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο (**περιμετρικά** στις διάφορες περιοχές της Νότιας Βαλκανικής). Η απόσχιση του **Μαυροβουνίου** (αν και η πλειοψηφία **δεν** είναι πολύ μεγάλη υπέρ αυτής της επιλογής) αναμφίβολα έχει τη δική της προεξταση, αφού καθιστά τη Σερβία μία LAND-LOCKED χώρα (περίκλειστη), ενώ δημιουργούνται **νέα δεδομένα** στην Αδριατική.

Πιθανές περιοχές συγκρούσεων στα επόμενα χρόνια

1. **Παλαιστινιακά εδάφη.** Η HAMAS με το Ισραήλ, αλλά και στο εσωτερικό της ΠΑ αντιπαράθεση με τη FATAH.

2. **Ενδεχόμενη** επίθεση (από αέρος) των Η.Π.Α. κατά του **Ιράν** ή και του **Ισραήλ**.

3. **Κίνδυνος** μετάπτωσης της ενδο-Ιρακινής αντιπαράθεσης σε εμφύλιο

πόλεμο.

4. Πιθανός ξεσηκωμός των Αράβων στο **Ιρανικό Κουζεστάν**.

5. Έξαρση των λαών του **Βόρ. Καυκάσου**.

6. Περαιτέρω ενδυνάμωση του **Μαϊκού** αντάρτικου στο ΝΕΠΑΛ, αλλά και στις νότιες Φιλιππίνες.

7. **Εσωτερικά** προβλήματα στο **Ινδονησιακό Αρχιπέλαγος**.

8. Εκ νέου κλιμάκωση της αντιπαράθεσης στη **Σρι-Λάνκα**.

9. Διεθνής επέμβαση στο DAR-FUR του **Σουδάν** εναντίον του καθεστώτος του **Χαρτούμ** που διεξάγει γενοκτονία σε βάρος του Αφρικανικού πληθυσμού.

10. Εκ νέου **συγκρούσεις** ανάμεσα σε **Αιθιοπία** και **Ερυθραία**.

11. Εκ νέου **αντιπαραθέσεις** στη **Νιγηρία** και στην **Ακτή του Ελεφαντοστού** στη Δυτική Αφρική.

12. **Συνοριακή** ένταση ανάμεσα σε **Βενεζουέλα** και **Κολομβία**.

13. Συγκρουσιακή τάση στην Κορεατική Χερσόνησο, λόγω των πυρηνικών - πυραυλικών προγραμμάτων της Β. Κορέας.

14. **Εσωτερικές / εθνοτικές** αντιπαραθέσεις στον **Καύκασο** και στην Κ. Ασία.

15. Νέες επιθέσεις της AL QAEDA εναντίον Δυτικών στόχων.

16. Τέλος **αντιμετώπιση** TRANSNATIONAL THREATS όπως καθεστώτων - παρίες, διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, φυσικών καταστροφών - πανδημιών, πετρελαϊκών κρίσεων, διαχείριση υδάτινων πόρων, κυβερνοπολέμου ή αντιπαραθέσεων στο

διαστημικό - πυραυλικό χώρο.

17. **Αναφορικά** με το **Κόσοβο** όλα θα εξαρτηθούν από το αν οι Αλβανόφωνοι, οι Σέρβοι και οι λοιπές μειονότητες καταφέρουν να διατηρήσουν τα πράγματα **υπό έλεγχο** στα πλαίσια μίας "**υπ'** όρους **ανεξαρτησίας**" της περιοχής.

Προτάσεις

-**Σταθεροποίηση** (μέσω εξειδικευμένων πρωτοβουλιών) της κατάστασης στο **IRAQ** και το **AFGHANISTAN**.

-**Διατήρηση** των πρωτοβουλιών σε πολύ υψηλό βαθμό για την καταπολέμηση του Ισλαμικού εξτρεμισμού και της AL QAEDA.

-**Παρακολούθηση** των δραστηριοτήτων των τρομοκρατικών οργανώσεων στο Διαδίκτυο.

-**Αντίληψη** των "νέων πεδίων μάχης" που είναι ασύμμετρα και απαιτούν διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης των απειλών.

-**Καθολική** υποστήριξη στην απόφαση UNSCR 1540, CSI, PSI και σύμβαση για την Πυρηνική Τρομοκρατία.

-**Προώθηση** των Νατοϊκών προγραμμάτων σε όλες τις χώρες της Μέσης Ανατολής - Μεσογείου - Β. Αφρικής - Καυκάσου.

-**Παρακολούθηση** των δραστηριοτήτων και προγραμμάτων της EUCOM και CENTCOM.

-Εφαρμογή του προγράμματος για τη Διευρυμένη Μέση Ανατολή (GMEI) με επιμέρους κατανόηση των "ιδιαιτεροτήτων" της κάθε χώρας.

-**Άσκηση** πιέσεων στη HAMAS να προσαρμοσθεί στα νέα δεδομένα, αποκήρυξη της τρομοκρατίας και αποδοχή

των Συμφωνιών του OSLO (1993).

-Επέμβαση στο DARFUR με πρωτοβουλία του NATO, την AFRICAN UNION και συνδρομή της ΕΕ για να σταματήσει η γενοκτονία.

-Εκπαίδευση των Αφρικανικών στρατών από το NATO και την ΕΕ για θέματα PEACEBUILDING - PEACEKEEPING - HUMANITARIAN - CRISIS MANAGEMENT.

-Βελτίωση στις ψυχολογικές και πληροφορικές επιχειρήσεις των Δυτικών στην Μ. Ανατολή - Β. Αφρική - Ισλαμικό κόσμο.

-Ενίσχυση του ρόλου των Μυστικών Υπηρεσιών και των Ειδικών Δυνάμεων, στα πλαίσια του Παγκόσμιου Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας (GWOT).

-Εκμάθηση ξένων γλωσσών από τους δυτικούς στρατούς όπως Αραβικά, FARSI, DARI κ.ά.

-Ενιαιοποίηση των διοικήσεων και σχετικών επιχειρήσεων στο **Αφγανιστάν**, από πλευράς OEF - ISAF.

-Αντιμετώπιση στο INTERNET της ακραίας Ισλαμικής Προπαγάνδας. Βελτίωση των Δυτικών MME στο χειρισμό θεμάτων που αφορούν τη διεθνή τρομοκρατία.

-Προώθηση των διαφόρων μέτρων για την καταπολέμηση - πρόληψη περιπτώσεων **θαλάσσιας τρομοκρατίας** (MARITIME TERRORISM) και νέων μορφών **πειρατείας** (PIRACY).

-Υποστήριξη στη σχετική πρωτοβουλία για τον έλεγχο των λεγόμενων MANPADS (δηλαδή των φορητών αντιαεροπορικών πυραύλων μικρού βεληνεκούς).

-Βελτίωση στα μέτρα ασφαλείας όπλων και υλικών μαζικής καταστροφής, χημικών εγκαταστάσεων, λιμένων και αεροδρομίων.

-Καλύτερη κατανόηση των όρων ASYMMETRIC THREATS και HOMELAND SECURITY.

-Βελτίωση στη φύλαξη των τακτικών πυρηνικών όπλων της **Ρωσίας** και του Πακιστάν.

-Διατήρηση όλων των επιλογών της Δύσης ON THE TABLE αναφορικά με το Ιράν.

-Επιτάχυνση των προγραμμάτων εκπαίδευσης του **νέου Ιρακινού Στρατού**.

-Βελτίωση των συνθηκών **διαβίωσης** και **εργασίας** των Μουσουλμανικών πληθυσμών στην Ευρώπη.

-Διατήρηση επαρκών συμμαχικών δυνάμεων στο **Κόσοβο** και στη **Βοσνία - Ερζεγοβίνη**.

-Ένταξη της FYROM - Κροατίας - Αλβανίας - Σερβίας - Μαυροβουνίου - Βοσνίας στο NATO μέσα σε διάστημα 5-6 χρόνων.

-Προώθηση της ναυτικής συνεργασίας του NATO με όλα τα κράτη της Μεσογείου.

-Αφρική και Νότιος Αμερική να αποκτήσουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον και προσοχή από τους Δυτικούς.

-Αποφυγή ενεργειακών συγκρούσεων, ενώ λόγω του **Ιράν**, η διεθνής κοινότητα να είναι έτοιμη για κάθε ενδεχόμενο.

-Ευρύτερη μελέτη των LESSONS LEARNED από τους πολέμους του **Ιράκ**, του **Αφγανιστάν**, καθώς και από τις διάφορες φυσικές καταστροφές.

-Η Ελλάδα σε πολλές από τις ανωτέρω προτάσεις να διαδραματίσει υπολογίσιμο ρόλο.

Δραστηριότητες ΑΔΙΣΠΟ

Επίσκεψη Προξένου
της Ρωσίας στην
ΑΔΙΣΠΟ 10-01-06.

Επίσκεψη Αντγου
κ. Π. Κωνσταντόπουλου
Δντή ΓΕΣ/ΔΙΣ στην
ΑΔΙΣΠΟ 17-1-06.

Επίσκεψη κ. Σ.
Κυριακόπουλου
Γ. Δυντή ΕΠΥΕΘΑ
στην ΑΔΙΣΠΟ
27-1-06

Επίδοση
αναμνηστικής
πλακέτας στον ΓΕΠΝ
Υπνχο κ. Ι. Νάνο ΠΝ
κατά την επίσκεψη
του στην ΑΔΙΣΠΟ
27-1-06

Επίσκεψη του Πρέσβη των ΗΠΑ κ. Τσάρλς Ράις στην ΑΔΙΣΠΟ 7-2-2006

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 15 & 16 Φεβ 2006

Διημερίδα ΑΔΙΣΠΟ 15 & 16 Φεβ 2006

Επίδοση
αναμνηστικής
πλακέτας στον
ΑΚΑΜ Γερμανίας
Πολ Ούλριχ κατά
την επίσκεψη του
στην ΑΔΙΣΠΟ
21-2-06

Επίσκεψη Δκτου και
Σπουδαστών
ΑΔΙΣΠΟ στην έδρα
του ATA 24-2-06

Παράδοση - Παραλαβή Διοικήσεως ΑΔΙΣΠΟ 13 - 3 - 2006

Παράδοση - Παραλαβή Διοικήσεως ΑΔΙΣΠΟ 13 - 3 - 2006

Ομιλία Α/ΓΕΕΦ Αντγου Κ. Μπισμπίκα στους σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ 2-5-2006

Επίσκεψη και ενημέρωση στην ΑΔΙΣΠΟ του Δκτού και Επιτελείου της SNMG-2 11-5-2006

Ομιλία κ. Α. Ανδριανόπουλου στους σπουδαστές της ΑΔΙΣΠΟ 12-5-2006

Επίσκεψη του Δκτού και αντιπροσωπείας της Σχολής Πολέμου Κροατίας στην ΑΔΙΣΠΟ 24-5-2006

ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ

Επιθεώρηση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΟΛΕΜΟΥ